

Bank Hipoteczny

WYBRANE DANE FINANSOWE DOTYCZĄCE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018	okres od 01.01.2017 do 31.12.2017	okres od 01.01.2018 do 31.12.2018	okres od 01.01.2017 do 31.12.2017
Wynik z tytułu odsetek	249 486	151 237	58 470	35 630
Wynik z tytułu prowizji i opłat	(4 785)	(4 556)	(1 121)	(1 074)
Wynik z działalności operacyjnej	122 215	71 395	28 642	16 820
Zysk brutto	122 215	71 395	28 642	16 820
Zysk netto	85 849	51 419	20 120	12 114
Zysk netto na jedną akcję - podstawowy (w PLN/EUR)	0,07	0,05	0,02	0,01
Zysk netto na jedną akcję - rozwodniony (w PLN/EUR)	0,07	0,05	0,02	0,01
Dochody całkowite netto	178 630	40 488	41 864	9 538
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej	(4 966 322)	(8 069 444)	(1 163 914)	(1 901 063)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	5 436	(615 796)	1 274	(145 074)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej	4 955 003	8 662 124	1 161 261	2 040 691
Przepływy pieniężne netto	(5 883)	(23 116)	(1 379)	(5 446)

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. PLN		w tys. EUR	
	stan na 31.12.2018	stan na 31.12.2017	stan na 31.12.2018	stan na 31.12.2017
Aktywa razem	22 103 134	16 902 594	5 140 264	4 052 505
Kapitał własny ogółem	1 487 883	1 221 778	346 019	292 929
Kapitał zakładowy	1 295 000	1 200 000	301 163	287 708
Liczba akcji (w tys.)	1 295 000	1 200 000	1 295 000	1 200 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	1,15	1,02	0,27	0,24
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)	1 295 000	1 200 000	1 295 000	1 200 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN/EUR)	1,15	1,02	0,27	0,24
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)	15,2%	15,2%	15,2%	15,2%
Fundusze podstawowe Tier 1 (CET 1)	1 393 847	1 194 623	324 150	286 418
Fundusze własne	1 393 847	1 194 623	324 150	286 418

Wybrane pozycje sprawozdania finansowego przeliczono na EUR według następujących kursów	31.12.2018	31.12.2017
pozycje rachunku zysków i strat, sprawozdania z całkowitych dochodów i sprawozdania z przepływów pieniężnych - średnia kursów NBP na ostatni dzień każdego miesiąca okresu	4,2669	4,2447
pozycje sprawozdania z sytuacji finansowej - kurs średni NBP na ostatni dzień danego okresu	4,3000	4,1709

Bank Hipoteczny

Sprawozdanie finansowe
PKO Banku Hipotecznego SA
za rok zakończony
31 grudnia 2018 roku

SPIS TREŚCI

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	3
SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW.....	4
SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....	5
SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM.....	6
SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH.....	7
NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	10

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Przychody z tytułu odsetek, w tym:	6	667 595	410 494
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej		666 411	409 657
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		1 184	837
Koszty z tytułu odsetek	6	(418 109)	(259 257)
Wynik z tytułu odsetek		249 486	151 237
Przychody z tytułu prowizji i opłat	7	14 769	11 067
Koszty z tytułu prowizji i opłat	7	(19 554)	(15 623)
Wynik z tytułu prowizji i opłat		(4 785)	(4 556)
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8	89	(265)
Wynik z pozycji wymiany	9	(238)	991
Wynik z tytułu modyfikacji	11	(439)	
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	12	(8 703)	(3 283)
Pozostałe przychody operacyjne	13	613	1 313
Pozostałe koszty operacyjne	13	(559)	(1 296)
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto		54	17
Ogólne koszty administracyjne	14	(52 484)	(41 047)
Podatek od niektórych instytucji finansowych	15	(60 765)	(31 699)
Wynik z działalności operacyjnej		122 215	71 395
Zysk brutto		122 215	71 395
Podatek dochodowy	16	(36 366)	(19 976)
Zysk netto		85 849	51 419
Zysk netto na jedną akcję - podstawowy (PLN)	17	0,07	0,05
Zysk netto na jedną akcję - rozwodniony (PLN)	17	0,07	0,05
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 222 123	967 123
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)		1 222 123	967 123

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW

SPRAWOZDANIE Z CAŁKOWITYCH DOCHODÓW	Nota	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Zysk netto		85 849	51 419
Inne dochody całkowite		92 781	(10 931)
Pozycje, które mogą być przeklasyfikowane do rachunku zysków i strat		92 781	(10 931)
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, brutto		112 141	(16 860)
Podatek odroczoney		(21 307)	3 203
Zabezpieczenie przepływów pieniężnych, netto	20	90 834	(13 657)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, brutto			3 366
Podatek odroczoney			(640)
Aktualizacja wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, netto			2 726
Aktualizacja wartości aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, brutto		2 404	
Podatek odroczoney		(457)	
Aktualizacja wartości aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, netto		1 947	
Dochody całkowite netto, razem		178 630	40 488

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nota	31.12.2018	31.12.2017
AKTYWA			
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	6	561
Należności od banków	19	22	5 350
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		22	5 350
Instrumenty pochodne zabezpieczające	20	168 289	338
Papiery wartościowe	21	842 965	830 489
dostępne do sprzedaży			830 489
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		842 965	
Kredyty i pożyczki wobec klientów	22	21 070 469	16 042 473
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		21 070 469	16 042 473
Wartości niematerialne	25	4 165	5 584
Rzeczowe aktywa trwałe	25	449	570
Inne aktywa	26	16 769	17 229
SUMA AKTYWÓW		22 103 134	16 902 594
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Zobowiązania			
Zobowiązania wobec banków	27	4 292 286	4 125 379
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		4 292 286	4 125 379
Instrumenty pochodne zabezpieczające	20	15 254	217 777
Zobowiązania wobec klientów	28	4 359	2 099
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		4 359	2 099
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	29	12 841 500	8 883 213
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		12 841 500	8 883 213
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	30	3 311 148	2 428 025
wyceniane według zamortyzowanego kosztu		3 311 148	2 428 025
Pozostałe zobowiązania	31	121 974	17 441
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	16	3 159	3 507
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	16	25 303	3 237
Rezerwy	32	268	138
SUMA ZOBOWIĄZAŃ		20 615 251	15 680 816
Kapitał własny			
Kapitał zakładowy	33	1 295 000	1 200 000
Kapitał zapasowy		54 932	-
Skumulowane inne dochody całkowite		63 889	(28 892)
Niepodzielony wynik finansowy		(11 787)	(749)
Wynik okresu bieżącego		85 849	51 419
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM		1 487 883	1 221 778
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO		22 103 134	16 902 594
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)	53	15,2%	15,2%
Wartość księgowa (w tys. PLN)		1 487 883	1 221 778
Liczba akcji (w tys.)	33	1 295 000	1 200 000
Wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		1,15	1,02
Rozwodniona liczba akcji (w tys.)		1 295 000	1 200 000
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w PLN)		1,15	1,02

SPRAWOZDANIE ZE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Skumulowane inne dochody całkowite		Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
				Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			
31 grudnia 2017 roku		1 200 000	-	(31 372)	2 480	(749)	51 419	1 221 778
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9		-	-	-	-	(11 787)	-	(11 787)
1 stycznia 2018 roku (zmieniony)	33	1 200 000	-	(31 372)	2 480	(12 536)	51 419	1 209 991
Emisja akcji serii H	33	95 000	4 262	-	-	-	-	99 262
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych	33	-	-	-	-	51 419	(51 419)	-
Transfer zysku z przeznaczeniem na kapitał		-	50 670	-	-	(50 670)	-	-
Dochody całkowite razem, w tym:		-	-	90 834	1 947	-	85 849	178 630
Zysk netto		-	-	-	-	-	85 849	85 849
Inne dochody całkowite		-	-	90 834	1 947	-	-	92 781
31 grudnia 2018 roku		1 295 000	54 932	59 462	4 427	(11 787)	85 849	1 487 883

ZA ROK ZAKOŃCZONY 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Nota	Kapitał zakładowy	Kapitał zapasowy	Skumulowane inne dochody całkowite		Niepodzielony wynik finansowy	Wynik okresu bieżącego	Kapitał własny ogółem
				Zabezpieczenie przepływów pieniężnych	Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite			
31 grudnia 2016 roku		800 000	-	(17 715)	(246)	(13 973)	13 224	781 290
Przeniesienie wyniku z lat ubiegłych		-	-	-	-	13 224	(13 224)	-
Emisja akcji serii E	33	150 000	-	-	-	-	-	150 000
Emisja akcji serii F	33	150 000	-	-	-	-	-	150 000
Emisja akcji serii G	33	100 000	-	-	-	-	-	100 000
Dochody całkowite razem, w tym:		-	-	(13 657)	2 726	-	51 419	40 488
Zysk netto		-	-	-	-	-	51 419	51 419
Inne dochody całkowite		-	-	(13 657)	2 726	-	-	(10 931)
31 grudnia 2017 roku		1 200 000	-	(31 372)	2 480	(749)	51 419	1 221 778

Noty na stronach od 10 do 100 stanowią integralną część sprawozdania finansowego.

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

SPRAWOZDANIE Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	Nota	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej			
Zysk brutto		122 215	71 395
Korekty razem:		(5 088 537)	(8 140 838)
Amortyzacja		2 177	1 487
Odsetki od wyemitowanych listów zastawnych i zaciągniętych kredytów		132 334	59 389
Zmiana stanu papierów wartościowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat		-	80 000
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (aktywo)		(167 951)	27 471
Zmiana stanu kredytów i pożyczek wobec klientów brutto		(5 051 060)	(7 797 882)
Zmiana stanu innych aktywów		460	(2 851)
Zmiana stanu zobowiązań wobec banków		(188 873)	(535 460)
Zmiana stanu pochodnych instrumentów finansowych (zobowiązanie)		(202 523)	217 664
Zmiana stanu zobowiązań wobec klientów		2 260	549
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu wyemitowanych listów zastawnych		249 777	(204 428)
Zmiana stanu zobowiązań z tytułu wyemitowanych obligacji		59 338	39 829
Zmiana stanu odpisów na oczekiwane straty kredytowe		8 642	3 307
Zmiana stanu pozostałych zobowiązań, z wyłączeniem zobowiązania z tytułu niezarejestrowanej emisji akcji własnych		4 533	5 245
Zapłacony podatek dochodowy		(33 646)	(8 229)
Inne korekty (w tym zmiany wyceny papierów wartościowych oraz instrumentów pochodnych odniesione na inne dochody całkowite)		95 995	(26 929)
Środki pieniężne netto z działalności operacyjnej		(4 966 322)	(8 069 444)
Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej			
Wpływy z działalności inwestycyjnej		195 325	6 204
Wykup i odsetki od inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży			6 204
Wykup i odsetki od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		195 325	
Wydatki z działalności inwestycyjnej		(189 889)	(622 000)
Nabycie inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży			(620 251)
Nabycie papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		(189 252)	
Nabycie wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych		(637)	(1 749)
Środki pieniężne netto z działalności inwestycyjnej		5 436	(615 796)
Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej			
Wpływy z tytułu emisji akcji własnych i wpłat na emisję akcji własnych		199 262	400 000
Wpływy z tytułu emisji listów zastawnych		3 708 510	5 855 524
Wpływy z tytułu emisji obligacji		7 771 985	6 141 581
Wykup wyemitowanych obligacji		(6 948 200)	(4 904 600)
Wpływy z tytułu zaciągnięcia kredytów		5 380 879	4 055 122
Wypływy z tytułu spłaty kredytów		(5 025 099)	(2 826 114)
Spłata odsetek od wyemitowanych listów zastawnych i zaciągniętych kredytów		(132 334)	(59 389)
Środki pieniężne netto z działalności finansowej		4 955 003	8 662 124
Przepływy pieniężne netto		(5 883)	(23 116)
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na początek okresu		5 911	29 027
Środki pieniężne i ich ekwiwalenty na koniec okresu	37	28	5 911

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO – SPIS TREŚCI

1.	INFORMACJE OGÓLNE.....	9
2.	PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO.....	10
3.	OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI.....	11
4.	MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE.....	12
5.	POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI.....	22
NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT.....		26
6.	PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK.....	26
7.	PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT.....	26
8.	WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	27
9.	WYNIK Z POZYCJI WYMIANY.....	28
10.	ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT.....	28
11.	WYNIK Z TYTUŁU MODYFIKACJI.....	28
12.	WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE.....	29
13.	POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE.....	29
14.	OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE.....	30
15.	PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH.....	31
16.	PODATEK DOCHODOWY.....	32
17.	ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ.....	34
NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ.....		35
18.	KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM.....	35
19.	NALEŻNOŚCI OD BANKÓW.....	35
20.	INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE.....	35
21.	PAPIERY WARTOŚCIOWE.....	40
22.	KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW.....	42
23.	OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE.....	43
24.	ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH – DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39.....	48
25.	WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE.....	48
26.	INNE AKTYWA.....	51
27.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW.....	52
28.	ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW.....	53
29.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH LISTÓW ZASTAWNYCH.....	53
30.	ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH OBLIGACJI.....	55
31.	POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA.....	56
32.	REZERWY.....	57
33.	KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU.....	58
POZOSTAŁE NOTY.....		60
34.	ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE UDZIELONE ORAZ OTRZYMANE.....	60
35.	SPRAWY SPORNE.....	61
36.	UMOWY LEASINGU FINANSOWEGO I LEASINGU OPERACYJNEGO.....	61
37.	INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPIŃWÓW PIENIĘŻNYCH.....	61
38.	TRANSAKCJE Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI.....	63
39.	WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH.....	68
40.	SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI.....	70
CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM.....		71
41.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU HIPOTECZNYM SA.....	71
42.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM.....	76
43.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI.....	81
44.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM REZYDUALNYM.....	82
45.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOŚCI.....	84
46.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ.....	88
47.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM.....	91
48.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM MODELI.....	91
49.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM OPERACYJNYM.....	92
50.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM BIZNESOWYM.....	94
51.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM BRAKU ZGODNOŚCI.....	95
52.	ZARZĄDZANIE RYZYKIEM UTRATY REPUTACJI.....	96
53.	ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA I ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KAPITAŁOWYM.....	97
ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY.....		100
54.	ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY.....	100

NOTY DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

1. INFORMACJE OGÓLNE

DZIAŁALNOŚĆ BANKU

PKO Bank Hipoteczny Spółka Akcyjna („PKO Bank Hipoteczny SA”, „Bank”) z siedzibą w Gdyni przy ul. Jerzego Waszyngtona 17, 81-342 Gdynia został wpisany 24 października 2014 roku do Rejestru przedsiębiorców, który jest prowadzony przez Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku VIII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego, pod numerem KRS 0000528469. Bankowi nadano numer statystyczny REGON 222181030. Kapitał zakładowy na 31 grudnia 2018 roku wyniósł 1 295 000 000 PLN i został w całości opłacony.

PKO Bank Hipoteczny SA jest bankiem specjalistycznym prowadzącym działalność na podstawie ustawy z 29 sierpnia 1997 roku o listach zastawnych i bankach hipotecznych, ustawy z 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe, Kodeksu spółek handlowych oraz innych powszechnie obowiązujących przepisów prawa, zasad dobrej praktyki bankowej oraz Statutu Banku.

Bank specjalizuje się w udzielaniu mieszkaniowych kredytów hipotecznych dla klientów indywidualnych, jak również nabywa wierzytelności z tytułu takich kredytów od PKO Banku Polskiego SA. Bank pozyskuje kredyty do swojego portfela w oparciu o strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA.

Podstawowym celem Banku jest emisja listów zastawnych, które mają stanowić główne źródło długoterminowego finansowania mieszkaniowych kredytów hipotecznych.

WSKAZANIE, CZY BANK JEST JEDNOSTKĄ DOMINUJĄCĄ LUB ZNACZĄCYM INWESTOREM ORAZ CZY SPORZĄDZA SKONSOLIDOWANE SPRAWOZDANIE FINANSOWE

PKO Bank Hipoteczny SA nie jest jednostką dominującą ani znaczącym inwestorem dla jednostek stowarzyszonych i współzależnych. W związku z tym PKO Bank Hipoteczny SA nie sporządza skonsolidowanego sprawozdania finansowego.

Jednostką dominującą wobec PKO Banku Hipotecznego SA jest PKO Bank Polski SA, który sporządza skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego.

INFORMACJE DOTYCZĄCE SKŁADU OSOBOWEGO RADY NADZORCZEJ BANKU ORAZ ZARZĄDU BANKU

Poniższa tabela przedstawia skład Rady Nadzorczej PKO Banku Hipotecznego SA w okresie objętym sprawozdaniem finansowym:

Lp.	Imię Nazwisko	Funkcja	Data powołania do Rady Nadzorczej	Data odwołania/rezygnacji
1	Jakub Papierski	Przewodniczący Rady Nadzorczej	06.10.2014 r.	-
2	Piotr Mazur	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	06.10.2014 r.	-
3	Justyna Borkiewicz	Członek Rady Nadzorczej	28.10.2016 r.	-
4	Artur Kluczny	Członek Rady Nadzorczej (niezależny)	18.10.2017 r.	-
5	Rafał Kozłowski	Członek Rady Nadzorczej	09.02.2018 r.	-
6	Mieczysław Król	Członek Rady Nadzorczej	28.10.2016 r.	-
7	Piotr Kwiecień	Członek Rady Nadzorczej (niezależny)	18.10.2017 r.	-
8	Jan Emeryk Rościszewski	Członek Rady Nadzorczej	18.10.2017 r.	-
9	Bartosz Drabikowski	Członek Rady Nadzorczej	18.10.2017 r.	15.01.2018 r.

Poniższa tabela przedstawia skład Zarządu PKO Banku Hipotecznego SA w okresie objętym sprawozdaniem finansowym:

Lp.	Imię Nazwisko	Funkcja	Data powołania do Zarządu	Data odwołania/rezygnacji
1	Paulina Strugała	Prezes Zarządu	16.04.2018 r.	-
2	Agnieszka Krawczyk	Wiceprezes Zarządu	01.01.2018 r.	-
3	Jakub Niestuchowski	Wiceprezes Zarządu	01.04.2015 r.	-
4	Marek Szcześniak	Wiceprezes Zarządu	01.06.2015 r.	26.11.2018 r.

W związku z rezygnacją Pana Rafała Kozłowskiego z funkcji Prezesa Zarządu, Rada Nadzorcza PKO Banku Hipotecznego SA 28 grudnia 2017 roku powierzyła Panu Jakubowi Niestuchowskiemu z dniem 1 stycznia 2018 roku

pełnienie obowiązków Prezesa Zarządu Banku o charakterze organizacyjnym i porządkowym do czasu powołania Prezesa Zarządu Banku oraz powołała z dniem 1 stycznia 2018 roku Panią Agnieszkę Krawczyk na Wiceprezesa Zarządu Banku.

4 kwietnia 2018 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Hipotecznego SA powołała z dniem 16 kwietnia 2018 roku Panią Paulinę Strugałę na Prezesa Zarządu Banku pod warunkiem i z dniem udzielenia przez Komisję Nadzoru Finansowego zgody na powołanie Pani Pauliny Strugały na Prezesa Zarządu Banku. Do czasu uzyskania w dniu 12 czerwca 2018 roku zgody Komisji Nadzoru Finansowego Pani Paulina Strugała pełniła funkcję Wiceprezesa Zarządu Banku pełniącego obowiązki Prezesa Zarządu Banku.

W związku z rezygnacją z dniem 26 listopada 2018 roku Pana Marka Szcześniaka z pełnionej funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku, 12 grudnia 2018 roku Rada Nadzorcza PKO Banku Hipotecznego SA powołała z dniem 1 stycznia 2019 roku Pana Piotra Kochanka na Wiceprezesa Zarządu Banku. Ponadto, Rada Nadzorcza podjęła decyzję o powierzeniu Panu Piotrowi Kochankowi zarządzania ryzykiem istotnym w działalności Banku pod warunkiem i z dniem uzyskania zgody Komisji Nadzoru Finansowego.

2. PODSTAWA SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Sprawozdanie finansowe PKO Banku Hipotecznego Spółki Akcyjnej obejmuje rok zakończony 31 grudnia 2018 roku oraz zawiera dane porównawcze za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku. Dane finansowe prezentowane są w tysiącach złotych polskich (PLN), w zaokrągleniu do tysiąca złotych, chyba że wskazano inaczej.

2.1 OŚWIADCZENIE O ZGODNOŚCI

Niniejsze sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF), które zostały zatwierdzone przez Unię Europejską według stanu na 31 grudnia 2018 roku, a w zakresie nieuregulowanym powyższymi standardami zgodnie z wymogami ustawy z 29 września 1994 roku o rachunkowości i wydanymi na jej podstawie przepisami wykonawczymi, jak również wymogami odnoszącymi się do emitentów papierów wartościowych dopuszczonych lub będących przedmiotem ubiegania się o dopuszczenie do obrotu na rynku oficjalnych notowań giełdowych.

2.2 KONTYNUACJA DZIAŁALNOŚCI

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Bank w dającej się przewidzieć przyszłości (tj. w okresie co najmniej 12 miesięcy od końca okresu sprawozdawczego). Zarząd nie stwierdza na dzień podpisania sprawozdania finansowego istnienia faktów i okoliczności, które wskazywałyby na zagrożenia dla możliwości kontynuacji działalności przez Bank w okresie co najmniej 12 miesięcy od końca okresu sprawozdawczego na skutek zamierzonego lub przymusowego zaniechania, bądź istotnego ograniczenia przez Bank dotychczasowej działalności.

2.3 PODSTAWA SPORZĄDZANIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

W sprawozdaniu finansowym zastosowano koncepcję wartości godziwej dla aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat bądź inne dochody całkowite, w tym instrumentów pochodnych oraz papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite. Pozostałe składniki aktywów i zobowiązań finansowych (w tym kredyty i pożyczki) wykazywane są w wartości zamortyzowanego kosztu z wykorzystaniem metody efektywnej stopy procentowej pomniejszonej w przypadku aktywów finansowych o odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Składniki rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych wykazywane są w cenie nabycia pomniejszonej o skumulowaną amortyzację oraz o odpisy z tytułu utraty wartości. Składniki rzeczowych aktywów trwałych zaklasyfikowane jako przeznaczone do sprzedaży, wykazywane są w kwocie niższej z dwóch, tj. ich wartości księgowej i wartości godziwej pomniejszonej o koszty zbycia.

Bank ujmuje wszystkie istotne pozycje kosztów i przychodów zgodnie z zasadami: memoriału, współmierności przychodów i kosztów, ujmowania i wyceny aktywów i zobowiązań, tworzenia odpisów z tytułu utraty wartości. Zasady rachunkowości dotyczące poszczególnych pozycji zostały przedstawione w poszczególnych notach do sprawozdania z sytuacji finansowej i rachunku zysków i strat.

Bank podczas sporządzania sprawozdania finansowego dokonuje pewnych szacunków i przyjmuje założenia, które bezpośrednio mają wpływ na sprawozdanie finansowe. Szacunki i założenia, które Bank przyjmuje do wykazywania

wartości aktywów i zobowiązań oraz przychodów i kosztów dokonywane są przy wykorzystaniu danych historycznych oraz innych czynników, które są dostępne oraz uznawane za właściwe w danych okolicznościach.

Założenia co do przyszłości oraz dostępne dane służą do szacowania wartości księgowych aktywów oraz zobowiązań, których nie można jednoznacznie określić przy wykorzystaniu innych źródeł. Przy dokonywaniu szacunków Bank uwzględnia przyczyny oraz źródła niepewności, które są przewidywane na koniec okresu sprawozdawczego. Wyniki rzeczywiste mogą się różnić od wartości szacunkowych.

Dokonywane przez Bank szacunki oraz założenia są poddawane bieżącym przeglądom. Korekty szacunków są ujmowane w tym okresie, w którym dokonano zmiany szacunków, jeżeli korekty dotyczą tylko tego danego okresu. Natomiast, jeżeli korekty wpływają zarówno na okres, w którym dokonano zmiany, jak i na przyszłe okresy, są one ujmowane w okresie, w którym dokonano zmiany oraz w okresach przyszłych.

2.4 ZATWIERDZENIE SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Niniejsze sprawozdanie finansowe, podlegające przeglądowi oraz opiniowaniu przez Komitet Audytu i Finansów Rady Nadzorczej 21 lutego 2019 oraz ocenie Rady Nadzorczej 27 lutego 2019 roku, zostało zaakceptowane przez Zarząd Banku do publikacji 27 lutego 2019 roku.

3. OPIS WAŻNIEJSZYCH ZASAD RACHUNKOWOŚCI

Najważniejsze zasady rachunkowości oraz szacunki i oceny zastosowane przy sporządzaniu niniejszego sprawozdania przedstawione zostały w poszczególnych notach. Zasady te stosowane były we wszystkich prezentowanych latach w sposób ciągły, z wyłączeniem opisanych zmian związanych z wdrożeniem MSSF 9.

Poniżej zaprezentowano wykaz zasad rachunkowości oraz ważniejszych szacunków i ocen dla poszczególnych pozycji rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z sytuacji finansowej.

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT	Nota	Zasady rachunkowości ¹⁾	Ważniejsze szacunki i oceny ¹⁾
Przychody i koszty z tytułu odsetek	6	T	
Przychody i koszty z tytułu prowizji i opłat	7	T	
Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	8	T	T
Wynik z pozycji wymiany	9	T	T
Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	10	T	
Wynik z tytułu modyfikacji	11	T	
Wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe	12	T	T
Pozostałe przychody i koszty operacyjne netto	13	T	
Ogólne koszty administracyjne	14	T	T
Podatek od niektórych instytucji finansowych	15	T	
Podatek dochodowy	16	T	

SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Nota	Zasady rachunkowości ¹⁾	Ważniejsze szacunki i oceny ¹⁾
Kasa, środki w Banku Centralnym	18	T	
Należności od banków	19	T	
Instrumenty pochodne zabezpieczające	20	T	T
Papiery wartościowe	21	T	
Kredyty i pożyczki wobec klientów	22	T	T
Wartości niematerialne	25	T	T
Rzeczowe aktywa trwałe	25	T	T
Inne aktywa	26	T	
Zobowiązania wobec banków	27	T	
Zobowiązania wobec klientów	28	T	
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	29	T	
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	30	T	
Pozostałe zobowiązania	31	T	
Rezerwy	32	T	T
Kapitały własne	33	T	

¹⁾ Litera T oznacza występowanie danej polityki rachunkowości lub ważniejszych szacunków i ocen

3.1 WALUTY OBCE

WALUTA FUNKcjONALNA I WALUTA PREZENTACJI

Sprawozdanie finansowe prezentowane jest w złotych (PLN), które są walutą funkcjonalną i walutą prezentacji Banku.

TRANSAKCJE I SALDA W WALUTACH OBCYCH

Transakcje wyrażone w walutach obcych przelicza się na walutę funkcjonalną według kursu obowiązującego w dniu transakcji. Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank przelicza:

- pozycje pieniężne w walucie obcej przy zastosowaniu kursu zamknięcia, tj. kursu średniego ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski, obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego,
- pozycje niepieniężne wyceniane według historycznej ceny nabycia wyrażonej w walucie obcej przy zastosowaniu kursu wymiany z dnia transakcji,
- pozycje niepieniężne wyceniane w wartości godziwej wyrażonej w walucie obcej przeliczane są przy zastosowaniu kursów wymiany, które obowiązywały w dniu, na który wartość godziwa została ustalona.

Zyski i straty kursowe z tytułu rozliczenia tych transakcji oraz wyceny księgowej aktywów i zobowiązań pieniężnych wyrażonych w walutach obcych ujmują się w rachunku zysków i strat w wyniku z pozycji wymiany.

3.2 UJMOWANIE TRANSAKCJI W KSIĘGACH

Aktywa finansowe oraz zobowiązania finansowe, w tym również transakcje terminowe, z których wynika zobowiązanie lub prawo do nabycia lub sprzedaży w przyszłym terminie ustalonej ilości określonych instrumentów finansowych po ustalonej cenie, wprowadza się do ksiąg rachunkowych pod datę zawarcia kontraktu, bez względu na przewidziany w umowie termin rozliczenia transakcji.

3.3 WYŁĄCZENIE ZE SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

Składnik aktywów finansowych zostaje usunięty ze sprawozdania z sytuacji finansowej, gdy wygasają umowne prawa do przepływów pieniężnych z aktywów finansowych lub gdy Bank przenosi składnik aktywów finansowych na inny podmiot. Przeniesienie to ma miejsce wtedy, gdy Bank:

- przenosi umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych lub
- zatrzymuje umowne prawa do otrzymania przepływów pieniężnych ze składnika aktywów finansowych, ale przyjmuje umowny obowiązek przekazania tych przepływów jednostce spoza Banku.

Przenosząc składniki aktywów finansowych Bank ocenia, w jakim stopniu zachowuje ryzyko i korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych. W tym przypadku:

- jeżeli Bank przenosi zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to wyłącza składnik aktywów finansowych ze sprawozdania z sytuacji finansowej,
- jeżeli Bank zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie korzyści związane z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to w dalszym ciągu ujmuje składnik aktywów finansowych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej,
- jeżeli Bank nie przenosi, ani nie zachowuje zasadniczo całego ryzyka i wszystkich korzyści związanych z posiadaniem składnika aktywów finansowych, to Bank ustala, czy zachował kontrolę nad tym składnikiem aktywów finansowych. W przypadku zachowania kontroli składnik aktywów finansowych jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej Banku do wysokości wynikającej z trwałego zaangażowania. Odpowiednio, w przypadku braku kontroli, jest ze sprawozdania z sytuacji finansowej wyłączany.

Bank wyłącza ze swojego sprawozdania z sytuacji finansowej zobowiązanie finansowe (lub jego część), gdy obowiązek określony w umowie został wypełniony, umorzony lub wygasł.

4. MSSF 9 INSTRUMENTY FINANSOWE

Standard MSSF 9 „Instrumenty finansowe” został opublikowany w lipcu 2014 roku i zatwierdzony do stosowania w krajach Unii Europejskiej 22 listopada 2016 roku rozporządzeniem Komisji Europejskiej nr 2016/2067. Ma on obligatoryjne zastosowanie do sprawozdań finansowych sporządzonych za okresy obrotowe rozpoczynające się w dniu oraz po 1 stycznia 2018 roku (za wyjątkiem zakładów ubezpieczeń, które mogą zastosować standard od 1 stycznia 2021 roku). Standard zastępuje MSR 39 „Instrumenty finansowe: ujmowanie i wycena”. Zmianie ulegają

klasyfikacja i wycena instrumentów finansowych, rozpoznawanie i kalkulacja utraty ich wartości oraz rachunkowość zabezpieczeń.

4.1 KLASYFIKACJA I WYCENA

4.1.1. ZASADY KLASYFIKACJI INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

W związku z zastosowaniem MSSF 9, począwszy od 1 stycznia 2018 roku Bank klasyfikuje aktywa finansowe do jednej z następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Klasyfikacja w dniu nabycia lub powstania zależy od modelu biznesowego przyjętego przez Bank do zarządzania daną grupą aktywów oraz od charakterystyki umownych przepływów pieniężnych wynikających z pojedynczego aktywa lub grupy aktywów. Bank wyodrębnia następujące modele biznesowe:

- „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” - model, w którym powstałe lub nabyte aktywa finansowe są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych - model typowy dla działalności kredytowej,
- „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” - model, w którym aktywa finansowe po powstaniu lub nabyciu są utrzymywane w celu pozyskiwania korzyści z umownych przepływów pieniężnych, ale mogą być również sprzedane (model typowy dla działalności zarządzania płynnością),
- rezydualny - inny niż model „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

Klasyfikacji instrumentów finansowych dokonuje się na moment zastosowania MSSF 9 po raz pierwszy, czyli na 1 stycznia 2018 roku oraz w momencie ujęcia instrumentu lub jego istotnej modyfikacji. Zmiana klasyfikacji aktywów finansowych może wynikać ze zmiany modelu biznesowego. Zmiana modelu warunkowana jest zmianami zachodzącymi wewnątrz lub na zewnątrz Banku lub rozpoczęciem albo zakończeniem danego rodzaju działalności, dlatego też zmiany te występują niezwykle rzadko.

MODEL BIZNESOWY

Wybór modelu biznesowego jest dokonywany przy początkowym ujęciu aktywów finansowych. Przeprowadzany jest na poziomie poszczególnych grup aktywów, w kontekście obszaru działalności, w związku z którym aktywa finansowe powstały lub zostały nabyte i następuje między innymi w oparciu o:

- sposób oceny i raportowania wyników portfela aktywów finansowych,
- sposób zarządzania ryzykiem związanym z tymi aktywami oraz zasad wynagradzania osób zarządzających tymi portfelami.

W modelu biznesowym „utrzymywanie dla przepływów pieniężnych”, sprzedaż aktywów jest incydentalna i możliwa do realizacji w przypadku wzrostu poziomu ryzyka kredytowego, zmiany prawa lub regulacji - realizowana w celu utrzymania zakładanego poziomu kapitału regulacyjnego, na zasadach opisanych w strategii zarządzania takimi portfelami lub przy założeniu, iż następuje ona blisko daty zapadalności aktywa, w przypadku spadku ratingu kredytowego poniżej poziomu zakładanego dla danego portfela, istotnej wewnętrznej restrukturyzacji lub przejścia innego biznesu, realizacji planu kryzysowego lub naprawy oraz innego niedającego się przewidzieć czynnika, na który Bank nie ma wpływu.

OCENA CHARAKTERYSTYK WYNIKAJĄCYCH Z UMOWNYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Ocena charakterystyk wynikających z umownych przepływów pieniężnych polega na ustaleniu, poprzez przeprowadzenie jakościowego testu SPPI, czy wynikające z umowy przepływy pieniężne z tego składnika aktywów są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty. Odsetki obejmują zapłatę za wartość pieniądza w czasie, za ryzyko kredytowe związane z kwotą główną pozostałą do spłaty w określonym czasie i za inne podstawowe ryzyka i koszty związane z udzieleniem kredytów, a także marżę zysku.

Charakterystyka wynikająca z umownych przepływów pieniężnych pozostaje bez wpływu na klasyfikację składnika aktywów finansowych, jeśli:

- mogłaby mieć tylko niewielki wpływ na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu tego składnika (cecha de minimis),

- wpływa na wynikające z umowy przepływy pieniężne z tytułu instrumentu tylko w przypadku wystąpienia zdarzenia niezwykle rzadkiego, wyjątkowo nietypowego i bardzo mało prawdopodobnego (cecha non genuine).

W celu dokonania wyżej wymienionego ustalenia uwzględnia się potencjalny wpływ charakterystyk wynikających z umów przepływów pieniężnych w każdym okresie sprawozdawczym i łącznie w całym okresie życia instrumentu finansowego.

Test SPPI jest przeprowadzany dla każdego aktywa finansowego w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” lub „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” na dzień początkowego ujęcia (w tym dla modyfikacji istotnej po ponownym ujęciu aktywa finansowego) oraz na dzień zmiany charakterystyki umownych przepływów pieniężnych.

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH WEDŁUG ZAMORTYZOWANEGO KOSZTU

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) wycenia się według zamortyzowanego kosztu, jeśli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym „utrzymywane dla przepływów pieniężnych”,
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty (test SPPI).

Wartość początkową składnika aktywów wycenianych według zamortyzowanego kosztu korygują wszelkie prowizje i opłaty mające wpływ na jego efektywny zwrot i stanowiące integralną część efektywnej stopy procentowej tego aktywa (prowizje i opłaty zaistniałe w związku z realizacją czynności wykonywanych przez Bank, a prowadzących do powstania aktywów). Prowizje i opłaty mające wpływ na efektywny zwrot z aktywów zaistniałe po dacie powstania aktywów finansowych powodują zmiany harmonogramów przyszłych przepływów pieniężnych generowanych przez te aktywa.

Wartość bieżącą tej kategorii aktywów ustala się przy użyciu efektywnej stopy procentowej, opisanej w ppkt 4.1.5, służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktywa w danym okresie, korygując ją o odpisy na oczekiwane straty kredytowe.

Nie podlegają wycenie według zamortyzowanego kosztu aktywa, dla których nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych niezbędnych do obliczenia efektywnej stopy procentowej. Aktywa te wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również odsetki od należności, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Prowizje i opłaty związane z powstaniem lub decydujące o cechach finansowych tych aktywów podlegają obowiązkowi rozliczenia w czasie w okresie życia aktywa metodą liniową i są zaliczane do przychodów odsetkowych albo prowizyjnych.

Metoda liniowego rozliczania w czasie określonych prowizji i opłat polega na systematycznym odnoszeniu ich do wyniku finansowego, proporcjonalnie do upływającego czasu w okresie życia produktu. Systematyczne rozliczanie określonych prowizji i opłat odbywa się w okresach miesięcznych.

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ INNE DOCHODY CAŁKOWITE

Składnik aktywów finansowych (dotyczy dłużnych aktywów finansowych) jest wyceniany do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, jeżeli spełnione są oba poniższe warunki:

- składnik aktywów finansowych jest utrzymywany zgodnie z modelem biznesowym, którego celem jest zarówno otrzymywanie przepływów pieniężnych wynikających z umowy, jak i sprzedaż składników aktywów finansowych, oraz
- warunki umowy dotyczącej składnika aktywów finansowych powodują powstawanie w określonych terminach przepływów pieniężnych, które są jedynie spłatą kwoty głównej i odsetek od kwoty głównej pozostałej do spłaty.

Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite wycenia się do wartości godziwej.

Skutki zmiany wartości godziwej tych aktywów finansowych do momentu zaprzestania ujmowania składnika aktywów finansowych lub jego przeklasyfikowania odnosi się do innych dochodów całkowitych, z wyjątkiem przychodów odsetkowych, wyniku z tytułu odpisów na oczekiwane straty kredytowe oraz zysków lub strat z tytułu różnic kursowych, które ujmuje się w rachunku zysków i strat. Jeśli zaprzestano ujmowania składnika aktywów finansowych, skumulowane zyski lub straty poprzednio ujęte w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji inne dochody całkowite do rachunku zysków i strat.

KATEGORIA WYCENY AKTYWÓW FINANSOWYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

Jeśli aktywa finansowe nie spełniają wymienionych powyżej kryteriów kwalifikacji do wyceny według zamortyzowanego kosztu albo do wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, są one klasyfikowane jako aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Dodatkowo, w momencie początkowego ujęcia, można nieodwołalnie wyznaczyć składnik aktywów finansowych jako wyceniany w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) jeśli w ten sposób eliminuje się lub znacząco zmniejsza niespójność wyceny lub ujęcia (niedopasowanie księgowe). Opcja ta dostępna jest dla instrumentów dłużnych zarówno w modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż”.

Zgodnie z MSSF 9 prezentacja aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat jest następująca:

- 1) przeznaczone do obrotu - składniki aktywów finansowych które:
  - nabyto głównie w celu sprzedaży lub odkupienia w bliskim terminie, lub
  - w momencie początkowego ujęcia stanowią część portfela określonych instrumentów finansowych, którymi zarządza się łącznie i dla których istnieją dowody bieżącego faktycznego trybu generowania krótkoterminowych zysków, lub
  - są instrumentem pochodnym (z wyjątkiem instrumentów pochodnych będących umowami gwarancji finansowej lub wyznaczonymi i skutecznymi instrumentami zabezpieczającymi),
- 2) aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat - aktywa finansowe dla których warunki z testu charakterystyki przepływów pieniężnych (test SPPI) nie zostały spełnione (niezależnie od modelu biznesowego),
- 3) aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu (opcja wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat).

Zysk lub stratę na składniku aktywów finansowych wycenianym w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ujmuje się w rachunku zysków i strat.

4.1.2. ZMIANA KLASYFIKACJI AKTYWÓW FINANSOWYCH

Reklasyfikacja aktywów finansowych następuje jedynie w przypadku zmiany modelu biznesowego odnoszącego się do aktywa lub grupy aktywów, wynikającego z rozpoczęcia lub zakończenia istotnej części działalności. Zmiany takie mają charakter incydentalny. Zmiana klasyfikacji jest ujmowana prospektywnie, tj. bez zmiany ujętych dotychczas skutków wyceny do wartości godziwej, odpisów czy naliczonych odsetek.

Za zmianę modelu biznesowego nie uważa się:

- zmiany zamiarów związanych z konkretnymi aktywami finansowymi (nawet w przypadku znacznych zmian warunków rynkowych),
- tymczasowego zaniku określonego rynku aktywów finansowych,
- przeniesienia aktywów finansowych między obszarami działalności stosującymi różne modele biznesowe.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z zamortyzowanego kosztu do kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, wartość godziwą tego składnika ustala się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych, a wartością godziwą ujmuje się w rachunku rachunku zysków i strat.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat do zamortyzowanego kosztu, wartość godziwa tego składnika staje się na dzień przeklasyfikowania jego nową wartością bilansową brutto. Efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii zamortyzowanego kosztu do kategorii wyceny w wartości godziwej przez inne dochody całkowite, wartość godziwą tego składnika wycenia się na dzień przeklasyfikowania. Wszelkie zyski lub straty wynikające z różnicy między wcześniejszym zamortyzowanym kosztem składnika aktywów finansowych, a wartością godziwą ujmuje się w innych dochodach całkowitych. Efektywna stopa procentowa oraz oczekiwane straty kredytowe nie są korygowane w wyniku tego przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do kategorii zamortyzowanego kosztu, składnik ten zostaje przeklasyfikowany w jego wartości godziwej na dzień przeklasyfikowania. Skumulowane zyski lub straty ujęte wcześniej w innych całkowitych dochodach zostają usunięte z pozycji kapitału własnego i skorygowane w oparciu o wartość godziwą składnika aktywów finansowych na dzień przeklasyfikowania. W związku z tym składnik aktywów finansowych wycenia się na dzień przeklasyfikowania tak, jak gdyby zawsze był wyceniany według zamortyzowanego kosztu. Korekta ta dotyczy innych dochodów całkowitych i nie ma wpływu na rachunek zysków i strat, stąd nie jest korektą wynikającą z przeklasyfikowania zgodnie z MSR 1. Efektywna stopa procentowa oraz oczekiwane straty kredytowe nie są korygowane w wyniku tego przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat do kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, składnik ten dalej jest wyceniany w wartości godziwej. Efektywną stopę procentową ustala się na podstawie wartości godziwej składnika aktywów na dzień przeklasyfikowania.

W przypadku przeklasyfikowania składnika aktywów finansowych z kategorii wyceny do wartości godziwej przez inne dochody całkowite do kategorii wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, składnik ten dalej jest wyceniany w wartości godziwej. Skumulowane zyski lub straty ujęte uprzednio w innych dochodach całkowitych zostają przeklasyfikowane z pozycji kapitału własnego do rachunku zysków i strat w formie korekty wynikającej z przeklasyfikowania zgodnie z MSR 1 na dzień przeklasyfikowania.

4.1.3. ZMIANA SZACUNKU KONTRAKTOWYCH PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH - MODYFIKACJE

Modyfikacja to zmiana przepływów kontraktowych składnika aktywów finansowych na podstawie aneksu do umowy. Modyfikacja może być istotna lub nieistotna. Nie stanowi modyfikacji zmiana przepływów kontraktowych wynikająca z realizacji warunków umownych.

Jeśli wynikające z umowy przepływy pieniężne związane ze składnikiem aktywów finansowych podlegają renegotjacji lub jakiegokolwiek innej modyfikacji, a renegotjacja lub modyfikacja nie prowadzi do zaprzestania ujmowania danego składnika aktywów finansowych („**MODYFIKACJA NIEISTOTNA**”) dokonuje się ponownego obliczenia wartości bilansowej brutto składnika aktywów finansowych i ujmuje zysk lub stratę z tytułu modyfikacji w rachunku zysków i strat. Korekta wartości bilansowej aktywa finansowego z tytułu modyfikacji podlega rozliczeniu w czasie w wynik odsetkowy metodą efektywnej stopy procentowej. Wartość bilansową brutto składnika aktywów finansowych oblicza się jako obecną wartość renegotjowanych lub zmodyfikowanych przepływów pieniężnych wynikających z umowy, dyskontowanych według pierwotnej efektywnej stopy procentowej składnika aktywów finansowych (lub efektywnej stopy procentowej skorygowanej o ryzyko kredytowe w przypadku zakupionych lub utworzonych składników aktywów finansowych z utratą wartości) bądź, w stosownych przypadkach (np. dla zysku lub straty z tytułu zabezpieczenia pozycji zabezpieczanej) według zaktualizowanej efektywnej stopy procentowej. Wszelkie poniesione koszty i opłaty korygują wartość bilansową zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych i są amortyzowane w okresie pozostającym do daty wymagalności zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych.

W pewnych okolicznościach renegotjacja lub modyfikacja wynikających z umowy przepływów pieniężnych związanych ze składnikiem aktywów finansowych może prowadzić do zaprzestania ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych. Jeżeli modyfikacja składnika aktywów finansowych powoduje zaprzestanie ujmowania istniejącego składnika aktywów finansowych, a następnie ujęcie zmodyfikowanego składnika aktywów finansowych, zmodyfikowany składnik aktywów uznaje się za nowy składnik aktywów finansowych („**MODYFIKACJA ISTOTNA**”). Następuje ujęcie nowego aktywa w wartości godziwej oraz kalkulacja nowej efektywnej stopy procentowej zastosowanej do nowego aktywa. W przypadku, gdy charakterystyka zmodyfikowanego nowego aktywa finansowego (po zawarciu aneksu) odpowiada warunkom rynkowym, wartość bilansowa tego aktywa finansowego stanowi wartość godziwą.

Ocena czy dana modyfikacja aktywów finansowych jest modyfikacją istotną czy nieistotną zależy od spełnienia kryteriów jakościowych oraz ilościowych.

Przyjęte **KRYTERIA JAKOŚCIOWE** są następujące:

- zmiana dłużnika, za wyjątkiem zmiany wynikającej ze śmierci dłużnika,
- wprowadzenie do umowy cechy umownej powodującej naruszenie testu charakterystyk przepływów pieniężnych lub usunięcie tej cechy,
- przewalutowanie,

- zwiększenie zaangażowania dłużnika, które obejmuje wartość zwiększenia kapitału i udzielonych zobowiązań pozabilansowych powyżej 10% w stosunku do kapitału i zobowiązań pozabilansowych sprzed podwyższenia dla każdej pojedynczej ekspozycji.

Wystąpienie przynajmniej jednego z tych kryteriów skutkuje wystąpieniem modyfikacji istotnej.

Przyjęte **KRYTERIUM ILOŚCIOWE** stanowi test 10% polegający na analizie zmiany warunków umownych składnika aktywa finansowego skutkującej powstaniem różnicy między wartością przyszłych przepływów pieniężnych wynikających ze zmienionego aktywa finansowego, zdyskontowanych pierwotną efektywną stopą procentową a wartością analogicznych przyszłych przepływów wynikających z pierwotnego składnika aktywa finansowego zdyskontowanych tą samą stopą procentową.

Wystąpienie kryterium ilościowego (różnicy) powyżej 10% skutkuje uznaniem modyfikacji za istotną. Kryterium ilościowe nie ma zastosowania dla kredytów podlegających procesowi restrukturyzacji (tzn. występuje tylko modyfikacja nieistotna).

4.1.4. WYCENA AKTYWÓW FINANSOWYCH NABYTYCH LUB UDZIELONYCH Z UTRATĄ WARTOŚCI (POCI)

MSSF 9 wyodrębnia nową kategorię aktywów nabytych lub udzielonych z utratą wartości (dalej „POCI” - ang. purchased or originated credit-impaired asset).

Aktywa POCI dotyczą aktywów finansowych o charakterze dłużnym, wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, tj. kredytów oraz dłużnych papierów wartościowych. Ujęcie początkowe tych aktywów następuje w wartości netto (tj. bez odpisów aktualizujących) odpowiadającej wartości godziwej. Przychody odsetkowe od aktywów POCI oblicza się od wartości bilansowej netto przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, skorygowanej o ryzyko kredytowe rozpoznane w okresie całego życia aktywa. Skorygowaną o ryzyko kredytowe efektywną stopę procentową liczy się poprzez uwzględnienie przyszłych przepływów pieniężnych skorygowanych o efekt ryzyka kredytowego rozpoznawanego w całym okresie życia aktywa. Zmiana szacunków w kolejnych okresach sprawozdawczych w zakresie przyszłych odzysków odnoszona jest jako strata lub zysk z tytułu utraty wartości do rachunku zysków i strat.

4.1.5. PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK

Przychody z tytułu odsetek oblicza się przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej służącej do bieżącego ustalenia (naliczenia) przychodu odsetkowego wygenerowanego przez aktywo w danym okresie od wartości bilansowej brutto aktywów finansowych, za wyjątkiem:

- nabytych lub udzielonych składników aktywów finansowych z utratą wartości (patrz ppkt 4.1.4). W odniesieniu do tych składników aktywów finansowych stosuje się efektywną stopę procentową skorygowaną o ryzyko kredytowe do wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych (wartości bilansowej netto) od momentu początkowego ujęcia (aktywa POCI),
- składników aktywów finansowych niebędących nabytymi lub udzielonymi składnikami aktywów finansowych z utratą wartości, które następnie stały się składnikami aktywów finansowych z utratą wartości. W przypadku tych składników aktywów finansowych stosuje się pierwotną efektywną stopę procentową (z momentu rozpoznania przesłanki utraty wartości) do ustalenia wartości zamortyzowanego kosztu składnika aktywów finansowych (wartości bilansowej netto) w późniejszych okresach sprawozdawczych.

4.1.6. ZMIANY W KLASYFIKACJI I WYCENIE W ZWIĄZKU Z WDROŻENIEM MSSF 9

W związku z wdrożeniem MSSF 9 od 1 stycznia 2018 roku:

- kredyty i pożyczki wobec klientów, z uwagi na zastosowanie modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych” oraz spełnienie warunków testu SPPI, wyceniane są według zamortyzowanego kosztu,
- papiery wartościowe, z uwagi na zastosowanie modelu „utrzymywane dla przepływów pieniężnych i na sprzedaż” oraz spełnienie warunków testu SPPI, wyceniane są do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

4.2 UTRATA WARTOŚCI

W zakresie utraty wartości Bank stosuje MSSF 9, który opiera się na koncepcji strat oczekiwanych.

Model utraty wartości ma zastosowanie do aktywów finansowych, które nie są wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, obejmujących:

- dłużne instrumenty finansowe o charakterze kredytowym oraz papiery wartościowe,

- zobowiązania pozabilansowe finansowe oraz gwarancyjne.

Zgodnie z MSSF 9 utrata wartości jest mierzona jako 12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe albo dożywnie oczekiwane straty kredytowe. Horyzont pomiaru oczekiwanej straty zależy od tego czy nastąpił znaczący wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia. Ze względu na to kryterium aktywa finansowe alokowane są do 4 koszyków (ang. stage).

Portfel wg MSSF 9	Okres oczekiwanych strat kredytowych
Koszyk 1 (aktywa, których ryzyko kredytowe nie wzrosło istotnie od momentu początkowego ujęcia)	12 miesięczne oczekiwane straty kredytowe
Koszyk 2 (aktywa, dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia)	dożywnie oczekiwane straty kredytowe
Koszyk 3 (aktywa z utratą wartości)	dożywnie oczekiwane straty kredytowe
Koszyk 4 (aktywa nabyte lub udzielone z utratą wartości - POCl)	

Strata oczekiwana wyznaczana jest jako iloczyn parametrów ryzyka kredytowego: prawdopodobieństwa niewykonania zobowiązania (PD), poziomu straty w momencie niewykonania zobowiązania (LGD) oraz wartości ekspozycji w momencie niewykonania zobowiązania (EAD). Parametry te szacowane są na podstawie modeli ryzyka wykorzystywanych w Grupie Kapitałowej PKO Banku Polskiego, dostosowanych do specyfiki działania i profilu ryzyka PKO Banku Hipotecznego oraz zatwierdzonych przez właściwe organy Banku.

W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Koszyka 1, Bank stosuje 12-miesięczny horyzont szacowania straty oczekiwanej, chyba że termin wymagalności jest krótszy niż 12 miesięcy. W przypadku ekspozycji zaklasyfikowanych do Koszyka 2, strata oczekiwana szacowana jest w horyzoncie do daty zapadalności ekspozycji. Zarówno w pierwszym, jak i drugim przypadku, strata oczekiwana jest sumą strat oczekiwanych w poszczególnych okresach, zdyskontowanych efektywną stopą procentową.

Do oceny istotności wzrostu ryzyka kredytowego ekspozycji hipotecznych, Bank stosuje model oparty na kalkulacji marginalnego PD, czyli prawdopodobieństwa niewypłacalności w określonym miesiącu liczonym od momentu początkowego ujęcia kredytu. Dzięki temu możliwe jest odwzorowanie charakterystycznego dla klientów detalicznych zróżnicowania jakości kredytowej w horyzoncie życia ekspozycji. Bank identyfikuje istotny wzrost ryzyka w oparciu o porównanie krzywych prawdopodobieństwa niewypłacalności w horyzoncie trwania ekspozycji w momencie początkowego ujęcia oraz w danym dniu raportowym. Dla każdej daty raportowej porównywane są tylko te części pierwotnej i obecnej krzywej prawdopodobieństwa niewypłacalności, które odpowiadają okresowi od daty raportowej do daty zapadalności kredytu. Porównanie opiera się na wartościach średniego prawdopodobieństwa niewypłacalności w analizowanym okresie, korygowanego o bieżące oraz prognozowane wskaźniki makroekonomiczne.

Ponadto, do oceny istotności wzrostu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje dostępną informację jakościową i ilościową, w tym m.in. informację o:

- opóźnieniach z tytułu spłat przekraczających 30 dni,
- prowadzonych działaniach restrukturyzacyjnych wprowadzających udogodnienia dla dłużnika w związku z jego trudną sytuacją finansową (*ang. forbearance*),
- wystąpienia przez kredytobiorcę do sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości konsumenckiej.

W Koszyku 2 pozostają również ekspozycje, dla których w ciągu minionych 3 miesięcy ustała przesłanka utraty wartości.

Przesłanką utraty wartości ekspozycji kredytowej jest w szczególności:

- opóźnienie w spłacie materialnie istotnej kwoty kapitału lub odsetek dłuższe niż 90 dni,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności wymuszone względami ekonomicznymi lub prawnymi wynikającymi z trudności finansowych klienta (do czasu uznania wierzytelności za uzdrowioną),
- postawienie należności w stan wymagalności wskutek dokonanej przez Bank wypowiedzenia,
- ogłoszenie przez sąd upadłości konsumenckiej klienta,
- tzw. zarażanie, tj. sytuacje w której rozpoznanie utraty wartości w odniesieniu do ekspozycji kredytowej implikuje konieczność jej rozpoznania w odniesieniu do wszystkich ekspozycji kredytowych z tytułu kredytów

mieszkaniowych współkredytobiorców tego kredytu – w ramach tej przesłanki sprawdzane są zarówno ekspozycje Banku, jak i PKO Banku Polskiego SA.

W celu wyznaczenia wartości aktywów na moment niewykonania zobowiązania w danym okresie Bank ustala parametr określający wielkość ekspozycji na ten moment w oparciu o przyszłe spłaty wynikające z harmonogramu oraz potencjalne nadpłaty i niedopłaty.

Przy wyliczeniu wartości ostatecznej straty oczekiwanej Bank uwzględnia także wpływ scenariuszy makroekonomicznych na wysokość poszczególnych parametrów (PD, LGD). Metodyka kalkulacji poszczególnych parametrów ryzyka obejmuje badanie zależności wysokości tych parametrów od warunków makroekonomicznych w oparciu o dane historyczne. Na potrzeby kalkulacji straty oczekiwanej (analogicznie jak w przypadku identyfikacji przesłanki istotnego wzrostu ryzyka kredytowego) wykorzystywane są trzy scenariusze makroekonomiczne opracowane na podstawie prognoz Grupy Kapitałowej – scenariusz bazowy oraz dwa scenariusze alternatywne. Zakres prognozowanych wskaźników obejmuje: wskaźnik dynamiki PKB, stopę bezrobocia, stopę WIBOR 3M, indeks cen nieruchomości oraz stopę referencyjną NBP. Ostateczna strata oczekiwana jest średnią ze strat oczekiwanych dla poszczególnych scenariuszy ważoną ich prawdopodobieństwem.

Bank stosuje kryterium niskiego ryzyka kredytowego zgodnie z MSSF 9, wg którego ekspozycje uznawane na datę sprawozdawczą za ekspozycje o niskim ryzyku kredytowym mogą pozostać w Koszyku 1, niezależnie od skali względnego pogorszenia jakości kredytowej od momentu początkowego ujęcia. Zgodnie z MSSF 9 ryzyko kredytowe instrumentu finansowego uznaje się za niskie gdy:

- instrument finansowy wiąże się z niskim ryzykiem niewykonania zobowiązania,
- pożyczkobiorca ma wysoką krótkoterminową zdolność spełniania swych obowiązków w zakresie wynikającym z umowy,
- niekorzystne zmiany warunków gospodarczych i biznesowych w dłuższej perspektywie mogą – lecz nie muszą – ograniczyć zdolność pożyczkobiorcy do wypełniania jego obowiązków w zakresie wynikającym z umowy.

Bank stosuje kryterium niskiego ryzyka kredytowego dla ekspozycji wobec banków oraz ekspozycji wobec Skarbu Państwa i NBP.

Zarówno proces oceny istotności wzrostu ryzyka kredytowego, jak i proces kalkulacji straty oczekiwanej odbywają się w trybie miesięcznym w dedykowanym środowisku obliczeniowym.

W 2018 roku Bank dokonał jednej modyfikacji modelu pomiaru utraty wartości aktualizując próg wartości parametru PD, poniżej którego Bank nie identyfikuje przesłanki istotnego wzrostu ryzyka. Obecny poziom tego progu wynosi 0,3% w horyzoncie 12-miesięcznym.

4.3 RACHUNKOWOŚĆ ZABEZPIECZEŃ

Standard MSSF 9 zwiększa zakres pozycji, jakie można wyznaczać jako pozycje zabezpieczane, a także umożliwia wyznaczenie jako instrumentu zabezpieczającego aktywów lub zobowiązań finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat. Zniesiono również obowiązek retrospektywnego pomiaru efektywności zabezpieczenia przy jednoczesnym zniesieniu obowiązującego wcześniej limitu 80%-125% (warunkiem stosowania rachunkowości zabezpieczeń ma być ekonomiczna zależność pomiędzy instrumentem zabezpieczającym a pozycją zabezpieczaną). Ponadto zwiększono zakres wymaganych ujawnień dotyczących strategii zarządzania ryzykiem, przepływów pieniężnych wynikających z transakcji zabezpieczających oraz wpływu rachunkowości zabezpieczeń na sprawozdanie finansowe.

W związku z niezakończonymi jeszcze przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości pracami nad zmianą standardu w zakresie rachunkowości zabezpieczeń w ujęciu portfelowym (macro hedge), jednostki mają wybór w zakresie stosowania przepisów dotyczących rachunkowości zabezpieczeń: można nadal stosować przepisy MSR 39 albo stosować nowy standard MSSF 9 z wyłączeniem z zakresu zabezpieczeń portfelowych wartości godziwej odnoszących się do ryzyka stopy procentowej.

Bank podjął decyzję o kontynuacji stosowania w zakresie rachunkowości zabezpieczeń przepisów MSR 39.

4.4 UJAWNIA I DANE PORÓWNAWCZE

W ocenie Banku zastosowanie MSSF 9 wymaga zmiany sposobu prezentacji oraz zakresu ujawnień dotyczących obszaru instrumentów finansowych, w tym w pierwszym roku jego zastosowania, informacji dotyczących bilansu otwarcia i dokonanych przekształceń. Bank skorzystał z zapisów MSSF 9 umożliwiających zwolnienie z obowiązku przekształcania danych porównawczych dla okresów wcześniejszych w odniesieniu do zmian wynikających z klasyfikacji i wyceny oraz utraty wartości. Różnice w wartości księgowej aktywów i zobowiązań finansowych

wynikające z zastosowania MSSF 9 zostały ujęte jako element niepodzielonego wyniku finansowego w kapitałach własnych na 1 stycznia 2018 roku.

4.5 UZGODNIENIE POZYCJI SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ POMIĘDZY MSR 39 A MSSF 9 NA 1 STYCZNIA 2018 ROKU

	Bilans zamknięcia 31.12.2017 wg MSR 39	Zmiana klasyfikacji	Zmiana wyceny	Bilans otwarcia 01.01.2018 wg MSSF 9
AKTYWA				
Kasa, środki w Banku Centralnym	561	-	-	561
Należności od banków	5 350	-	-	5 350
wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 350	-	-	5 350
Instrumenty pochodne zabezpieczające	338	-	-	338
Papiery wartościowe	830 489	-	-	830 489
dostępne do sprzedaży	830 489	(830 489)	-	
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		830 489	-	830 489
Kredyty i pożyczki wobec klientów wyceniane według zamortyzowanego kosztu	16 042 473	-	(14 498)	16 027 975
Wartości niematerialne	5 584	-	-	5 584
Rzeczowe aktywa trwałe	570	-	-	570
Inne aktywa	17 229	-	-	17 229
SUMA AKTYWÓW	16 902 594	-	(14 498)	16 888 096
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY				
Zobowiązania				
Zobowiązania wobec banków	4 125 379	-	-	4 125 379
Instrumenty pochodne zabezpieczające	217 777	-	-	217 777
Zobowiązania wobec klientów	2 099	-	-	2 099
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	8 883 213	-	-	8 883 213
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	2 428 025	-	-	2 428 025
Pozostałe zobowiązania	17 441	-	-	17 441
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3 507	-	-	3 507
Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego	3 237	-	(2 765)	472
Rezerwy	138	-	54	192
SUMA ZOBOWIĄZAŃ	15 680 816	-	(2 711)	15 678 105
Kapitał własny				
Kapitał zakładowy	1 200 000	-	-	1 200 000
Skumulowane inne dochody całkowite	(28 892)	-	-	(28 892)
Niepodzielony wynik finansowy	(749)	-	(11 787)	(12 536)
Wynik okresu bieżącego	51 419	-	-	51 419
KAPITAŁ WŁASNY OGÓŁEM	1 221 778	-	(11 787)	1 209 991
SUMA ZOBOWIĄZAŃ I KAPITAŁU WŁASNEGO	16 902 594	-	(14 498)	16 888 096

Łączna wartość wpływu wdrożenia MSSF 9 wynikająca ze zmiany wyceny portfela kredytów i pożyczek wobec klientów o 14 498 tys. PLN oraz zwiększenia rezerw z tytułu strat oczekiwanych na zobowiązania finansowe do udzielenia kredytów o 54 tys. PLN, pomniejszona o efekt podatku odroczonego w postaci zmniejszenia rezerwy netto z tytułu podatku odroczonego w kwocie 2 765 tys. PLN, została odniesiona na niepodzielony wynik finansowy na 1 stycznia 2018 roku.

4.6 KLASYFIKACJA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH ZGODNIE Z MSSF9 NA MOMENT JEGO POCZĄTKOWEGO ZASTOSOWANIA

Poniżej przedstawiono wpływ wdrożenia MSSF 9 na klasyfikację i wycenę aktywów finansowych według stanu na 1 stycznia 2018 roku.

	Klasyfikacja zgodnie z MSR 39	Nowa klasyfikacja zgodnie z MSSF 9	Wartość bilansowa zgodnie z MSR 39 na 31.12.2017	zmiana wyceny ¹⁾	Nowa wartość bilansowa zgodnie z MSSF 9 na 01.01.2018		wpływ zmiany zasad rachunkowości	
					niepodzielony wynik finansowy	na inne dochody całkowite		
Aktywa finansowe								
Kasa, środki w Banku Centralnym	pożyczki i należności	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	561	-	561	-	-	-
Należności od banków	pożyczki i należności	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	5 350	-	5 350	-	-	-
Instrumenty pochodne zabezpieczające	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	338	-	338	-	-	-
Papiery wartościowe	wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat ²⁾	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	-	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki wobec klientów	pożyczki i należności	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	16 042 473	(14 498)	16 027 975	(14 498)	-	-
Papiery wartościowe	dostępne do sprzedaży	wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	830 489	-	830 489	-	-	-
Inne aktywa (finansowe)	pożyczki i należności	wyceniane według zamortyzowanego kosztu	99	-	99	-	-	-
Aktywa finansowe, razem			16 879 310	(14 498)	16 864 812	(14 498)		

¹⁾ Zmiana wyceny z tytułu zwiększenia wartości bilansowej brutto o 141 tys. PLN oraz zwiększenia wartości odpisów na oczekiwane straty kredytowe o 14 639 tys. PLN.

²⁾ Na 1 stycznia 2018 roku Bank nie utrzymywał papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Wartość pozycji zobowiązań finansowych zaprezentowanych w sprawozdaniu z sytuacji finansowej na 31 grudnia 2017 roku nie uległa zmianie w wyniku wdrożenia MSSF 9.

4.7 UJAWNIAENIA DOTYCZĄCE UZGODNIENIA SALDA ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH I REZERW NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE ZGODNIE Z MSR 39 I MSR 37 DO BILANSU OTWARCIA ODPISÓW I REZERW KALKULOWANYCH ZGODNIE Z MSSF 9

Poniższa tabela przedstawia uzgodnienie bilansu zamknięcia salda odpisów z tytułu utraty wartości kalkulowanych zgodnie z MSR 39 oraz rezerw na zobowiązania warunkowe kalkulowanych zgodnie z MSR 37 na 31 grudnia 2017 roku i bilansu otwarcia salda oczekiwanych strat kredytowych określonych zgodnie z zapisami MSSF 9 na 1 stycznia 2018 roku.

	Klasyfikacja MSR 39	Klasyfikacja MSSF 9	Wartość na 31.12.2017 (MSR 39)	Wartość na 01.01.2018 (MSSF 9)
Kredyty i pożyczki wobec klientów	Odpisy z tytułu utraty wartości		5 068	19 707
		Koszyk 1		3 776
		Koszyk 2		14 963
		Koszyk 3		968
		POCI		-
Udzielone zobowiązania finansowe	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe		54	108
		Koszyk 1		69
		Koszyk 2		39
		Koszyk 3		-
		POCI		-

4.8 KWANTYFIKACJA WPŁYWU MSSF 9 NA FUNDUSZE WŁASNE

Wzrost odpisów z tytułu utraty wartości oraz rezerw na udzielone zobowiązania finansowe wynikający z wdrożenia standardu MSSF 9 został przy początkowym ujęciu odniesiony na kapitał podstawowy Tier 1 (CET 1), przy czym Bank zdecydował się na zastosowanie rozwiązań przejściowych dotyczących złagodzenia wpływu wprowadzenia MSSF 9, które zostały określone w Rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 2017/2395 z 12 grudnia 2017 roku. W związku z powyższym odnotowano znikomy wpływ na współczynnik kapitału Tier 1 oraz łączny współczynnik kapitałowy Banku, który według stanu na 1 stycznia 2018 roku pozostał na poziomie 15,2%. Bez uwzględnienia ww. rozwiązań przejściowych współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy wynosiłyby 15,1%.

Na 31 grudnia 2018 roku fundusze własne Banku, kapitał podstawowy Tier I oraz kapitał Tier I bez uwzględnienia ww. rozwiązań przejściowych wynosiłyby 1 380 045 tys. PLN, współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy 15,0%, a wskaźnik dźwigni 6,2%. Po uwzględnieniu ww. rozwiązań przejściowych fundusze własne Banku na 31 grudnia 2018 roku wyniosły 1 393 846 tys. PLN, współczynnik kapitału podstawowego Tier I, współczynnik kapitału Tier I oraz łączny współczynnik kapitałowy 15,2%, a wskaźnik dźwigni 6,3%.

5. POZOSTAŁE ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

5.1 ZMIANY DO OPUBLIKOWANYCH STANDARDÓW I INTERPRETACJI, KTÓRE WESZŁY W ŻYCIE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Wprowadzenie nowych standardów i interpretacji, które weszły w życie w 2018 roku, poza MSSF 9 opisanym w punkcie 4, nie miało istotnego wpływu na niniejsze sprawozdanie finansowe.

MSSF 15 „PRZYCHODY Z UMÓW Z KLIENTAMI”

MSSF 15 został zatwierdzony do stosowania we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej w dniu 22 września 2016 roku i ma zastosowanie dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku.

MSSF 15 odnosi się do przychodów z tytułu prowizji i opłat oraz innych rodzajów wynagrodzeń generowanych przez instytucje finansowe, związanych np. z obsługą kredytów, zarządzaniem aktywami czy działalnością powierniczą, które nie są objęte zakresem MSSF 9.

Zgodnie z powyższym standardem Bank ujmuje przychody w taki sposób, aby odzwierciedlić przekazanie przyrzeczonych dóbr lub usług na rzecz klienta w kwocie, która odzwierciedla wynagrodzenie, do którego – zgodnie z oczekiwaniem jednostki – będzie ona uprawniona w zamian za te dobra lub usługi. Stosując niniejszy standard, Bank uwzględnia warunki umowy oraz wszystkie istotne fakty i okoliczności.

Bank nie zidentyfikował umów, w przypadku których wdrożenie MSSF 15 miałyby istotny wpływ na sprawozdanie finansowe.

5.2 NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE, A TAKŻE ZOSTAŁY ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ, A NIE WESZŁY JESZCZE W ŻYCIE I NIE ZOSTAŁY JESZCZE ZASTOSOWANE PRZEZ BANK

Szereg nowych standardów oraz zmian do standardów i interpretacji nie obowiązuje jeszcze dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2018 roku i nie zostały one zastosowane w sprawozdaniu finansowym. Spośród nowych standardów lub zmian do standardów i interpretacji, te zamieszczone poniżej będą miały wpływ na sprawozdanie finansowe. Bank ma zamiar zastosować je dla okresów, dla których będą obowiązywać po raz pierwszy, bez wcześniejszego zastosowania.

MSSF 16 „LEASING”

Standard został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości 13 stycznia 2016 roku i został przyjęty przez Unię Europejską. MSSF 16 obowiązuje dla okresów rocznych rozpoczynających się 1 stycznia 2019 roku lub po tej dacie. Nowy standard zastąpił obowiązujący do końca 2018 roku MSR 17 Leasing oraz Interpretację Komitetu ds. Interpretacji Międzynarodowej Sprawozdawczości Finansowej (KIMSF) nr 4 oraz Interpretację Stałego Komitetu ds. Interpretacji (SKI) nr. 15 oraz 27.

Nowy standard wprowadza jeden model ujęcia leasingu w księgach rachunkowych leasingobiorcy, zbieżny z ujęciem leasingu finansowego w ramach MSR 17. Zgodnie z MSSF 16 umowa jest leasingiem lub zawiera leasing, jeśli przekazuje prawo do użytkowania zidentyfikowanego składnika aktywów na dany okres w zamian za wynagrodzenie.

Zasadniczym elementem różniącym definicje leasingu z MSR 17 i z MSSF 16 jest wymóg sprawowania kontroli nad użytkowanym, konkretnym składnikiem aktywów, wskazanym w umowie wprost lub w sposób dorozumiany. Przeniesienie prawa do użytkowania ma miejsce wówczas, gdy mamy do czynienia ze zidentyfikowanym składnikiem aktywów, w odniesieniu do którego leasingobiorca ma prawo do praktycznie wszystkich korzyści ekonomicznych, i kontroluje wykorzystanie danego składnika aktywów w danym okresie.

W przypadku gdy definicja leasingu jest spełniona, ujmuje się prawo do użytkowania składnika aktywów wraz z odpowiednim zobowiązaniem z tytułu leasingu ustalonym w wysokości zdyskontowanych przyszłych płatności w okresie trwania leasingu, za wyjątkiem krótkoterminowych umów leasingowych do 12 miesięcy oraz umów leasingowych dotyczących nieistotnych kwotowo składników aktywów.

Wydatki związane z wykorzystywaniem aktywów będących przedmiotem leasingu, uprzednio ujęte w większości w kosztach rzeczowych, będą obecnie klasyfikowane jako koszty amortyzacji oraz koszty odsetek.

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania są amortyzowane liniowo, natomiast zobowiązania z tytułu umów leasingowych rozliczne efektywną stopą procentową.

WPŁYW MSSF 16 NA SPRAWOZDANIA FINANSOWE

Bank w IV kwartale 2018 roku zakończył projekt wdrożenia MSSF 16.

Przedmiotem przeprowadzanych analiz były wszystkie umowy leasingu operacyjnego, najmu i dzierżawy. Ponadto zostały przeanalizowane transakcje nabytych usług (koszty usług obcych w ramach działalności operacyjnej) pod kątem występowania korzystania ze zidentyfikowanego składnika aktywów.

W ramach projektu Bank dokonał stosownych zmian w polityce rachunkowości i procedurach operacyjnych. Zostały opracowane i wdrożone metodyki prawidłowej identyfikacji umów, które są leasingiem oraz zbierania danych niezbędnych do prawidłowego ujęcia księgowego tych transakcji. Dodatkowo Bank wdrożył odpowiednie zmiany w systemach informatycznych Banku, tak, aby były dostosowane do zbierania i przetwarzania odpowiednich danych.

Bank podjął decyzję o wdrożeniu standardu z dniem 1 stycznia 2019 roku. Zgodnie z przepisami przejściowymi zawartymi w MSSF 16 nowe zasady zostaną przyjęte retrospektywnie z odniesieniem skumulowanego efektu początkowego zastosowania nowego standardu do kapitałów własnych na dzień 1 stycznia 2019 roku. W związku z tym dane porównawcze za rok obrotowy 2018 nie będą podlegały przekształceniu (zmodyfikowane podejście retrospektywne).

Poniżej opisano poszczególne korekty wynikające z wdrożenia MSSF 16.

UJĘCIE ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU LEASINGU

Po przyjęciu MSSF 16 Bank będzie ujmował zobowiązania z tytułu leasingu w związku z leasingiem, który wcześniej został sklasyfikowany jako leasing operacyjny zgodnie z zasadami MSR 17 Leasing. Zobowiązania te zostały wycenione w wartości bieżącej opłat leasingowych pozostających do zapłaty na moment rozpoczęcia stosowania MSSF 16, zdyskontowanych z zastosowaniem stopy procentowej leasingu na dzień 1 stycznia 2019 roku, obliczonej na bazie krańcowej stopy procentowej Banku.

Na datę początkowego ujęcia opłaty leasingowe zawarte w wycenie zobowiązania z tytułu leasingu obejmują następujące rodzaje opłat za prawo do użytkowania bazowego składnika aktywów przez okres trwania leasingu:

- stałe opłaty leasingowe pomniejszone o wszelkie należne zachęty leasingowe,
- zmienne opłaty leasingowe uzależnione od indeksów rynkowych,
- kwoty, których zapłaty oczekuje się w ramach gwarantowanej wartości końcowej przedmiotu leasingu,
- cenę wykonania opcji kupna, jeżeli można z wystarczającą pewnością założyć, że zostanie ona zrealizowana,
- kary pieniężne za wypowiedzenie leasingu, jeżeli leasingobiorca może skorzystać z opcji wypowiedzenia umowy.

W celu obliczenia stóp dyskonta na potrzeby MSSF 16 Bank przyjął, że stopa dyskonta powinna odzwierciedlać koszt finansowania, jakie byłoby zaciągnięte na zakup przedmiotu podlegającego leasingowi. W celu oszacowania wysokości stopy dyskonta Bank wziął pod uwagę następujące parametry: długość trwania i walutę umowy oraz rentowność wyemitowanych przez siebie papierów dłużnych.

Na dzień 1 stycznia 2019 roku obliczone przez Bank stopy dyskonta mieściły się w przedziale (w zależności od okresu trwania umowy) od 2,07% do 4,21%. Walutą wszystkich umów leasingu zawartych przez Bank jest PLN.

Bank skorzystał z uproszczeń dotyczących leasingów krótkoterminowych (poniżej 12 miesięcy) oraz leasingów, w odniesieniu do których bazowy składnik aktywów ma niską wartość (poniżej 20 tys. PLN) i dla tych umów nie ujmował zobowiązań finansowych i aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Opłaty leasingowe z tego tytułu są ujmowane jako koszty metodą liniową w trakcie okresu leasingu.

UJĘCIE AKTYWÓW Z TYTUŁU PRAWA DO UŻYTKOWANIA

Aktywa z tytułu prawa do użytkowania wycenia się według kosztu i prezentuje w sprawozdaniu z sytuacji finansowej łącznie z aktywami stanowiącymi własność Banku wraz z prezentacją dodatkowych informacji w notach objaśniających.

Koszt składnika aktywów z tytułu prawa do użytkowania obejmuje:

- kwotę początkowej wyceny zobowiązania z tytułu leasingu,
- wszelkie opłaty leasingowe zapłacone w dacie rozpoczęcia lub przed tą datą, pomniejszone o wszelkie otrzymane zachęty leasingowe,
- początkowe koszty bezpośrednio poniesione przez leasingobiorcę w związku z zawarciem umowy leasingu,
- szacunek kosztów, które mają zostać poniesione przez leasingobiorcę w związku z obowiązkiem demontażu i usunięcia bazowego składnika aktywów lub przeprowadzenia renowacji.

ZASTOSOWANIE SZACUNKÓW

Wdrożenie MSSF 16 wymagało dokonania pewnych szacunków i wyliczeń, które mają wpływ na wycenę zobowiązań z tytułu leasingu finansowego oraz aktywów z tytułu prawa do użytkowania. Obejmują one m. in.:

- ustalenie umów objętych MSSF 16,
- ustalenie okresu obowiązywania umów (w tym dla umów z nieokreślonym terminem lub z możliwością przedłużenia),
- ustalenie stopy procentowej stosowanej do dyskontowania przyszłych przepływów pieniężnych,
- ustalenie stawki amortyzacji.

ZASTOSOWANIE PRAKTYCZNYCH UPROSZCZEŃ

Stosując po raz pierwszy MSSF 16, Bank zastosował następujące praktyczne uproszczenia dopuszczone przez standard:

- zastosowanie jednej stopy dyskontowej do portfela umów leasingowych o podobnych cechach,
- umowy z tytułu leasingu operacyjnego z pozostałym okresem leasingu krótszym niż 12 miesięcy na dzień 1 stycznia 2019 roku potraktowane zostały jako leasing krótkoterminowy.

WPLYW NA SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ

Wpływ wdrożenia MSSF 16 na ujęcie dodatkowych zobowiązań finansowych i aktywów z tytułu prawa do użytkowania przedstawia poniższa tabela:

WPLYW NA SPRAWOZDANIE Z SYTUACJI FINANSOWEJ	Wartość na 31.12.2018 (MSR 17)	Efekt wdrożenia MSSF 16	Wartość na 01.01.2019 (MSSF 16)
AKTYWA			
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:			
prawo do użytkowania aktywów	449	5 427	5 876
		5 427	5 427
ZOBOWIĄZANIA I KAPITAŁ WŁASNY			
Pozostałe zobowiązania, w tym:			
zobowiązania z tytułu leasingu	121 974	5 427	127 401
		5 427	5 427

Poniżej przedstawiono uzgodnienie różnicy pomiędzy kwotami przyszłych opłat leasingowych z tytułu nieodwołalnego leasingu operacyjnego, ujawnionymi zgodnie z MSR 17 na koniec 2018 roku, a zobowiązaniami z tytułu leasingu ujętymi na 1 stycznia 2019 roku, tj. na dzień pierwszego zastosowania MSSF 16:

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU LEASINGU OPERACYJNEGO NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU (BEZ EFEKTU DYSKONTA)	5 297
Wyłączenie krótkoterminowych umów leasingu	-
Wyłączenie umów leasingowych aktywów o niskiej wartości	-
Umowy, których ocena uległa zmianie i od 1 stycznia 2019 roku są traktowane jako umowy serwisowe	(56)
Wpływ dyskonta	(486)
Korekta o różnicę w ujęciu opcji przedłużenia/zakończenia umowy leasingowej, w tym okresu wypowiedzenia umowy	672
ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU LEASINGU NA 1 STYCZNIA 2019 ROKU	5 427

WPLYW NA KAPITAŁ WŁASNY

Wdrożenie MSSF 16 nie ma wpływu na niepodzielony wynik finansowy i kapitał własny na dzień 1 stycznia 2019 roku z uwagi na ujęcie aktywów z tytułu prawa do użytkowania oraz zobowiązań z tytułu leasingu w takiej samej wysokości.

WPLYW NA RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

W rachunku zysków i strat Banku od 1 stycznia 2019 roku nastąpi zmiana w prezentacji kosztów (czynsze związane z wynajmem zostaną zastąpione amortyzacją oraz kosztami odsetkowymi) oraz momencie ich rozpoznania (ujęcie kosztów związanych z leasingiem będzie szybsze ze względu na rozpoznanie kosztu odsetkowego metodą efektywnej stopy procentowej, która poprzednio nie była stosowana).

WPLYW NA WSKAŹNIKI FINANSOWE

Mając na uwadze rozpoznaną na 1 stycznia 2019 roku wartość praw do użytkowania aktywów oraz zobowiązania z tytułu leasingu ocenia się, że wdrożenie MSSF 16 będzie miało znikomy wpływ na wskaźniki finansowe.

NOWE STANDARDY I INTERPRETACJE ORAZ ZMIANY DO NICH, KTÓRE ZOSTAŁY OPUBLIKOWANE I NIE SĄ ZATWIERDZONE PRZEZ UNIĘ EUROPEJSKĄ

Zmiany do MSSF 3, MSSF 9, MSSF 10, MSR 1, MSR 28 i MSR 19, poprawki do MSSF 2015-2017 oraz wprowadzenie MSSF 17 i KIMSF 23 nie będą miały istotnego wpływu na sprawozdanie finansowe Banku.

NOTY DO RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT

6. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody i koszty z tytułu odsetek obejmują odsetki, w tym premię i dyskonto z tytułu instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu oraz instrumentów wycenianych do wartości godziwej. Przychody i koszty odsetkowe ujmowane są na zasadzie memoriałowej i z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej.

W przychodach i kosztach odsetkowych ujmowane są również rozliczane w czasie z zastosowaniem efektywnej stopy procentowej opłaty i prowizje otrzymane i zapłacone, wchodzące w skład wyceny instrumentu finansowego.

PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU SPRZEDAŻY PRODUKTÓW UBEZPIECZENIOWYCH POWIĄZANYCH Z KREDYTAMI I POŻYCZKAMI

Bank nie oferuje produktów ubezpieczeniowych powiązanych z kredytami i pożyczkami.

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Przychody z tytułu odsetek obliczone przy zastosowaniu metody efektywnej stopy procentowej, w tym:	666 411	409 657
od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w tym:	650 264	399 599
kredytów i pożyczek wobec klientów	650 216	399 457
należności od banków oraz od utrzymywania rezerwy obowiązkowej	48	142
od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, w tym:	16 147	10 058
dłużnych papierów wartościowych	16 147	10 058
Przychody o charakterze zbliżonym do odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	1 184	837
dłużnych papierów wartościowych	-	360
transakcji zabezpieczających IRS (netto)	1 184	477
Razem	667 595	410 494
w tym: przychody z tytułu odsetek od instrumentów finansowych z rozpoznaną utratą wartości	248	52
KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Koszty z tytułu odsetek od instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu, w tym:	(268 615)	(173 231)
otrzymanych kredytów oraz wykorzystania limitu w rachunku	(34 627)	(27 802)
odroczonej płatności z tytułu nabycia wierzytelności	(52 370)	(40 471)
wyemitowanych listów zastawnych	(122 061)	(65 129)
wyemitowanych obligacji	(59 557)	(39 829)
Koszty z tytułu odsetek od instrumentów wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat, w tym:	(149 494)	(86 026)
transakcji zabezpieczających CIRS (netto)	(149 494)	(86 026)
Razem	(418 109)	(259 257)

7. PRZYCHODY I KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Przychody z tytułu prowizji i opłat ujmuje się zasadniczo według zasady memoriału z chwilą wykonania usługi.

Do przychodów zaliczane są jednorazowo opłaty pobierane przez Bank za wykonanie czynności niezwiązanych bezpośrednio z powstaniem kredytów, pożyczek i innych należności.

Do kosztów prowizyjnych zalicza się opłaty i prowizje rozliczane w czasie metodą liniową, zapłacone w związku z pozyskaniem przez Bank finansowaniem o niestalonym harmonogramie przyszłych przepływów pieniężnych, dla których nie można ustalić efektywnej stopy procentowej oraz związanych z programami emisji, jak również koszty poniesione przez Bank w związku ze sporządzeniem przez rzeczoznawców majątkowych ekspertyz Bankowo-Hipotecznej Wartości Nieruchomości (BHWN).

INFORMACJE FINANSOWE

PRZYCHODY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Opłata za wycenę nieruchomości	6 166	5 063
Opłata za kontrolę nieruchomości	2 634	2 066
Prowizja z tytułu wcześniejszej całkowitej lub częściowej spłaty kredytu	4 676	3 127
Pozostałe	1 293	811
Razem	14 769	11 067

KOSZTY Z TYTUŁU PROWIZJI I OPŁAT	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Sporządzanie przez rzeczoznawców majątkowych ekspertyz Bankowo-Hipotecznej Wartości Nieruchomości (BHWN)	(8 981)	(7 642)
Koszty związane z programem emisji obligacji	(3 542)	(2 632)
Koszty związane z liniami kredytowymi	(2 614)	(2 889)
Koszty związane z programami emisji listów zastawnych	(1 164)	(982)
Koszty ubezpieczenia kredytów	(2 999)	(1 321)
Prowizje za inne usługi operacyjne	(225)	(145)
Koszty windykacji i pośrednictwa sprzedaży zabezpieczeń	(29)	(12)
Razem	(19 554)	(15 623)

8. WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ KLASYFIKACJA

Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat zawiera zyski i straty powstałe w wyniku zbycia instrumentów finansowych zaliczonych do aktywów/zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (zarówno przeznaczonych do obrotu jak i wyznaczonych przy początkowym ujęciu jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat) oraz efekt ich wyceny do wartości godziwej.

W pozycji tej ujmowana jest również część nieefektywna zabezpieczenia zmienności przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty Interest Rate Swap (IRS).

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK NA INSTRUMENTACH FINANSOWYCH WYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT OD	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wynik z tytułu instrumentów pochodnych	89	(264)
Wynik z tytułu instrumentów pochodnych IRS przed desygnacją do rachunkowości zabezpieczeń	26	(240)
Wynik z tytułu instrumentów pochodnych IRS z tytułu nieefektywności rachunkowości zabezpieczeń	63	(24)
Wynik z tytułu instrumentów dłużnych	-	(1)
Razem	89	(265)

Bank zawiera i utrzymuje instrumenty pochodne IRS wyłącznie w celach zabezpieczających.

9. WYNIK Z POZYCJI WYMIANY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ KLASYFIKACJA

Wynik z pozycji wymiany obejmuje dodatnie i ujemne różnice kursowe, zarówno zrealizowane, jak i niezrealizowane, wynikające z wyceny aktywów i zobowiązań walutowych według obowiązującego na koniec okresu sprawozdawczego średniego kursu ogłoszonego przez Narodowy Bank Polski oraz z wyceny do wartości godziwej instrumentów pochodnych, tj. Cross Currency Interest Rate Swap (CIRS) oraz Foreign Exchange Forward (FX-Forward), w tym części nieefektywnej zabezpieczenia przepływów pieniężnych dla strategii zabezpieczających, w których instrumentem zabezpieczającym są kontrakty CIRS oraz FX-Forward.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z POZYCJI WYMIANY	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wynik z rewaluacji	(173)	294
Wynik z tytułu instrumentów pochodnych (CIRS, FX-Forward) przed desygnacją do rachunkowości zabezpieczeń	(1 375)	5 767
Wynik z tytułu instrumentów pochodnych (CIRS, FX-Forward) z tytułu nieefektywności rachunkowości zabezpieczeń	1 310	(5 070)
Razem	(238)	991

Bank zawiera i utrzymuje instrumenty pochodne CIRS i FX-Forward wyłącznie w celach zabezpieczających.

10. ZYSKI LUB STRATY Z TYTUŁU ZAPRZESTANIA UJMOWANIA INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NIEWYCENIANYCH DO WARTOŚCI GODZIWEJ PRZEZ RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Zyski lub straty z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat (w tym z tytułu sprzedaży lub istotnej modyfikacji) prezentuje się w podziale na portfele księgowe:

- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

INFORMACJE FINANSOWE

W 2018 roku wynik z tytułu zaprzestania ujmowania aktywów i zobowiązań finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat wyniósł 0 PLN.

11. WYNIK Z TYTUŁU MODYFIKACJI

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Wynik z tytułu modyfikacji aktywów finansowych prezentuje się w podziale na instrumenty finansowe:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Kwestie ujęcia modyfikacji opisane zostały w Nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”. W pozycji „Wynik z tytułu modyfikacji” prezentuje się wynik z tytułu modyfikacji nieistotnej, a wynik z tytułu modyfikacji istotnej prezentowany jest w pozycji „Wynik z tytułu zaprzestania ujmowania instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat”.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU MODYFIKACJI	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Instrumentów finansowych wycenianych według zamortyzowanego kosztu	(439)	
Razem	(439)	
AKTYWA FINANSOWE KTÓRE PODLEGAŁY MODYFIKACJI	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wartość bilansowa według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją (Koszyk 2)	1 761	
Zysk/(strata) rozpoznana na modyfikacji	5	
Wartość bilansowa według zamortyzowanego kosztu przed modyfikacją (Koszyk 3)	469	
Zysk/(strata) rozpoznana na modyfikacji	(2)	

Wartość brutto aktywów finansowych dla których strata była kalkulowana w okresie dożywoć i które podlegały modyfikacji od 1 stycznia 2018 roku, a które po modyfikacji ujmowane są w Koszyku 1, wyniosła 1 606 tys. PLN na 31 grudnia 2018 roku.

12. WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zasady rachunkowości dotyczące rozpoznania wyniku z tytułu odpisów na straty kredytowe zostały opisane dla poszczególnych pozycji odpowiednio w Notach: 4.2, 23 oraz 34.2. Na wynik z tytułu odpisów na straty kredytowe składają się utworzenia oraz rozwiązania odpisów na kredyty i pożyczki wobec klientów i rezerw na udzielone zobowiązania finansowe.

INFORMACJE FINANSOWE

WYNIK Z TYTUŁU ODPISÓW NA STRATY KREDYTOWE	Nota	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wynik z tytułu odpisów na kredyty i pożyczki wobec klientów	23, 24	(8 667)	(3 309)
Wynik z tytułu rezerw na udzielone zobowiązania finansowe	23, 24	(36)	26
Razem		(8 703)	(3 283)

13. POZOSTAŁE PRZYCHODY I KOSZTY OPERACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Do pozostałych przychodów i kosztów operacyjnych zalicza się przychody i koszty niezwiązane bezpośrednio z działalnością bankową.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE PRZYCHODY OPERACYJNE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Przychody uboczne	606	1 308
Inne	7	5
Razem	613	1 313

POZOSTAŁE KOSZTY OPERACYJNE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Koszty uboczne	(517)	(1 250)
Inne	(42)	(46)
Razem	(559)	(1 296)

W kosztach ubocznych za 2018 rok zaprezentowano 403 tys. PLN kosztów z tytułu dostarczonych przez rzeczoznawców protokołów z inspekcji nieruchomości, dla których wierzytelności nie mogły zostać nabyte przez PKO Bank Hipoteczny SA. Zgodnie z warunkami umowy nabycia wierzytelności, koszty te obciążają PKO Bank Polski SA, w związku z powyższym zostały zrefakturowane, co zostało zaprezentowane w przychodach ubocznych. W 2017 roku było to 1 150 tys. PLN.

14. OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	<p>Świadczenia pracownicze obejmują koszty wynagrodzeń oraz ubezpieczeń społecznych (w tym z tytułu składek na świadczenia emerytalno – rentowe, które szczegółowo opisano w Nocie 32 „Rezerwy”).</p> <p>Bank tworzy również w ciężar kosztów wynagrodzeń rezerwę na przyszłe zobowiązania z tytułu odpraw pieniężnych wypłacanych pracownikom, z którymi zostaje rozwiązany stosunek pracy, a także rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które wypłacone zostaną w przyszłym okresie, w tym premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.</p> <p>Świadczenia pracownicze obejmują również program zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze, którego część ujmowana jest jako zobowiązanie z tytułu płatności na bazie wartości księgowej akcji rozliczonych w środkach pieniężnych. Program został opisany w Nocie 38.4 „Zasady ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku”.</p>
KOSZTY RZECZOWE	<p>Ujmuje się tu m.in. następujące pozycje: koszty usług z tytułu czynności wspomagających oraz obsługi kredytów świadczonych w ramach Umowy Outsourcingowej (opisanej w Nocie 38.1 „Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo”), koszty usług obcych wynikających z innych umów, koszty wynajmu nieruchomości oraz koszty informatyczne.</p> <p>Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.</p>
AMORTYZACJA	<p>Zasady amortyzacji szczegółowo opisano w Nocie 25 „Wartości niematerialne i rzeczowe aktywa trwałe”</p>
PODATKI I OPŁATY	<p>Ujmuje się tu m.in. następujące pozycje: podatek od czynności cywilnoprawnych (PCC), opłaty na Bankowy Fundusz Gwarancyjny (BFG) oraz Komisję Nadzoru Finansowego (KNF).</p>

INFORMACJE FINANSOWE

OGÓLNE KOSZTY ADMINISTRACYJNE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Świadczenia pracownicze	(16 698)	(16 063)
Koszty rzeczowe	(26 741)	(20 622)
Amortyzacja, w tym:	(2 177)	(1 487)
rzeczowe aktywa trwałe	(252)	(271)
wartości niematerialne	(1 925)	(1 216)
Podatki i opłaty, w tym:	(6 868)	(2 875)
PCC (z tytułu podwyższenia kapitału zakładowego)	(500)	(2 000)
składka na fundusz przymusowej restrukturyzacji BFG	(4 556)	(31)
opłaty na rzecz KNF	(1 524)	(583)
Razem	(52 484)	(41 047)

ŚWIADCZENIA PRACOWNICZE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wynagrodzenia, w tym:	(14 171)	(13 748)
rezerwa na świadczenia emerytalno-rentowe	(53)	(24)
Narzut na wynagrodzenia	(1 657)	(1 690)
Inne świadczenia na rzecz pracowników	(870)	(625)
Razem	(16 698)	(16 063)

KOSZTY RZECZOWE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Usługi z tytułu czynności wspomagających świadczonych w ramach Umowy Outsourcingowej ¹⁾	(3 192)	(2 812)
Obsługa kredytów udzielonych oraz nabytych wierzytelności świadczona w ramach Umowy Outsourcingowej ¹⁾	(15 939)	(10 644)
Usługi obce z tytułu innych umów	(2 623)	(2 037)
Koszty informatyczne	(1 534)	(1 537)
Czynsze oraz opłaty eksploatacyjne	(2 083)	(1 943)
Leasing samochodów	(274)	(246)
Pozostałe	(1 096)	(1 403)
Razem	(26 741)	(20 622)

¹⁾ Umowa Outsourcingowa została opisana w Nocie 38.1 „Transakcje z jednostkami powiązanymi kapitałowo”

15. PODATEK OD NIEKTÓRYCH INSTYTUCJI FINANSOWYCH

1 lutego 2016 roku weszła w życie ustawa z 15 stycznia 2016 roku o podatku od niektórych instytucji finansowych. Podstawę opodatkowania, w przypadku banków, stanowi nadwyżka sumy aktywów podmiotu ponad 4 miliardy PLN wynikająca z zestawienia obrotów i sald na koniec każdego miesiąca. Banki są uprawnione do pomniejszenia podstawy opodatkowania m.in. o wartość funduszy własnych, a także wartość posiadanych skarbowych papierów wartościowych. Stawka podatku wynosi 0,0366% miesięcznie, a podatek jest płacony miesięcznie do 25 dnia miesiąca następującego po miesiącu którego dotyczy. Zapłacony podatek nie stanowi kosztu uzyskania przychodu na potrzeby podatku dochodowego od osób prawnych. Wysokość kosztu z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych za rok 2018 wyniosła 60 765 tys. PLN, natomiast za 2017 rok 31 699 tys. PLN.

16. PODATEK DOCHODOWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

UJĘCIE	Podatek dochodowy obejmuje podatek bieżący oraz podatek odroczony. Podatek dochodowy bieżący ujmowany jest w rachunku zysków i strat. Podatek dochodowy odroczony w zależności od źródła pochodzenia różnic przejściowych, ujmowany jest w rachunku zysków i strat lub w innych dochodach całkowitych.
PODATEK BIEŻĄCY	Podatek dochodowy bieżący obliczany jest na podstawie zysku księgowego brutto skorygowanego o przychody, które zgodnie z przepisami podatkowymi nie są zaliczane do przychodów podatkowych, przychody podatkowe niebędące przychodami księgowymi, koszty niestanowiące kosztów uzyskania przychodów i koszty podatkowe niebędące kosztami księgowymi, zgodnie z właściwymi przepisami prawa podatkowego. Pozycje te obejmują m.in.: przychody i koszty z tytułu odsetek naliczonych do otrzymania i zapłacenia, odpisy na straty kredytowe, rezerwy na zobowiązania, koszty z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych czy opłaty BFG.
PODATEK ODROZCONY	<p>Podatek dochodowy odroczony ujmowany jest w wysokości różnicy pomiędzy wartością podatkową aktywów i zobowiązań a ich wartością księgową. Zmiana stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego zaliczana jest do obowiązkowych obciążeń wyniku finansowego, z wyjątkiem skutków wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz wyceny instrumentów zabezpieczających odnoszonych na inne dochody całkowite, w przypadku których zmiany stanu rezerwy oraz aktywa z tytułu podatku dochodowego odroczonego są również rozliczane z innymi dochodami całkowitymi. Przy ustalaniu podatku dochodowego odroczonego uwzględnia się wartość aktywa i rezerwy na odroczony podatek dochodowy na początek i koniec okresu sprawozdawczego.</p> <p>Wartość bilansowa składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego jest weryfikowana każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego i ulega stosownemu obniżeniu o tyle, o ile przestało być prawdopodobne osiągnięcie dochodu do opodatkowania wystarczającego do częściowego lub całkowitego zrealizowania składnika aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego.</p> <p>Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego oraz rezerwy na podatek odroczony wyceniane są z zastosowaniem stawek podatkowych, które według przewidywań będą obowiązywać w okresie, gdy składnik aktywów zostanie zrealizowany lub rezerwa rozwiązana, przyjmując za podstawę stawki podatkowe (i przepisy podatkowe) obowiązujące na koniec okresu sprawozdawczego lub takie, których obowiązywanie w przyszłości jest pewne.</p> <p>Bank kompensuje ze sobą aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego z rezerwami z tytułu odroczonego podatku dochodowego wtedy i tylko wtedy, gdy posiada możliwy do wyegzekwowania tytuł prawny do przeprowadzenia kompensat należności ze zobowiązaniami z tytułu bieżącego podatku i odroczony podatek dochodowy ma związek z tym samym podatnikiem i tym samym organem podatkowym.</p>

INFORMACJE FINANSOWE

OBCIĄŻENIE PODATKOWE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Bieżące obciążenie podatkowe	(33 299)	(11 735)
Odroczony podatek dochodowy związany z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(3 067)	(8 241)
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(36 366)	(19 976)
Obciążenie podatkowe wykazane w innych dochodach całkowitych związane z powstaniem i odwróceniem się różnic przejściowych	(21 764)	2 564
Razem	(58 130)	(17 412)

UZGODNIENIE EFEKTYWNEJ STOPY PODATKOWEJ	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Wynik finansowy brutto przed opodatkowaniem	122 215	71 395
Podatek dochodowy według ustawowej stawki podatkowej obowiązującej w Polsce, wynoszącej (19%)	(23 221)	(13 565)
Wpływ trwałych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	(13 145)	(6 440)
podatek od niektórych instytucji finansowych	(11 545)	(6 023)
opłaty BFG	(866)	(6)
koszty powyżej limitu z Art. 15e Ustawy CIT	(607)	-
PCC od podwyższenia kapitału zakładowego	(95)	(380)
koszty PFRON	(16)	(15)
wpływ pozostałych różnic trwałych	(16)	(16)
Wpływ innych różnic pomiędzy wynikiem finansowym brutto a dochodem do opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym ulga na nowe technologie	-	29
Obciążenie podatkowe wykazane w rachunku zysków i strat	(36 366)	(19 976)
Efektywna stopa podatkowa	29,76%	27,98%
Różnica przejściowa wynikająca z podatku odroczonego wykazana w rachunku zysków i strat	(3 067)	(8 241)
Razem bieżące obciążenie podatkowe wykazywane w rachunku zysków i strat	(33 299)	(11 735)

ZOBOWIĄZANIE Z TYTUŁU BIEŻĄCEGO PODATKU DOCHODOWEGO	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania z tytułu bieżącego podatku dochodowego	3 159	3 507

Zobowiązanie z tytułu bieżącego podatku dochodowego zostało uregulowane w terminie ustawowym.

AKTYWA/REZERWA Z TYTUŁU PODATKU ODROZONEGO NETTO	31.12.2017	Wpływ korekty z tytułu wdrożenia MSSF 9 odniesiony na niepodzielony wynik finansowy	Rachunek zysków i strat	Inne dochody całkowite	31.12.2018
Rezerwa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone od kredytów i pożyczek wobec klientów	5 735	27	1 893	-	7 655
Odsetki naliczone i dyskonto od papierów wartościowych	565	-	162	-	727
Korekta wyceny metodą liniową i ESP portfela kredytowego	13 470	-	6 105	-	19 575
Korekta wyceny metodą liniową i ESP emisji własnych	2 205	-	1 381	-	3 586
Koszty zapłacone rozliczane w czasie	1 060	-	(235)	-	825
Różnica między wartością bilansową i podatkową rzeczowego majątku trwałego i wartości niematerialnych	10	-	(5)	-	5
Wycena papierów wartościowych	619	-	-	419	1 038
Wycena instrumentów pochodnych	5 623	-	3 451	13 516	22 590
Rezerwa brutto z tytułu podatku odroczonego	29 287	27	12 752	13 935	56 001
Aktywa z tytułu podatku odroczonego					
Odsetki naliczone od zobowiązań wobec banków	2 144	-	3 852	-	5 996
Odsetki naliczone oraz dyskonto od zobowiązań z tytułu emisji	6 280	-	4 921	-	11 201
Odpisy na straty kredytowe	952	2 792	1 388	-	5 132
Koszty do zapłacenia	1 637	-	2	-	1 639
Strata podatkowa	2 362	-	(2 362)	-	-
Wycena papierów wartościowych	38	-	-	(38)	-
Wycena instrumentów pochodnych	12 637	-	1 884	(7 791)	6 730
Aktywa brutto z tytułu podatku odroczonego	26 050	2 792	9 685	(7 829)	30 698
Aktywa/(Rezerwa) z tytułu odroczonego podatku dochodowego (prezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej)	(3 237)	2 765	(3 067)	(21 764)	(25 303)

PODATKOWA GRUPA KAPITAŁOWA

Na podstawie umowy z dnia 5 listopada 2018 roku PKO Bank Polski SA, jako spółka dominująca, łącznie z dwoma spółkami zależnymi: PKO Bankiem Hipotecznym SA oraz PKO Leasing SA, utworzył Podatkową Grupę Kapitałową Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego Spółki Akcyjnej („PGK PKO Banku Polskiego SA”). Umowa ta została zarejestrowana przez Naczelnika Drugiego Mazowieckiego Urzędu Skarbowego w Warszawie. PGK PKO Banku Polskiego SA została powołana na okres 3 lat podatkowych. Pierwszy rok podatkowy rozpoczął się 1 stycznia 2019 roku.

Podatkowa grupa kapitałowa jest instytucją prawa podatkowego przewidzianą przepisami ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych. Jej utworzenie oznacza konsolidację dochodów spółek wchodzących w jej skład dla celów opodatkowania podatkiem dochodowym oraz umożliwia skorzystanie z innych, zapewniających w szczególności ułatwienia operacyjne, przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych, które dedykowane są podatkowym grupom kapitałowym.

17. ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ

METODOLOGIA

PODSTAWOWY ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ	Podstawowy zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest w oparciu o zysk przypadający na zwykłych akcjonariuszy Banku poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu.
ROZWODNIONY ZYSK NA JEDNĄ AKCJĘ	Rozwodniony zysk przypadający na jedną akcję obliczany jest na podstawie zysku przypadającego na zwykłych akcjonariuszy poprzez podzielenie zysku, który na nich przypada przez średnią ważoną liczbę akcji zwykłych występujących w ciągu danego okresu, skorygowaną o wpływ wszystkich rozwadniających potencjalnych akcji zwykłych.

INFORMACJE FINANSOWE

ZYSK PRZYPADAJĄCY NA JEDNĄ AKCJĘ	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Zysk przypadający na akcjonariuszy zwykłych (w tys. PLN)	85 849	51 419
Średnia ważona liczba akcji zwykłych w okresie (w tys.)	1 222 123	967 123
Zysk przypadający na jedną akcję (w PLN na akcję)	0,07	0,05

Zarówno w 2018 roku, jak i w 2017 roku nie występowały instrumenty rozwadniające zysk przypadający na jedną akcję. W związku z powyższym wartość rozwodnionego zysku przypadającego na jedną akcję pokrywa się z wartością podstawowego zysku przypadającego na jedną akcję.

NOTY DO SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ

18. KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Pozycja „Kasa, środki w Banku Centralnym” obejmuje środki na rachunku bieżącym i lokaty w Banku Centralnym wyceniane w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej również ewentualne odsetki od tych środków.

INFORMACJE FINANSOWE

KASA, ŚRODKI W BANKU CENTRALNYM	31.12.2018	31.12.2017
Rachunek bieżący w Banku Centralnym	6	561
Razem	6	561

REZERWA OBOWIĄZKOWA

W okresie od 31 grudnia 2018 roku do 30 stycznia 2019 roku oraz w okresie od 30 listopada 2017 roku do 1 stycznia 2018 roku Bank utrzymywał rezerwę obowiązkową odpowiednio w wysokości 0 tys. PLN oraz 670 tys. PLN. Środki na rachunku rezerwy obowiązkowej są oprocentowane w wysokości 0,9 stopy referencyjnej. Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku oprocentowanie to wynosiło 1,35%.

Bank może wykorzystywać w ciągu dnia środki na rachunku rezerwy obowiązkowej do bieżących rozliczeń pieniężnych na podstawie dyspozycji złożonej do Narodowego Banku Polskiego, musi jednak zapewnić utrzymanie średniego miesięcznego salda na tym rachunku w odpowiedniej wysokości wynikającej z deklaracji rezerwy obowiązkowej.

19. NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Należności od banków są to aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu z zastosowaniem metody efektywnej stopy procentowej pomniejszone o ewentualne odpisy na oczekiwane straty kredytowe. Jeżeli dla należności nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, należność wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

INFORMACJE FINANSOWE

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu			
rachunki bieżące	22	5 350	5 350
Razem	22	5 350	5 350

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe związane z należnościami od banków zostało opisane w Nocie 42 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym”.

Całość salda należności od banków na 1 stycznia 2018 roku oraz 31 grudnia 2018 roku była klasyfikowana do Koszyka 1. W roku zakończonym 31 grudnia 2018 roku brak było transferów między koszykami dotyczących należności od banków.

20. INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIELAJĄCE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI I OCENY

STOSOWANIE RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ	Bank podjął decyzję o dalszym stosowaniu przepisów MSR 39 i nie zastosował standardu MSSF 9 w zakresie rachunkowości zabezpieczeń. W ramach swojej działalności Bank wykorzystuje instrumenty pochodne: CIRS, IRS oraz
--	---

	<p>FX-Forward wyłącznie do celów zabezpieczających zgodnie ze strategią zarządzania ryzykiem opisaną szerzej w Notach 46 oraz 47. Wszystkie instrumenty pochodne podlegają desygnacji do rachunkowości zabezpieczeń.</p> <p>Rachunkowość zabezpieczeń stosowana jest przez Bank, gdy spełnione są wszystkie poniższe warunki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, jak również cel zarządzania ryzykiem przez jednostkę oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia. Dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji lub transakcji, charakter zabezpieczanego ryzyka, a także sposób, w jaki jednostka będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem, ▪ oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego, ▪ w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać ryzyku zmienności przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat, ▪ efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione, ▪ zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.
<p>ZAPRZESTANIE STOSOWANIA RACHUNKOWOŚCI ZABEZPIECZEŃ</p>	<p>Bank zaprzestaje stosowania zasad rachunkowości zabezpieczeń gdy:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ instrument zabezpieczający wygasa, zostaje sprzedany, rozwiązany lub wykonany (zastąpienia jednego instrumentu zabezpieczającego drugim lub przedłużenia terminu ważności danego instrumentu zabezpieczającego nie uważa się za wygaśnięcie lub rozwiązanie, jeśli takie zastąpienie lub przedłużenie terminu stanowi część udokumentowanej strategii zabezpieczania przyjętej przez jednostkę). W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych oraz rozlicza do rachunku zysków i strat przez okres, w którym pozycja zabezpieczana trafia do rachunku zysków i strat, ▪ zabezpieczenie przestaje spełniać kryteria rachunkowości zabezpieczeń. W takim przypadku skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się dalej w odrębnej pozycji w innych dochodach całkowitych oraz rozlicza do rachunku zysków i strat przez okres, w którym pozycja zabezpieczana trafia do rachunku zysków i strat, ▪ zaprzestano oczekiwać realizacji planowanej transakcji, wobec tego wszystkie skumulowane zyski lub straty związane z instrumentem zabezpieczającym odnoszone bezpośrednio na inne dochody całkowite przez okres, w którym zabezpieczenie było efektywne, ujmuje się w rachunku zysków i strat, ▪ powiązanie zabezpieczające zostało unieważnione.
<p>ZABEZPIECZENIE WARTOŚCI GODZIWEJ</p>	<p>Bank nie stosuje rachunkowości zabezpieczeń wartości godziwej.</p>
<p>ZABEZPIECZENIE PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH</p>	<p>Zabezpieczenie przepływów pieniężnych jest to zabezpieczenie przed zmiennością przepływów pieniężnych, które przypisać można konkretnemu rodzajowi ryzyka związanemu z ujętym składnikiem aktywów lub zobowiązaniem (takim jak całość lub część przyszłych płatności odsetkowych od zadłużenia o zmiennym oprocentowaniu) lub z wysoce prawdopodobną planowaną transakcją i które mogłyby wpływać na rachunek zysków i strat.</p>

	<p>Zmiany wartości godziwej pochodnego instrumentu zabezpieczającego wyznaczonego jako zabezpieczenie przepływów pieniężnych ujmowane są bezpośrednio w innych dochodach całkowitych w części stanowiącej efektywną część zabezpieczenia. Część nieefektywną zabezpieczenia ujmuje się w rachunku zysków i strat w pozycji „Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej” lub „Wynik z pozycji wymiany”. Ponadto kwoty odniesione bezpośrednio na inne dochody całkowite przenoszone są do rachunku zysków i strat odpowiednio do pozycji „Wynik z tytułu odsetek” oraz „Wynik z pozycji wymiany”, w tym samym okresie lub okresach, w których wpływ zabezpieczanej transakcji jest odnoszony do rachunku zysków i strat.</p> <p>Testy efektywności obejmują wycenę transakcji zabezpieczających po pomniejszeniu o wartość odsetek naliczonych oraz różnice kursowe od nominału transakcji zabezpieczających (w przypadku transakcji CIRS oraz FX-Forward).</p> <p>Efektywność zabezpieczenia jest weryfikowana poprzez zastosowanie prospektywnych i retrospektywnych testów efektywności. Testy wykonywane są z częstotliwością miesięczną.</p>
POTENCJALNE ŹRÓDŁA NIEEFEKTYWNOŚCI	<p>Głównymi źródłami nieefektywności zabezpieczenia mogą być:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uwzględnienie korekty CVA/DVA jedynie po stronie instrumentu zabezpieczającego, ▪ występujące minimalne różnice w zakresie sposobu konstrukcji oraz podstawowych parametrów transakcji zabezpieczających oraz pozycji zabezpieczanych. <p>Przeprowadzane w okresach miesięcznych testy wykazują niezmiennie wysoką efektywność stosowanych strategii zabezpieczających.</p>
SZACUNKI I OCENY	<p>Wartość godziwą instrumentów pochodnych wyznacza się stosując modele wyceny bazujące na zdyskontowanych przyszłych przepływach pieniężnych z danego instrumentu finansowego. Zmienne w modelu oraz założenia używane do wyceny obejmują, w miarę dostępności, dane pochodzące z możliwych do obserwacji rynków (np. stawki depozytów na rynku międzybankowym, kursy wymiany walut, kwotowania transakcji IRS).</p> <p>Wartość godziwa instrumentów pochodnych uwzględnia własne ryzyko kredytowe DVA (debit value adjustment), jak i ryzyko kredytowe kontrahenta CVA (credit value adjustment). Proces kalkulacji korekt CVA i DVA obejmuje wybór metody wyznaczenia spreadu na ryzyko kredytowe kontrahenta lub Banku (np. metoda ceny rynkowej oparta na płynnych notowaniach cen instrumentów dłużnych wyemitowanych przez kontrahenta, metoda spreadu implikowanego z kontraktów Credit Default Swap), oszacowanie prawdopodobieństwa niewypłacalności kontrahenta lub Banku oraz stopy odzysku.</p>

RODZAJE STRATEGII ZABEZPIEZAJĄCYCH STOSOWANYCH PRZEZ BANK

STRATEGIA 1	ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH GENEROWANYCH PRZEZ KREDYTY HIPOTECZNE W PLN Z TYTUŁU ZMIAN REFERENCYJNYCH STÓP PROCENTOWYCH ORAZ LISTY ZASTAWNE DENOMINOWANE W WALUCIE WYMIENIALNEJ Z TYTUŁU ZMIAN KURSU WALUTOWEGO Z WYKORZYSTANIEM INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH CIRS ORAZ FX-FORWARD
OPIS RELACJI ZABEZPIEZAJĄCEJ	Eliminacja zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez kredyty hipoteczne w PLN z tytułu zmian referencyjnych stóp procentowych oraz listy zastawne denominowane w walucie wymiennej z tytułu zmian kursu walutowego, z wykorzystaniem instrumentów zabezpieczających CIRS oraz serii transakcji FX-Forward w walucie wymiennej stanowiących zabezpieczenie ekspozycji walutowej o zapadalności w terminach płatności kuponów z listów zastawnych w walucie wymiennej.
ZABEZPIEZANE RYZYKO	Ryzyko walutowe i ryzyko stóp procentowych.
INSTRUMENTY ZABEZPIEZAJĄCE	<ul style="list-style-type: none"> ▪ transakcje CIRS (Cross-Currency Interest Rate Swap), w których Bank płaci kupon oparty o zmienną stopę PLN, a otrzymuje kupon oparty o stałą stopę właściwą dla waluty wymiennej. W przypadku ogłoszenia przez sąd upadłości PKO Banku Hipotecznego SA, następuje automatyczne wydłużenie transakcji CIRS o 12 miesięcy na warunkach określonych w dniu zawarcia transakcji, ▪ opcjonalnie seria transakcji FX-Forward w walucie wymiennej stanowiących zabezpieczenie ekspozycji walutowej o zapadalności w terminach płatności kuponów z listów zastawnych w walucie wymiennej.

POZYCJA ZABEZPIECZANA	<ul style="list-style-type: none"> część portfela kredytów mieszkaniowych ujętych w rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych o zmiennym oprocentowaniu w PLN. Oprocentowanie kredytów jest indeksowane do stopy WIBOR 3M. Marża na kredytach hipotecznych jest wyłączona z zabezpieczenia, listy zastawne wyemitowane w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu.
OKRES W KTÓRYM OCZEKUJE SIĘ WYSTĄPIENIA PRZEPŁYWÓW	Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2019 roku – sierpień 2024 roku.

INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIECZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIECZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIECZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTU ZABEZPIECZAJĄCEGO OD DESYGNACJI
		Aktywa	Zobowiązania		
31.12.2018					
CIRS EUR/PLN	noga stała EUR	2 076 360	162 100	14 786	1 334
	noga zmienna PLN	8 858 819			
FX-Forward	kupno EUR	2 173	237	468	(24)
	sprzedaż EUR	1 656			
31.12.2017					
CIRS EUR/PLN	noga stała EUR	1 576 900	-	217 009	(5 070)
	noga zmienna PLN	6 757 590			
FX-Forward	kupno EUR	1 733	338	391	-
	sprzedaż EUR	1 558			

Średnia stała stopa ważona nominalnie dla transakcji CIRS wynosiła 0,585% na 31 grudnia 2018 roku, natomiast 0,527% na 31 grudnia 2017 roku.

POZYCJE ZABEZPIECZANE	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANYCH	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANYCH OD DESYGNACJI
31.12.2018			
kredyty w PLN o zmiennym oprocentowaniu	8 858 819	Kredyty i pożyczki wobec klientów	(150 942)
listy zastawne wyemitowane w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu	8 930 571	Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	
31.12.2017			
kredyty w PLN o zmiennym oprocentowaniu	6 757 590	Kredyty i pożyczki wobec klientów	216 957
listy zastawne wyemitowane w walucie wymiennej o stałym oprocentowaniu	6 577 822	Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	

STRATEGIA 2 ZABEZPIECZENIE ZMIENNOŚCI PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH KREDYTÓW PLN O ZMIENNYM OPROCENTOWANIU, WYNIKAJĄCEJ Z RYZYKA ZMIAN STÓP PROCENTOWYCH, Z WYKORZYSTANIEM TRANSAKCJI IRS

OPIS RELACJI ZABEZPIECZAJĄCEJ	Eliminacja zmienności przepływów pieniężnych generowanych przez portfel kredytów w PLN o zmiennym oprocentowaniu wynikającej z ryzyka zmian stóp procentowych w ciągu okresu objętego zabezpieczeniem z wykorzystaniem transakcji IRS.
ZABEZPIECZANE RYZYKO	Ryzyko stóp procentowych.
INSTRUMENTY ZABEZPIECZAJĄCE	Transakcje IRS (Interest Rate Swap), w których Bank płaci kupon oparty na zmiennej stopie WIBOR 3M, a otrzymuje kupon oparty na stałej stopie od kwoty nominalnej, na którą został zawarty.
POZYCJA ZABEZPIECZANA	Część portfela złotych kredytów mieszkaniowych indeksowanych do stopy zmiennej WIBOR 3M. Marża na kredytach hipotecznych jest wyłączona z zabezpieczenia.

**OKRES W KTÓRYM
OCZEKUJE SIĘ
WYSTĄPIENIA
PRZEPEŁYWÓW**

Okres, w którym oczekuje się wystąpienia przepływów pieniężnych oraz kiedy należy oczekiwać wywarcia przez nie wpływu na wyniki: styczeń 2019 roku – sierpień 2028 roku.

INSTRUMENTY POCHODNE ZABEZPIEZAJĄCE	WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH ZABEZPIEZAJĄCYCH	WARTOŚĆ BILANSOWA (WARTOŚĆ GODZIWA) INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH		NIEEFEKTYWNA CZĘŚĆ ZABEZPIECZENIA PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ROZPOZNANA W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ INSTRUMENTU ZABEZPIEZAJĄCEGO OD DESYGNACJI
		Aktywa	Zobowiązania		
31.12.2018					
IRS PLN	PLN	325 000	5 952	-	63
31.12.2017					
IRS PLN	PLN	265 000	-	377	(24)

Średnia stała stopa ważona nominalnie dla transakcji IRS wynosiła 2,84% na 31 grudnia 2018 roku, natomiast 2,69% na 31 grudnia 2017 roku.

POZYCJE ZABEZPIECZANE	WARTOŚĆ BILANSOWA POZYCJI ZABEZPIECZANYCH	POZYCJA W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ	ZMIANA WARTOŚCI GODZIWEJ POZYCJI ZABEZPIECZANYCH OD DESYGNACJI
31.12.2018			
kredyty w PLN o zmiennym oprocentowaniu	325 000	Kredyty i pożyczki wobec klientów	(6 248)
31.12.2017			
kredyty w PLN o zmiennym oprocentowaniu	265 000	Kredyty i pożyczki wobec klientów	114

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚĆ BILANSOWA/WARTOŚĆ GODZIWA INSTRUMENTÓW POCHODNYCH STANOWIĄCYCH ZABEZPIECZENIE PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	31.12.2018		31.12.2017	
	Aktywa	Zobowiązania	Aktywa	Zobowiązania
IRS	5 952	-	-	377
CIRS	162 100	14 786	-	217 009
FX-Forward	237	468	338	391
Razem	168 289	15 254	338	217 777

Bank zawiera i utrzymuje instrumenty pochodne wyłącznie w celach zabezpieczających.

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW ZABEZPIEZAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	powyżej 3 miesiący do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
	IRS					
PLN fixed-float	-	-	-	265 000	60 000	325 000
CIRS						
float PLN sprzedaż	-	-	-	4 514 349	4 344 470	8 858 819
fixed EUR zakup (waluta oryginalna)	-	-	-	1 052 370	1 023 990	2 076 360
FX-Forward						
PLN sprzedaż	-	-	-	6 607	4 122	10 729
EUR zakup (waluta oryginalna)	-	-	-	1 340	833	2 173
PLN zakup	435	-	1 497	5 731	-	7 663
EUR sprzedaż (waluta oryginalna)	101	-	329	1 226	-	1 656

WARTOŚĆ NOMINALNA INSTRUMENTÓW ZABEZPIELAJĄCYCH W PODZIALE NA TERMINY DO REALIZACJI NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU	do 1 miesiąca	powyżej 1 miesiąca do 3 miesiący	powyżej 3 miesiący do 1 roku	powyżej 1 roku do 5 lat	powyżej 5 lat	Razem
IRS						
PLN fixed-float	-	-	-	265 000	-	265 000
CIRS						
float PLN sprzedaż	-	-	-	2 383 445	4 374 145	6 757 590
fixed EUR zakup (waluta oryginalna)	-	-	-	552 510	1 024 390	1 576 900
FX-Forward						
PLN sprzedaż	-	-	-	6 036	2 549	8 585
EUR zakup (waluta oryginalna)	-	-	-	1 224	509	1 733
PLN zakup	86	-	1 438	5 364	325	7 213
EUR sprzedaż (waluta oryginalna)	20	-	323	1 149	66	1 558

SKUMULOWANE INNE DOCHODY CAŁKOWITE Z TYTUŁU ZABEZPIECZENIA PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH ORAZ WPŁYW NA INNE DOCHODY CAŁKOWITE	31.12.2018	31.12.2017
Skumulowane inne dochody całkowite z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych na początek okresu brutto	(38 730)	(21 870)
Zyski /(Straty) odniesione na inne dochody całkowite w okresie	213 920	(333 532)
Kwota przeniesiona w okresie z innych dochodów całkowitych do rachunku zysków i strat	(101 779)	316 672
- przychody odsetkowe	(1 184)	(477)
- koszty odsetkowe	149 494	86 026
- wynik z pozycji wymiany	(250 089)	231 123
Skumulowane inne dochody całkowite z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych na koniec okresu brutto	73 411	(38 730)
Efekt podatkowy	(13 949)	7 358
Skumulowane inne dochody całkowite z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych na koniec okresu netto	59 462	(31 372)
Niefektywna część zabezpieczenia przepływów pieniężnych rozpoznana w rachunku zysków i strat	1 373	(5 094)
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite brutto	112 141	(16 860)
Podatek odroczone z tytułu zabezpieczenia przepływów pieniężnych	(21 307)	3 203
Wpływ w okresie na inne dochody całkowite netto	90 834	(13 657)

KALKULACJE SZACUNKÓW

Bank przeprowadził symulację w celu ustalenia możliwego wpływu zmian krzywych dochodowości na wycenę transakcji.

SZACUNKOWA ZMIANA WYCENY PRZY PRZESUNIĘCIU RÓWNOLEGŁYM KRZYWYCH DOCHODOWOŚCI:	31.12.2018		31.12.2017	
	scenariusz +50 pb.	scenariusz - 50 pb.	scenariusz +50 pb.	scenariusz - 50 pb.
IRS	(5 273)	5 273	(4 151)	4 151
CIRS	(200 809)	200 809	(173 196)	173 196
FX-Forward	4	(4)	4	(4)

21. PAPIERY WARTOŚCIOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Bank od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje dłużne papiery wartościowe do następujących kategorii:

- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat:
  - instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu,
  - aktywa finansowe nieprzeznaczone do obrotu obowiązkowo wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,

- aktywa finansowe desygnowane do wyceny do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat przy początkowym ujęciu.
- Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.
- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu.

Zasady klasyfikacji i wyceny dłużnych papierów wartościowych zostały opisane w Nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Bank do 31 grudnia 2017 roku klasyfikował papiery wartościowe do następujących kategorii:

- instrumenty finansowe przeznaczone do obrotu,
- instrumenty finansowe przy początkowym ujęciu wyznaczone jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat,
- inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży,
- inwestycyjne papiery wartościowe utrzymywane do zapadalności.

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie został zawarty w Sprawozdaniu Finansowym PKO Banku Hipotecznego SA za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku.

INFORMACJE FINANSOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży, w tym:			830 489
emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN			830 489
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite, w tym:	842 965	830 489	
emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN	842 965	830 489	
Razem	842 965	830 489	830 489

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG TERMINÓW ZAPADALNOŚCI	31.12.2018	31.12.2017
Emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN		
do 1 miesiąca	186 506	100 797
powyżej 1 roku do 5 lat	479 474	614 160
powyżej 5 lat	176 985	115 532
Razem	842 965	830 489

PAPIERY WARTOŚCIOWE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ ORAZ ŚREDNIA RENTOWNOŚĆ	31.12.2018	31.12.2017
Emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN	836 480	826 480
Średnia rentowność	1,78%	1,81%

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe związane z papierami wartościowymi zostało opisane w Nocie 42 „Zarządzanie ryzykiem kredytowym”.

Całość salda papierów wartościowych na 1 stycznia 2018 roku oraz 31 grudnia 2018 roku była klasyfikowana do Koszyka 1. W okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku brak było transferów między koszykami dotyczących papierów wartościowych.

PAPIERY WARTOŚCIOWE STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ

FUNDUSZ OCHRONY ŚRODKÓW GWARANTOWANYCH

Na 31 grudnia 2018 roku Fundusz Ochrony Środków Gwarantowanych (dalej: „FOŚG”) wynosił 17 tys. PLN, a Bank utrzymywał na pokrycie FOŚG obligacje skarbowe o wartości bilansowej 20 tys. PLN. Na 31 grudnia 2017 roku było to odpowiednio 10 tys. PLN oraz 20 tys. PLN. Zarówno na 31 grudnia 2018 roku, jak również 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał środków objętych ochroną gwarancyjną.

ŚRODKI STANOWIĄCE ZABEZPIECZENIE ZOBOWIĄZAŃ DO ZAPŁATY SKŁADEK WNO SZONYCH DO BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO

Na 31 grudnia 2018 roku wartość składki na fundusz przymusowej restrukturyzacji banków wnoszonej w formie zobowiązań do zapłaty na rzecz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego ("BFG") wynosiła 1 367 tys. PLN, a Bank utrzymywał na pokrycie składki obligacje skarbowe o wartości 1 708 tys. PLN. Na 31 grudnia 2017 roku Bank nie utrzymywał obligacji skarbowych na składkę na rzecz BFG w formie zobowiązań do zapłaty.

Środki te traktowane są jako aktywa stanowiące zabezpieczenie zobowiązań własnych, nie mogą być przedmiotem zastawu, nie mogą być obciążane w jakikolwiek sposób, nie podlegają egzekucji sądowej i administracyjnej ani nie wchodzi do masy upadłości.

ZABEZPIECZENIE HIPOTECZNYCH LISTÓW ZASTAWNYCH

Wartość dodatkowego zabezpieczenia w rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych utrzymywanego w postaci papierów wartościowych wyemitowanych przez Skarb Państwa denominowanych w PLN wynosiła 251 000 tys. PLN na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku. Ujawnienie w zakresie aktywów w rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych zostało opisane w Nocie 29.

22. KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Bank począwszy od 1 stycznia 2018 roku klasyfikuje kredyty i pożyczki udzielone klientom do następujących kategorii:

- wyceniane według zamortyzowanego kosztu,
- wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite,
- wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat.

Zasady klasyfikacji i wyceny kredytów i pożyczek udzielonych klientom zostały opisane w Nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

ZASADY RACHUNKOWOŚCI OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie opisany został w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Hipotecznego za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku.

INFORMACJE FINANSOWE

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu			
Kredyty mieszkaniowe, wartość brutto, w tym:			
kredyty udzielone	21 098 742	16 047 682	16 047 541
nabyte wierzytelności	8 781 520	5 251 257	5 251 206
	12 317 222	10 796 425	10 796 335
Odpisy z tytułu utraty wartości (MSR 39)			(5 068)
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (MSSF 9)	(28 273)	(19 707)	
Kredyty mieszkaniowe, wartość netto	21 070 469	16 027 975	16 042 473

W 2018 roku Bank zakupił, na podstawie podpisanej 17 listopada 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności, portfele wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 2 524 086 tys. PLN, natomiast w 2017 roku w kwocie 5 553 538 tys. PLN. Cena nabycia została ustalona na poziomie wartości rynkowej w oparciu o wycenę dokonaną przez niezależnego rzeczoznawcę. Nabyte wierzytelności zostały ujawnione w księgach Banku w uzgodnionych w Umowach Sprzedaży Wierzytelności datach przeniesienia, w których Bank nabywał prawa do wpływów z poszczególnych portfeli oraz przejmował odpowiedzialność za wszelkie koszty i ryzyka ekonomiczne związane z wierzytelnościami wchodzącymi w ich skład. Zakup portfeli wierzytelności został sfinansowany zobowiązaniem, którego charakter został opisany w Nocie 27. Docelowo Bank refinansuje nabywane portfele wierzytelności głównie poprzez emisję hipotecznych listów zastawnych.

Kredyty udzielone oraz nabyte wierzytelności, które zostały wpisane do Rejestru zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych, stanowią zabezpieczenie wyemitowanych przez Bank listów zastawnych, co zostało opisane w Nocie 29.

Informacje o jakości portfela kredytowego zostały przedstawione również w Nocie 42.4 „Prognozowanie i monitorowanie ryzyka kredytowego”.

Informacje w zakresie ekspozycji na ryzyko kredytowe dla kredytów i pożyczek wobec klientów wycenianych wg zamortyzowanego kosztu dla 2018 roku zostały opisane w Nocie 23 „Oczekiwane straty kredytowe” oraz dla 2017 roku w Nocie 24 „Odpisy aktualizujące z tytułu utraty wartości aktywów finansowych – zgodnie z MSR 39”.

23. OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

SZACUNKI I OCENY OBOWIĄZUJĄCE OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU

Odpis na oczekiwane straty kredytowe jest ujmowany w sprawozdaniu finansowym w następujący sposób:

- Aktywa finansowe wyceniane według zamortyzowanego kosztu: odpis pomniejsza wartość bilansową brutto aktywa finansowego; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Zobowiązania pozabilansowe o charakterze kredytowym oraz gwarancje finansowe: odpis prezentowany jest jako rezerwa po stronie zobowiązań; zmiany wysokości odpisów odnoszone są do rachunku zysków i strat;
- Instrumenty finansowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite: wartość bilansowa aktywa ujętego w wartości godziwej nie jest dodatkowo pomniejszana o wysokość odpisów; zmiana wyceny jest każdorazowo rozdzielana jednak na komponent związany z utratą wartości – ujmowany w rachunku wyników i komponent związany z pozostałymi zmianami wyceny do wartości godziwej – ujmowany w pozostałych dochodach całkowitych.

Szczegółowy opis zmian w obszarze utraty wartości obowiązujących od 1 stycznia 2018 roku w związku z wdrożeniem MSSF 9 został opisany w Nocie 4 „MSSF 9 Instrumenty finansowe”.

INFORMACJE FINANSOWE

ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

AKTYWA FINANSOWE I ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE NA 31.12.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (Koszyk 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 1)	Wartość brutto aktywów w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 2)	Wartość brutto aktywów z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 3)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite								
papiery wartościowe	842 965	-	-	-	-	-	842 965	-
emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN	842 965	-	-	-	-	-	842 965	-
Razem	842 965	-	-	-	-	-	842 965	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
należności od banków	22	-	-	-	-	-	22	-
kredyty i pożyczki wobec klientów	20 823 722	(7 108)	266 928	(17 979)	8 092	(3 186)	21 098 742	(28 273)
kredyty mieszkaniowe	20 823 722	(7 108)	266 928	(17 979)	8 092	(3 186)	21 098 742	(28 273)
kredyty udzielone	8 636 038	(3 480)	143 432	(10 730)	2 050	(922)	8 781 520	(15 132)
nabyte wierzycelności	12 187 684	(3 628)	123 496	(7 249)	6 042	(2 264)	12 317 222	(13 141)
inne aktywa finansowe	449	-	-	-	-	-	449	-
Razem	20 824 193	(7 108)	266 928	(17 979)	8 092	(3 186)	21 099 213	(28 273)

Na 31 grudnia 2018 roku nie wystąpiły nabyte lub udzielone aktywa finansowe z utratą wartości (POCI).

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I WARTOŚĆ REZERW NA 31.12.2018	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (Koszyk 1)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 1)	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 2)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 2)	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 3)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe
Udzielone zobowiązania finansowe	717 808	(103)	1 409	(41)	-	-	719 217	(144)

AKTYWA FINANSOWE I ODPISY NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE NA 01.01.2018	Wartość brutto aktywów, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (Koszyk 1)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 1)	Wartość brutto aktywów w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 2)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 2)	Wartość brutto aktywów z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 3)	Odpisy na oczekiwane straty kredytowe (Koszyk 3)	Razem wartość brutto	Razem odpisy na oczekiwane straty kredytowe
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite								
papiery wartościowe	830 489	-	-	-	-	-	830 489	-
emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN	830 489	-	-	-	-	-	830 489	-
Razem	830 489	-	-	-	-	-	830 489	-
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu								
należności od banków	5 350	-	-	-	-	-	5 350	-
kredyty i pożyczki wobec klientów	15 876 720	(3 776)	168 115	(14 963)	2 847	(968)	16 047 682	(19 707)
kredyty mieszkaniowe	15 876 720	(3 776)	168 115	(14 963)	2 847	(968)	16 047 682	(19 707)
kredyty udzielone	5 186 117	(1 127)	64 063	(7 777)	1 078	(412)	5 251 258	(9 316)
nabyte wierzytelności	10 690 603	(2 649)	104 052	(7 186)	1 769	(556)	10 796 424	(10 391)
inne aktywa finansowe	99	-	-	-	-	-	99	-
Razem	15 882 169	(3 776)	168 115	(14 963)	2 847	(968)	16 053 131	(19 707)

Na 1 stycznia 2018 roku nie wystąpiły nabyte lub udzielone aktywa finansowe z utratą wartości (POCI).

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE I WARTOŚĆ REZERW NA 01.01.2018	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych, w przypadku których nie nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia (Koszyk 1)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 1)	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych, w przypadku których nastąpił znaczny wzrost ryzyka kredytowego od momentu ich początkowego ujęcia, lecz które nie są z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 2)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 2)	Wartość nominalna udzielonych zobowiązań finansowych z utratą wartości ze względu na ryzyko kredytowe (Koszyk 3)	Rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe (Koszyk 3)	Razem wartość nominalna	Razem rezerwy na udzielone zobowiązania finansowe
Udzielone zobowiązania finansowe	682 135	(69)	797	(39)	-	-	682 932	(108)

TRANSFERY MIĘDZY KOSZYKAMI UTRATY WARTOŚCI DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH ORAZ UDZIELONYCH ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

AKTYWA FINANSOWE NA 31.12.2018 - PRZESUNIĘCIA MIĘDZY KOSZYKAMI	Wartość bilansowa brutto							RAZEM WARTOŚĆ BILANSOWA BRUTTO	Wartość odpisów						RAZEM ODPISY	RAZEM NETTO	
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 2 (K2)		Przesunięcia między koszykiem 2 (K2) a koszykiem 3 (K3)		Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 3 (K3)			WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 2 (K2)		Przesunięcia między koszykiem 2 (K2) a koszykiem 3 (K3)		Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 3 (K3)			
		z K1 do K2	z K2 do K1	z K2 do K3	z K3 do K2	z K1 do K3	z K3 do K1			z K1 do K2	z K2 do K1	z K2 do K3	z K3 do K2	z K1 do K3			z K3 do K1
Wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite																	
papiery wartościowe	842 965	-	-	-	-	-	-	842 965	-	-	-	-	-	-	-	-	842 965
emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN	842 965	-	-	-	-	-	-	842 965	-	-	-	-	-	-	-	-	842 965
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu																	
należności od banków	22	-	-	-	-	-	-	22	-	-	-	-	-	-	-	-	22
kredyty i pożyczki wobec klientów	20 777 724	212 386	102 110	2 951	556	3 015	-	21 098 742	(12 950)	(12 821)	(562)	(980)	(13)	(947)	-	(28 273)	21 070 469
kredyty mieszkaniowe	20 777 724	212 386	102 110	2 951	556	3 015	-	21 098 742	(12 950)	(12 821)	(562)	(980)	(13)	(947)	-	(28 273)	21 070 469
kredyty udzielone	8 622 121	120 189	38 259	951	-	-	-	8 781 520	(6 656)	(8 067)	(259)	(150)	-	-	-	(15 132)	8 766 388
nabyte wierzytelności	12 155 603	92 197	63 851	2 000	556	3 015	-	12 317 222	(6 294)	(4 754)	(303)	(830)	(13)	(947)	-	(13 141)	12 304 081
inne aktywa finansowe	449	-	-	-	-	-	-	449	-	-	-	-	-	-	-	-	449
Razem aktywa finansowe	21 621 160	212 386	102 110	2 951	556	3 015	-	21 942 178	(12 950)	(12 821)	(562)	(980)	(13)	(947)	-	(28 273)	21 913 905

Transfery między koszykami utraty wartości zostały zaprezentowane w wartości bilansowej brutto i odpisu na 31 grudnia 2018 roku. Dla kredytów i pożyczek wobec klientów, które wielokrotnie zmieniły koszyki przesunięcie zostało zaprezentowane jako transfer z koszyka, w którym znajdowały się na 1 stycznia 2018 roku lub w momencie ich początkowego ujęcia do koszyka utraty wartości, w którym znajdowały się na 31 grudnia 2018 roku.

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE NA 31.12.2018 - PRZESUNIĘCIA MIĘDZY KOSZYKAMI	Wartość nominalna udzielonego zobowiązania finansowego							RAZEM WARTOŚĆ NOMINALNA	Wartość rezerw						RAZEM REZERWY	RAZEM NETTO	
	WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 2 (K2)		Przesunięcia między koszykiem 2 (K2) a koszykiem 3 (K3)		Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 3 (K3)			WARTOŚCI NIE PODLEGAJĄCE TRANSFEROM	Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 2 (K2)		Przesunięcia między koszykiem 2 (K2) a koszykiem 3 (K3)		Przesunięcia między koszykiem 1 (K1) a koszykiem 3 (K3)			
		z K1 do K2	z K2 do K1	z K2 do K3	z K3 do K2	z K1 do K3	z K3 do K1			z K1 do K2	z K2 do K1	z K2 do K3	z K3 do K2	z K1 do K3			z K3 do K1
Udzielone zobowiązania finansowe																	
kredyty mieszkaniowe dla osób fizycznych	717 808	1 409	-	-	-	-	-	719 217	(103)	(41)	-	-	-	-	-	(144)	719 073

ZMIANY WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH

ZMIANY WARTOŚCI BILANSOWEJ BRUTTO INSTRUMENTÓW FINANSOWYCH NA PODSTAWIE RÓŻNICY WARTOŚCI BILANSOWYCH NA 01.01.2018 ROKU ORAZ 31.12.2018 ROKU	Wartość bilansowa brutto na 01.01.2018 roku	Zwiększenia w związku z udzieleniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające z wypłat transz oraz spłat	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu wartości brutto z tytułu utraty wartości w związku z częściowym spisaniem ¹⁾	Zmiany z tytułu wydłużenia horyzontu rozpoznania strat z 12 miesięcy na okres do daty zapadalności	Zmiany z tytułu skrócenia horyzontu rozpoznania strat z okresu do daty zapadalności na 12 miesięcy	Inne korekty	Wartość bilansowa brutto na 31.12.2018 roku
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite										
papiery wartościowe	830 489	189 252	-	(195 325)	-	-	-	-	18 549	842 965
Razem	830 489	189 252	-	(195 325)	-	-	-	-	18 549	842 965
w tym: od aktywów wycenianych grupowo	830 489	189 252	-	(195 325)	-	-	-	-	18 549	842 965
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	5 350	-	-	(5 328)	-	-	-	-	-	22
kredyty i pożyczki wobec klientów	16 047 682	5 622 777	(301 247)	(338 288)	68 986	(100)	2 460	(3 528)	-	21 098 742
kredyty mieszkaniowe	16 047 682	5 622 777	(301 247)	(338 288)	68 986	(100)	2 460	(3 528)	-	21 098 742
inne aktywa finansowe	99	449	-	(99)	-	-	-	-	-	449
Razem	16 053 131	5 623 226	(301 247)	(343 715)	68 986	(100)	2 460	(3 528)	-	21 099 213
w tym: od aktywów wycenianych grupowo	16 053 032	5 622 777	(301 247)	(343 616)	68 986	(100)	2 460	(3 528)	-	21 098 764

¹⁾ Bank dokonuje częściowych spisań odsetek karnych, których nie spodziewa się odzyskać.

ZMIANY W ODPISACH NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE

ZMIANY DOTYCZĄCE ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE DLA AKTYWÓW FINANSOWYCH NA PODSTAWIE RÓŻNICY ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE NA 01.01.2018 ROKU ORAZ 31.12.2018 ROKU	Wartość na 01.01.2018 roku	Zwiększenia w związku z udzieleniem i nabyciem	Zmniejszenia w związku z zaprzestaniem ujmowania	Zmiany wynikające ze zmiany ryzyka kredytowego (netto)	Zmiany wynikające z modyfikacji bez zaprzestania ujmowania (netto)	Zmniejszenie stanu odpisów z tytułu utraty wartości w związku z częściowym spisaniem	Zmiany z tytułu wydłużenia horyzontu rozpoznania strat z 12 miesięcy na okres do daty zapadalności	Zmiany z tytułu skrócenia horyzontu rozpoznania strat z okresu do daty zapadalności na 12 miesięcy	Inne korekty	Wartość na 31.12.2018 roku
Wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite										
papiery wartościowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
w tym: od aktywów wycenianych grupowo	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Wycenianych według zamortyzowanego kosztu										
należności od banków	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
kredyty i pożyczki wobec klientów	19 707	4 041	(373)	2 243	619	(100)	10 339	(8 203)	-	28 273
kredyty mieszkaniowe	19 707	4 041	(373)	2 243	619	(100)	10 339	(8 203)	-	28 273
inne aktywa finansowe	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Razem	19 707	4 041	(373)	2 243	619	(100)	10 339	(8 203)	-	28 273
w tym: od aktywów wycenianych grupowo	19 707	4 041	(373)	2 243	619	(100)	10 339	(8 203)	-	28 273

Wartość bilansowa brutto na 31 grudnia 2018 roku nabytych w ciągu 2018 roku portfeli wierzycielności wyniosła 2 425 999 tys. PLN, na które był utworzony odpis o wartości 1 682 tys. PLN.

KALKULACJE SZACUNKÓW

Bank przeprowadził symulację zmiany poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe na skutek pogorszenia bądź poprawy parametrów ryzyka.

SZACUNKOWA ZMIANA POZIOMU ODPISÓW NA OCZEKIWANE STRATY KREDYTOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW NA SKUTEK POGORSZENIA BĄDŹ POPRAWY PARAMETRÓW RYZYKA, W TYM: ¹	31.12.2018		01.01.2018	
	scenariusz +10%	scenariusz -10%	scenariusz +10%	scenariusz -10%
zmiany prawdopodobieństwa defaultu	2 200	(2 524)	1 679	(1 885)
zmiany stóp odzysku	(7 202)	7 202	(5 575)	5 575

¹ in plus - wzrost odpisów, in minus - spadek odpisów

AKTYWA FINANSOWE Z UTRATĄ WARTOŚCI W MOMENCIE POCZĄTKOWEGO UJĘCIA - POCI

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz 1 stycznia 2018 roku Bank nie posiadał aktywów finansowych nabytych lub udzielonych z utratą wartości (POCI).

24. ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI AKTYWÓW FINANSOWYCH – DANE PORÓWNAWCZE ZGODNIE Z MSR 39

SZACUNKI I OCENY OBOWIĄZUJĄCE DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

Szczegółowy opis stosowanych polityk rachunkowości w tym zakresie opisany został w sprawozdaniu finansowym PKO Banku Hipotecznego SA za rok zakończony 31 grudnia 2017 roku.

INFORMACJE FINANSOWE

ODPISY Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI KREDYTÓW I POŻYCZEK- UZGODNIENIE RUCHU ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Wartość na początek okresu	ZWIĘKSZENIA		ZMNIEJSZENIA	
		Utworzenie w okresie	Rozwiązanie w okresie	Wartość na koniec okresu	Utworzenie netto - wpływ na rachunek zysków i strat
Należności od banków	-	-	-	-	-
Kredyty i pożyczki udzielone klientom wyceniane wg zamortyzowanego kosztu	1 759	7 509	4 200	5 068	(3 309)
Sektor niefinansowy	1 759	7 509	4 200	5 068	(3 309)
kredyty mieszkaniowe	1 759	7 509	4 200	5 068	(3 309)
Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe	80	18	44	54	26
Razem	1 839	7 527	4 244	5 122	(3 283)

25. WARTOŚCI NIEMATERIALNE I RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI ORAZ SZACUNKI

WARTOŚCI NIEMATERIALNE	<p>Składnik wartości niematerialnych to możliwy do zidentyfikowania niepieniężny składnik aktywów nieposiadający postaci fizycznej.</p> <p>Ujęcie wartości niematerialnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> oprogramowanie - nabyte licencje na oprogramowanie komputerowe są ujmowane w wysokości poniesionych kosztów nabycia i przygotowania do użytkowania, z uwzględnieniem umorzeń i odpisów z tytułu utraty wartości. Późniejsze nakłady związane z utrzymywaniem oprogramowania komputerowego są wykazywane jako koszty w momencie ich poniesienia,
-------------------------------	---

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pozostałe wartości niematerialne nabywane przez Bank wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia pomniejszonym o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości, ▪ koszty zakończonych prac rozwojowych zalicza się do wartości niematerialnych w związku z uzyskaniem korzyści ekonomicznych oraz spełnieniem określonych warunków, tj. jeżeli istnieje możliwość i zamiar ukończenia oraz użytkowania wytwarzanego składnika, dostępne są stosowne środki techniczne i finansowe służące ukończeniu prac i użytkowania wytwarzanego składnika oraz istnieje możliwość wiarygodnego ustalenia wysokości nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować wytworzeniu składników wartości niematerialnych.
RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	Rzeczowe aktywa trwałe wykazywane są na koniec okresu sprawozdawczego według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, po pomniejszeniu o umorzenie oraz odpisy z tytułu utraty wartości.
NAKLĄDY	Wartość bilansową rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych powiększa się o dodatkowe nakłady poniesione w okresie ich użytkowania.
ODPISY AMORTYZACYJNE	Amortyzacja naliczana jest od wszystkich rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych, których wartość ulega obniżeniu na skutek używania lub upływu czasu metodą liniową przez szacowany okres użytkowania danego aktywa. Co najmniej raz w roku weryfikowana jest przyjęta metoda amortyzacji oraz okresy użytkowania.
ODPISY AKTUALIZUJĄCE Z TYTUŁU UTRATY WARTOŚCI NIEFINANSOWYCH AKTYWÓW TRWAŁYCH	<p>Każdorazowo na koniec okresu sprawozdawczego Bank ocenia istnienie przesłanek, które wskazują, czy nastąpiła utrata wartości któregoś ze składników niefinansowych aktywów trwałych (lub ośrodków wypracowujących środki pieniężne). W momencie rozpoznania takich przesłanek oraz corocznie w przypadku wartości niematerialnych niepodlegających amortyzacji Bank dokonuje oszacowania wartości odzyskiwalnej, stanowiącej wyższą z dwóch kwot: wartości godziwej pomniejszonej o koszty sprzedaży lub wartości użytkowej składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne), i w przypadku gdy wartość księgowa składnika aktywów przewyższa jego wartość odzyskiwalną, Bank ujmuje w rachunku zysków i strat odpis z tytułu utraty wartości. Oszacowanie powyższych wartości wymaga przyjęcia założeń dotyczących m.in. przyszłych prognozowanych przepływów pieniężnych, które Bank może uzyskać z tytułu dalszego użytkowania lub sprzedaży danego składnika aktywów trwałych (lub ośrodka wypracowującego środki pieniężne). Przyjęcie odmiennych założeń dotyczących wyceny przyszłych przepływów pieniężnych może mieć wpływ na wartość bilansową składników aktywów trwałych.</p> <p>W przypadku, gdy istnieją przesłanki, że nastąpiła utrata wartości majątku wspólnego, czyli aktywów, które nie wypracowują wpływów pieniężnych niezależnie od innych aktywów lub zespołów aktywów oraz nie można ustalić wartości odzyskiwalnej pojedynczego składnika aktywów zaliczanego do majątku wspólnego, Bank ustala wartość odzyskiwaną na poziomie ośrodka wypracowującego środki pieniężne, do którego dany składnik należy.</p> <p>Odpis ten podlega odwróceniu, jeżeli nastąpiła zmiana w szacunkach służących do określenia wartości możliwej do odzyskania.</p>
SZACUNKI I OCENY	<p>Przy szacowaniu długości okresu użytkowania poszczególnych rodzajów rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych uwzględniane są następujące czynniki:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ oczekiwane zużycie fizyczne szacowane w oparciu o dotychczasowe przeciętne okresy użytkowania, odzwierciedlające tempo zużycia fizycznego, intensywność wykorzystania, itp., ▪ utrata przydatności z przyczyn technologicznych lub rynkowych, ▪ prawne i inne ograniczenia dotyczące wykorzystania składnika aktywów, ▪ oczekiwane wykorzystanie składnika aktywów oceniane na podstawie oczekiwanej zdolności produkcyjnej lub wielkości produkcji, ▪ inne okoliczności mające wpływ na okres użytkowania tego rodzaju aktywów. <p>W przypadku, gdy okres korzystania ze składnika aktywów wynika z tytułów umownych okres użytkowania odpowiada okresowi wynikającemu z tych tytułów umownych. W sytuacji, gdy szacowany okres użytkowania jest krótszy niż okres wynikający z tytułów umownych, przyjmuje się szacowany okres użytkowania.</p>

	Dla rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych przyjmuje się, że wartość końcowa wynosi zero, chyba że istnieje zobowiązanie strony trzeciej do ich odkupienia lub gdy istnieje i będzie istniał pod koniec używania składnika aktywny rynek i można określić wartość tych aktywów na tym rynku.	
OKRESY AMORTYZACYJNE	Okresy amortyzacyjne dla podstawowych grup rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych stosowane w PKO Banku Hipotecznym SA:	
	RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	OKRESY
	Ulepszenia w obcych środkach trwałych (budynkach, lokalach)	10 lat
	Maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i przyrządy	od 2 do 5 lat
	Zespoły komputerowe	3 lata
	WARTOŚCI NIEMATERIALNE	OKRESY
	Oprogramowanie	od 2 do 5 lat

INFORMACJE FINANSOWE

WARTOŚCI NIEMATERIALNE

ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU DO 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Wartości niematerialne w budowie	Oprogramowanie	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	-	8 303	8 303
Zakupy	459	47	506
Transfery	(230)	230	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	229	8 580	8 809
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	(2 719)	(2 719)
Amortyzacja	-	(1 925)	(1 925)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	-	(4 644)	(4 644)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	-	5 584	5 584
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	229	3 936	4 165

ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Wartości niematerialne w budowie	Oprogramowanie	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	2 670	4 145	6 815
Zakupy	1 488	-	1 488
Transfery	(4 158)	4 158	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	-	8 303	8 303
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	(1 503)	(1 503)
Amortyzacja	-	(1 216)	(1 216)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	-	(2 719)	(2 719)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	2 670	2 642	5 312
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	-	5 584	5 584

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE

ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU DO 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Inwestycje w obce środki trwałe	Maszyny i urządzenia	Inne	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	-	34	789	403	1 226
Zakupy	-	-	131	-	131
Likwidacja i sprzedaż	-	-	(26)	-	(26)
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	-	34	894	403	1 331
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	(6)	(441)	(209)	(656)
Amortyzacja	-	(5)	(167)	(80)	(252)
Likwidacja i sprzedaż	-	-	26	-	26
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	-	(11)	(582)	(289)	(882)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	-	28	348	194	570
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	-	23	312	114	449

ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Rzeczowe aktywa trwałe w budowie	Inwestycje w obce środki trwałe	Maszyny i urządzenia	Inne	Ogółem
Wartość bilansowa brutto na początek okresu	-	34	534	397	965
Zakupy	83	-	172	6	261
Transfery	(83)	-	83	-	-
Wartość bilansowa brutto na koniec okresu	-	34	789	403	1 226
Skumulowana amortyzacja na początek okresu	-	(3)	(253)	(129)	(385)
Amortyzacja	-	(3)	(188)	(80)	(271)
Skumulowana amortyzacja na koniec okresu	-	(6)	(441)	(209)	(656)
Wartość bilansowa netto na początek okresu	-	31	281	268	580
Wartość bilansowa netto na koniec okresu	-	28	348	194	570

W pozycji „Inne” zaprezentowano głównie wartość wyposażenia biur Banku w meble.

OGRANICZENIA PRAWA DOTYCZĄCE TYTUŁU PRAWNEGO BANKU

W 2018 i 2017 roku nie występowały wartości niematerialne ani rzeczowe aktywa trwałe, do których tytuł prawny Banku podlegał ograniczeniu oraz stanowiące zabezpieczenie zobowiązań.

26. INNE AKTYWA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Aktywa finansowe ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty, obejmującej również ewentualne odsetki od tych aktywów, z uwzględnieniem odpisów na oczekiwane straty kredytowe. Aktywa niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii aktywów ujętych w tej pozycji.

INFORMACJE FINANSOWE

INNE AKTYWA	31.12.2018	31.12.2017
Czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:		
nierozliczone koszty związane z kredytem odnawialnym w rachunku bieżącym	7 456	9 085
nierozliczone koszty związane z programem emisji obligacji ¹⁾	2 103	2 583
nierozliczone koszty związane z programami emisji listów zastawnych ¹⁾	290	684
pozostałe rozliczenia międzyokresowe kosztów	1 948	2 309
Nierozliczone koszty związane z udzielaniem kredytów w części odpowiadającej niewypłaconemu kapitałowi	3 115	3 509
Rozliczenia z tytułu ekspertyz Bankowo-Hipotecznej Wartości Nieruchomości (BHWN)	8 829	7 946
Rozliczenia publiczno-prawne	443	66
Pozostałe	35	99
Razem	16 769	17 229
w tym aktywa finansowe	449	99

¹⁾ Koszty związane z programami emisji dotyczą w całości programów emisji i nie można ich przyporządkować do poszczególnych emisji realizowanych w ramach programów.

27. ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania wobec banków wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej. Jeżeli dla zobowiązania finansowego nie można ustalić harmonogramu przyszłych przepływów pieniężnych, a więc także ustalić efektywnej stopy procentowej, zobowiązanie to wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC BANKÓW	31.12.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
overdraft w ramach dostępnego limitu	10 513	-
zobowiązanie z tytułu kredytów w rachunku bieżącym	1 881 512	1 627 461
zobowiązanie z tytułu kredytów terminowych	100 007	-
zobowiązanie z tytułu nabycia wierzytelności	2 300 254	2 497 918
Razem	4 292 286	4 125 379

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW

KREDYTODAWCA	Data podpisania umowy	Data wymagalności zobowiązania	Kwota przyznanego kredytu	Kwota udostępnionego kredytu	Zobowiązanie według stanu na 31 grudnia 2018 roku	Zobowiązanie według stanu na 31 grudnia 2017 roku
PKO Bank Polski SA	29.10.2015 r.	29.10.2021 r.	1 500 000	1 400 000	828 580	-
PKO Bank Polski SA	02.02.2017 r.	02.02.2020 r.	1 500 000	1 500 000	902 924	1 477 453
Inny bank 1	05.06.2017 r.	10.06.2019 r.	150 000	150 000	150 008	150 008
Inny bank 2	27.12.2018 r.	28.12.2020 r.	100 000	100 000	100 007	-
Razem			3 250 000	3 150 000	1 981 519	1 627 461

ZOBOWIĄZANIE Z TYTUŁU NABYCIA WIERZYTELNOŚCI

W pozycji zobowiązanie z tytułu nabycia wierzytelności prezentuje się zobowiązanie wynikające z przeprowadzonych transakcji nabycia od PKO Banku Polskiego SA portfeli wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie opisanych w Nocie 22. Termin płatności zobowiązania z tytułu nabycia wierzytelności

jest każdorazowo uzgadniany przez strony w Umowie Sprzedaży Wierzytelności. Dla wierzytelności nabytych w roku 2018 strony uzgodniły, że płatność nastąpi najpóźniej w terminie 12 miesięcy od dnia przeniesienia. W przypadku braku uregulowania zobowiązania w przeciągu 1 miesiąca od dnia przeniesienia, cena jest powiększana o odsetki. Docelowo Bank refinansuje nabywane portfele wierzytelności głównie poprzez emisję hipotecznych listów zastawnych. Zobowiązanie z tytułu nabycia wierzytelności według stanu na 31 grudnia 2018 roku dotyczy portfeli nabywanych od II kwartału 2018 roku, natomiast na 31 grudnia 2017 roku zobowiązanie dotyczyło portfeli nabywanych w IV kwartale 2017 roku.

28. ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania wobec klientów, ze względu na brak możliwości ustalenia harmonogramu, wycenia się według kwoty wymaganej zapłaty. Zobowiązania stanowią wyłącznie środki z tytułu nadpłaty kredytów. Bank nie prowadzi działalności depozytowej.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WOBEC KLIENTÓW	31.12.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
zobowiązania wobec ludności - środki z tytułu nadpłaty kredytów	4 359	2 099
Razem	4 359	2 099

29. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH LISTÓW ZASTAWNYCH

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH LISTÓW ZASTAWNYCH	31.12.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu		
hipoteczne listy zastawne	12 841 500	8 883 213
Razem	12 841 500	8 883 213
OKRES SPŁATY ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH LISTÓW ZASTAWNYCH	31.12.2018	31.12.2017
od 1 roku do 5 lat	6 933 749	4 102 528
powyżej 5 lat	5 907 751	4 780 685
Razem	12 841 500	8 883 213

WYEMITOWANE LISTY ZASTAWNE NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU

ISIN	Waluta	Wartość nominalna	Oprocentowanie na 31.12.2018	Stopa + marża / stała stopa	Data emisji	Termin wykupu	Rynek notowań
PLPKOHP00017	PLN	30 000	2,47%	WIBOR3M + 0,75 p.p.	11.12.2015 r.	11.12.2020 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00025	PLN	500 000	2,37%	WIBOR3M + 0,65 p.p.	27.04.2016 r.	28.04.2021 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00033	PLN	500 000	2,31%	WIBOR3M + 0,59 p.p.	17.06.2016 r.	18.06.2021 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
XS1508351357	EUR	500 000	0,13%	stopa stała w okresie	24.10.2016 r.	24.06.2022 r.	LuxSE, rynek równoległy GPW
XS1559882821	EUR	25 000	0,82%	stopa stała w okresie	02.02.2017 r.	02.02.2024 r.	LuxSE
XS1588411188	EUR	500 000	0,63%	stopa stała w okresie	30.03.2017 r.	24.01.2023 r.	LuxSE, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00041	PLN	500 000	2,41%	WIBOR3M + 0,69 p.p.	28.04.2017 r.	18.05.2022 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00058	PLN	265 000	2,69%	stopa stała w okresie	22.06.2017 r.	10.09.2021 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
XS1690669574	EUR	500 000	0,75%	stopa stała w okresie	27.09.2017 r.	27.08.2024 r.	LuxSE, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00066	PLN	500 000	2,32%	WIBOR3M + 0,60 p.p.	27.10.2017 r.	27.06.2023 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
XS1709552696	EUR	54 000	0,47%	stopa stała w okresie	02.11.2017 r.	03.11.2022 r.	LuxSE
XS1795407979	EUR	500 000	0,75%	stopa stała w okresie	22.03.2018 r.	24.01.2024 r.	LuxSE, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00074	PLN	700 000	2,21%	WIBOR3M + 0,49 p.p.	27.04.2018 r.	25.04.2024 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00082	PLN	100 000	2,04%	WIBOR3M + 0,32 p.p.	18.05.2018 r.	29.04.2022 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00090	PLN	500 000	2,34%	WIBOR3M + 0,62 p.p.	27.07.2018 r.	25.07.2025 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00108	PLN	60 000	3,49%	stopa stała w okresie	24.08.2018 r.	24.08.2028 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW
PLPKOHP00116	PLN	230 000	2,38%	WIBOR3M + 0,66 p.p.	26.10.2018 r.	28.04.2025 r.	Bondspot, rynek równoległy GPW

W 2018 roku Bank przeprowadził 5 emisji listów zastawnych denominowanych w PLN o łącznej wartości 1 590 000 tys. PLN oraz 1 emisję listów zastawnych denominowanych w EUR o wartości 500 000 tys. EUR. Natomiast w 2017 roku Bank przeprowadził 3 emisje listów zastawnych denominowanych w PLN o łącznej wartości 1 265 000 tys. PLN oraz 4 emisje listów zastawnych denominowanych w EUR o wartości 1 079 000 tys. EUR. W 2018 i 2017 roku Bank nie dokonywał wykupu listów zastawnych.

Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku wyemitowane listy zastawne denominowane w PLN oraz w EUR posiadały rating agencji ratingowej Moody's Investors Service na poziomie Aa3, tj. najwyższym możliwym do osiągnięcia przez polskie papiery wartościowe. Ograniczeniem poziomu ratingu polskich papierów wartościowych jest country ceiling Polski dla instrumentów dłużnych, obecnie na poziomie Aa3.

Łączna wartość nominalna wyemitowanych hipotecznych listów zastawnych na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 12 824 700 tys. PLN, natomiast na 31 grudnia 2017 roku 8 880 851 tys. PLN.

ZABEZPIECZENIE HIPOTECZNYCH LISTÓW ZASTAWNYCH

Zabezpieczeniem hipotecznych listów zastawnych są wierzytelności zabezpieczone hipoteką wpisaną na pierwszym miejscu. Dodatkowo podstawą emisji hipotecznych listów zastawnych mogą być także środki Banku:

- ulokowane w papierach wartościowych emitowanych lub gwarantowanych przez Narodowy Bank Polski, Europejski Bank Centralny, rządy i banki centralne państw członkowskich Unii Europejskiej, Organizację Współpracy Gospodarczej i Rozwoju, z wyłączeniem państw, które restrukturyzują lub restrukturyzowały swoje zadłużenie zagraniczne w ciągu ostatnich 5 lat,

- ulokowane w Narodowym Banku Polskim,
- posiadane w gotówce.

Wartość nominalna kredytów wpisanych do rejestru zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych i stanowiących zabezpieczenie emisji hipotecznych listów zastawnych na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 16 947 730 tys. PLN natomiast wartość nominalna dodatkowego zabezpieczenia w postaci papierów wartościowych wyemitowanych przez Skarb Państwa denominowanych w PLN wynosiła 251 000 tys. PLN. Na 31 grudnia 2017 roku było to odpowiednio 11 103 708 tys. PLN oraz 251 000 tys. PLN. W rejestrze zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych zostały również ujęte transakcje CIRS oraz FX-Forward zabezpieczające ryzyko walutowe oraz stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych denominowanych w EUR oraz transakcje IRS zabezpieczające ryzyko stopy procentowej wyemitowanych listów zastawnych w PLN, których oprocentowanie jest stałe.

Rejestr zabezpieczenia hipotecznych listów zastawnych w 2018 roku oraz w latach poprzednich nie zawierał papierów wartościowych zabezpieczonych aktywami (ABS), które nie spełniają wymagań określonych w paragrafie 1 artykułu 80 Wytucznych (UE) 2015/510 Europejskiego Banku Centralnego z 19 grudnia 2014 roku w sprawie implementacji ram prawnych polityki pieniężnej Eurosystemu (EBC/2014/60) (wersja przekształcona).

30. ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH OBLIGACJI

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji wyceniane są według zamortyzowanego kosztu przy wykorzystaniu metody efektywnej stopy procentowej.

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH OBLIGACJI	31.12.2018	31.12.2017
Wyceniane według zamortyzowanego kosztu obligacje	3 311 148	2 428 025
Razem	3 311 148	2 428 025
OKRES SPŁATY ZOBOWIĄZAŃ Z TYTUŁU WYEMITOWANYCH OBLIGACJI	31.12.2018	31.12.2017
do 1 miesiąca	384 312	364 083
od 1 miesiąca do 3 miesięcy	454 191	1 048 540
od 3 miesięcy do 1 roku	2 122 605	1 015 402
od 1 roku do 5 lat	350 040	-
Razem	3 311 148	2 428 025

W 2018 roku Bank wyemitował obligacje o łącznej wartości nominalnej 7 836 400 tys. PLN oraz wykupił obligacje o łącznej wartości nominalnej 6 948 200 tys. PLN, natomiast w 2017 roku było to odpowiednio 6 188 800 tys. PLN oraz 4 904 600 tys. PLN.

Wartość nominalna wyemitowanych obligacji na 31 grudnia 2018 roku wynosiła 3 328 400 tys. PLN, natomiast na 31 grudnia 2017 roku 2 440 200 tys. PLN.

WYEMITOWANE OBLIGACJE NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU

OBLIGACJE	Wartość nominalna	Oprocentowanie	Data emisji	Termin wykupu
OW080219-123	4 000	papier dyskontowy	09.02.2018 r.	08.02.2019 r.
OW230119-155	262 000	papier dyskontowy	23.07.2018 r.	23.01.2019 r.
OW080819-157	14 200	papier dyskontowy	08.08.2018 r.	08.08.2019 r.
OW050419-162	722 800	papier dyskontowy	21.09.2018 r.	05.04.2019 r.
OW230119-163	18 700	papier dyskontowy	21.09.2018 r.	23.01.2019 r.
OW050419-166	55 000	papier dyskontowy	01.10.2018 r.	05.04.2019 r.
OW050419-167	10 000	papier dyskontowy	05.10.2018 r.	05.04.2019 r.
OW090519-168	40 000	papier dyskontowy	16.10.2018 r.	09.05.2019 r.
OW090519-169	604 900	papier dyskontowy	22.10.2018 r.	09.05.2019 r.
OW050219-170	23 400	papier dyskontowy	22.10.2018 r.	05.02.2019 r.
OW251019-171	4 300	papier dyskontowy	26.10.2018 r.	25.10.2019 r.
OW240119-172	50 000	papier dyskontowy	26.10.2018 r.	24.01.2019 r.
OW190205-173	119 800	papier dyskontowy	13.11.2018 r.	05.02.2019 r.
OW130219-174	68 000	papier dyskontowy	15.11.2018 r.	13.02.2019 r.
OW220219-175	182 000	papier dyskontowy	21.11.2018 r.	22.02.2019 r.
OW100619-176	233 000	papier dyskontowy	21.11.2018 r.	10.06.2019 r.
OW100619-177	150 000	papier dyskontowy	17.12.2018 r.	10.06.2019 r.
OW240119-178	54 100	papier dyskontowy	17.12.2018 r.	24.01.2019 r.
OW190319-179	58 200	papier dyskontowy	19.12.2018 r.	19.03.2019 r.
OW100619-180	204 000	papier dyskontowy	21.12.2018 r.	10.06.2019 r.
OW260619-181	100 000	papier dyskontowy	28.12.2018 r.	26.06.2019 r.
PLPKOHP00124	350 000	zmiennie	21.12.2018 r.	21.02.2020 r.

Na 31 grudnia 2018 roku obligacje o wartości nominalnej 54 100 tys. PLN były objęte przez PKO Bank Polski SA w ramach opisanej w Nocie 38.1 gwarancji (15 100 tys. PLN na 31 grudnia 2017 roku).

31. POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ZOBOWIĄZANIA	Zobowiązania ujęte w tej pozycji wycenia się w kwocie wymaganej zapłaty obejmującej ewentualne odsetki od tych zobowiązań. Zobowiązania niefinansowe wycenia się zgodnie z zasadami wyceny obowiązującymi dla poszczególnych kategorii zobowiązań ujętych w tej pozycji.
KOSZTY DO ZAPŁACENIA	Bank ujmuje rozliczenia międzyokresowe z tytułu przyszłych płatności w uzasadnionej wiarygodnie oszacowanej wartości niezbędnej do wypełnienia obecnego obowiązku na koniec okresu sprawozdawczego. Bank ujmuje również rozliczenia okresowe z tytułu kosztów przypadających na bieżący okres, które poniesione zostaną w przyszłym okresie, w tym premii oraz z tytułu niewykorzystanych urlopów wypoczynkowych, po uwzględnieniu wszystkich pozostających do wykorzystania zaległych dni urlopów.

INFORMACJE FINANSOWE

POZOSTAŁE ZOBOWIĄZANIA	31.12.2018	31.12.2017
Koszty do zapłacen	8 506	8 534
Zobowiązania z tytułu składki na Bankowy Fundusz Gwarancyjny, w tym:	1 367	-
utrzymywane w formie zobowiązań do zapłaty na fundusz przymusowej restrukturyzacji	1 367	-
Inne zobowiązania, w tym:	12 101	8 907
wierzyciele różni	5 882	4 438
rozliczenia publiczno-prawne, w tym:	6 219	4 469
zobowiązanie z tytułu podatku od niektórych instytucji finansowych	5 818	3 991
Zobowiązanie z tytułu wpłaty na akcje serii I, które nie zostały zarejestrowane w KRS	100 000	-
Razem	121 974	17 441
w tym zobowiązania finansowe	14 388	12 972

Na 31 grudnia 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał zobowiązań, w przypadku których nie wywiązywałby się z płatności wynikających z zawartych umów.

32. REZERWY

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

ZASADY TWORZENIA REZERW	<p>Rezerwy są zobowiązaniami, których kwota lub termin zapłaty są niepewne. Rezerwy są tworzone, gdy Bank posiada obecny obowiązek (prawny lub zwyczajowo oczekiwany) wynikający ze zdarzeń przeszłych oraz prawdopodobne jest, że wypełnienie obowiązku spowoduje konieczność wypływu środków zawierających w sobie korzyści, a także gdy można dokonać wiarygodnego szacunku kwoty wypełnienia tego obowiązku.</p> <p>W przypadku, gdy wpływ wartości pieniądza w czasie jest istotny, wielkość rezerwy jest ustalana poprzez zdyskontowanie prognozowanych przyszłych przepływów pieniężnych do wartości bieżącej, przy zastosowaniu stopy dyskontowej przed opodatkowaniem, która odzwierciedla aktualne oceny rynkowe co do wartości pieniądza w czasie oraz ewentualnego ryzyka związanego z danym zobowiązaniem.</p> <p>Wszystkie rezerwy tworzone są w ciężar rachunku zysków i strat.</p>
REZERWY NA SPRAWY SPORNE	<p>Bank tworzy rezerwy na sprawy sporne z kontrahentami, klientami oraz instytucjami zewnętrznymi, po uzyskaniu informacji od radcy prawnego o dużym prawdopodobieństwie przegrania sprawy sądowej lub postępowania administracyjnego. Są one tworzone w wysokości oczekiwanych wpływów korzyści ekonomicznych.</p>
REZERWY NA ŚWIADCZENIA EMERYTALNO-RENTOWE	<p>Zgodnie z Kodeksem Pracy pracownicy PKO Banku Hipotecznego SA mają prawo do odpraw emerytalnych lub rentowych w momencie odejścia na emeryturę lub rentę. Bank okresowo dokonuje wyliczenia rezerwy na świadczenia wobec pracowników.</p> <p>Rezerwa na wynikające z Kodeksu Pracy odprawy emerytalne i rentowe tworzona jest indywidualnie dla każdego pracownika na podstawie sporządzanej okresowo wyceny. W kalkulacji rezerwy uwzględniono wszystkie odprawy emerytalne i rentowe, które mogą być w przyszłości wypłacone. Rezerwę utworzono na podstawie listy osób zawierającej wszystkie niezbędne dane o pracownikach, ze szczególnym uwzględnieniem stażu pracy, wieku oraz płci.</p>
REZERWY NA UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA O CHARAKTERZE FINANSOWYM I GWARANCYJNYM	<p>Rezerwę na udzielone zobowiązania finansowe tworzy się w wysokości oczekiwanych strat kredytowych. Przy ustalaniu rezerwy wykorzystuje się parametry portfelowe oszacowane z wykorzystaniem metod statystycznych, na bazie historycznych obserwacji ekspozycji o takiej samej charakterystyce, określające marginalne prawdopodobieństwo wystąpienia przesłanki utraty wartości oraz poziom oczekiwanej straty w przypadku wystąpienia przesłanki utraty wartości w kolejnych miesiącach z przedziału czasowego od daty sprawozdawczej do horyzontu w kalkulacji oczekiwanej straty.</p>

INFORMACJE FINANSOWE I SZACUNKI

REZERWY ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU DO 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe	Razem
Stan na 31 grudnia 2017 roku, w tym:	84	54	138
Rezerwa długoterminowa	84	54	138
Zmiany wynikające z wdrożenia MSSF 9	-	54	54
Rezerwa długoterminowa	-	54	54
Stan na 1 stycznia 2018 roku, w tym:	84	108	192
Rezerwa długoterminowa	84	108	192
Utworzenie/aktualizacja rezerw	53	133	186
Rozwiązanie/wykorzystanie	(13)	(97)	(110)
Stan na 31 grudnia 2018 roku, w tym:	124	144	268
Rezerwa krótkoterminowa	-	144	144
Rezerwa długoterminowa	124	-	124

REZERWY ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Rezerwa na świadczenia emerytalno - rentowe	Rezerwa na udzielone zobowiązania finansowe	Razem
Stan na 1 stycznia 2017 roku, w tym:	60	80	140
Rezerwa długoterminowa	60	80	140
Utworzenie/aktualizacja rezerw	24	(26)	(2)
Rozwiązanie	-	-	-
Stan na 31 grudnia 2017 roku, w tym:	84	54	138
Rezerwa długoterminowa	84	54	138

33. KAPITAŁY WŁASNE I AKCJONARIAT BANKU

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

KAPITAŁY WŁASNE

Kapitały własne stanowią kapitały i fundusze tworzone przez Bank zgodnie z obowiązującym prawem oraz ze statutem.

Składniki kapitałów własnych Banku:

- kapitał zakładowy wykazany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru przedsiębiorców według wartości nominalnej,
- kapitał zapasowy tworzony jest z odpisów z zysku oraz premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji pomniejszonych o koszty przeprowadzenia emisji i przeznaczony jest na pokrycie strat, jakie mogą wyniknąć w związku z działalnością Banku,
- skumulowane inne dochody całkowite obejmują skutki wyceny aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite oraz efektywną część zabezpieczenia przepływów pieniężnych w ramach rachunkowości zabezpieczeń i związane z nimi wartości podatku odroczonego,
- kapitały rezerwowe są tworzone z odpisów z zysku netto. Kapitały rezerwowe przeznaczone są wyłącznie na pokrycie mogących powstać strat.

INFORMACJE FINANSOWE

KAPITAŁY WŁASNE	31.12.2018	31.12.2017
Kapitał zakładowy	1 295 000	1 200 000
Kapitał zapasowy	54 932	-
Skumulowane inne dochody całkowite, w tym:	63 889	(28 892)
zabezpieczenie przepływów pieniężnych	59 462	(31 372)
wycena aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży		2 480
wycena aktywów finansowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4 427	
Niepodzielony wynik finansowy (strata wynikająca z wdrożenia MSSF 9)	(11 787)	(749)
Wynik okresu bieżącego netto	85 849	51 419
Kapitały własne razem	1 487 884	1 221 778

STRUKTURA KAPITAŁU AKCYJNEGO

Seria	Rodzaj akcji	Ilość akcji	Wartość nominalna 1 akcji (w PLN)	Wartość serii według wartości nominalnej (w PLN)	Data podjęcia uchwały przez WZA	Data emisji	Data rejestracji w KRS
A	zwykłe	300 000 000	1	300 000 000	06.10.2014 r.	06.10.2014 r.	24.10.2014 r.
B	zwykłe	200 000 000	1	200 000 000	14.03.2016 r.	07.04.2016 r.	22.04.2016 r.
C	zwykłe	200 000 000	1	200 000 000	01.07.2016 r.	15.07.2016 r.	28.07.2016 r.
D	zwykłe	100 000 000	1	100 000 000	28.10.2016 r.	18.11.2016 r.	01.12.2016 r.
E	zwykłe	150 000 000	1	150 000 000	21.03.2017 r.	04.04.2017 r.	12.04.2017 r.
F	zwykłe	150 000 000	1	150 000 000	28.06.2017 r.	04.07.2017 r.	11.09.2017 r.
G	zwykłe	100 000 000	1	100 000 000	18.10.2017 r.	20.10.2017 r.	16.11.2017 r.
H	zwykłe	95 000 000	1	95 000 000	13.08.2018 r.	17.08.2018 r.	08.10.2018 r.
Razem		1 295 000 000		1 295 000 000			

Jedynym akcjonariuszem Banku na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku był PKO Bank Polski SA.

W 2018 roku miała miejsce emisja 95 000 000 nowych akcji zwykłych imiennych serii H o wartości nominalnej 1 (jeden) złoty każda, które zostały objęte za cenę emisyjną 1,05 PLN. Pomniejszone o koszty podatku PCC oraz koszty notarialne agio w wysokości 4 262 tys. PLN zostało odniesione na kapitał zapasowy. Emisja ta została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym 8 października 2018 roku.

Kapitał zakładowy Banku wynosi 1 295 000 000 PLN i dzieli się na 1 295 000 000 (jeden miliard dwieście milionów) akcji zwykłych imiennych o wartości nominalnej 1 (jeden) PLN każda. Wyemitowane akcje PKO Banku Hipotecznego SA nie są uprzywilejowane i zostały w pełni opłacone.

Dodatkowo 19 grudnia 2018 roku Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego PKO Banku Hipotecznego o kwotę 100 000 000 PLN, tj. do kwoty 1 395 000 000 PLN poprzez emisję 100 000 000 nowych akcji zwykłych imiennych serii I o wartości nominalnej 1 (jeden) złoty każda. Cena emisyjna każdej akcji serii I wyniosła 1 PLN. Akcje zostały objęte oraz opłacone przez PKO Bank Polski SA. Na 31 grudnia 2018 roku podwyższenie kapitału nie zostało zarejestrowane w Rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego, a zobowiązanie z tytułu dokonanej wpłaty na akcje zostało zaprezentowane w Nocie 31 Pozostałe zobowiązania.

W 2018 i 2017 roku Bank nie wypłacał dywidendy. Zarząd Banku będzie wnioskował do Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia o przeznaczenie zysku za okres zakończony 31 grudnia 2018 roku na pokrycie niepodzielonego wyniku z lat ubiegłych oraz, w pozostałej części, na kapitał zapasowy.

POZOSTAŁE NOTY

34. ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE UDZIELONE ORAZ OTRZYMANE

34.1 ZOBOWIĄZANIA UMOWNE

Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku Bank nie posiadał zobowiązań umownych dotyczących nabycia wartości niematerialnych oraz rzeczowych aktywów trwałych.

34.2 UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

W ramach działalności operacyjnej Bank zawiera transakcje, które w momencie ich zawarcia nie są ujmowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej jako aktywa lub zobowiązania, lecz powodują powstanie zobowiązań warunkowych. Zobowiązanie warunkowe jest:

- możliwym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, których istnienie zostanie potwierdzone dopiero w momencie wystąpienia lub niewystąpienia jednego lub większej ilości niepewnych przyszłych zdarzeń, które nie w pełni podlegają kontroli Banku,
- obecnym obowiązkiem, który powstaje na skutek zdarzeń przeszłych, ale nie jest ujmowany w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, ponieważ nie jest prawdopodobne, aby konieczne było wydatkowanie środków pieniężnych lub innych aktywów w celu wypełnienia obowiązku lub kwoty zobowiązania nie można oszacować w sposób wiarygodny.

Udzielone zobowiązania finansowe dotyczą przyznanych i nie wypłaconych kredytów.

INFORMACJE FINANSOWE

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE (WARUNKOWE)	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Nieruchomione kredyty mieszkaniowe (wartość nominalna)			
kredyty mieszkaniowe dla osób fizycznych	719 217	682 932	682 932
rezerwy według MSR 37			(54)
rezerwy według MSSF 9	(144)	(108)	
Razem netto	719 073	682 824	682 878
w tym udzielone zobowiązania nieodwołalne	-	-	-

Informacje na temat rezerw utworzonych na udzielone zobowiązania finansowe znajdują się w Nocie 32 „Rezerwy”.

34.3 UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA GWARANCYJNE

PKO Bank Hipoteczny SA nie udziela zobowiązań gwarancyjnych.

34.4 ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE OTRZYMANE

INFORMACJE FINANSOWE

ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE OTRZYMANE WEDŁUG WARTOŚCI NOMINALNEJ	31.12.2018	31.12.2017
Zobowiązania warunkowe otrzymane		
finansowe	1 171 420	927 200
gwarancyjne	1 945 900	1 984 900
Razem	3 117 320	2 912 100

Zobowiązania warunkowe otrzymane finansowe reprezentują uruchomione i dostępne odnawialne kredyty obrotowe w rachunku bieżącym, natomiast zobowiązania warunkowe otrzymane gwarancyjne dotyczą dostępnej gwarancji objęcia emisji obligacji.

UPRAWNIENIE DO SPRZEDAŻY LUB OBCIĄŻENIA ZASTAWEM ZABEZPIECZENIA USTANOWIONEGO NA RZECZ BANKU

Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku na rzecz Banku nie ustanowiono zabezpieczeń, które Bank był uprawniony sprzedać lub obciążyć innym zastawem, w przypadku realizacji wszelkich obowiązków przez właściciela zabezpieczenia.

35. SPRAWY SPORNE

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku nie występowały sprawy sporne.

36. UMOWY LEASINGU FINANSOWEGO I LEASINGU OPERACYJNEGO

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Umowy leasingowe, zgodnie z którymi leasingodawca zachowuje zasadniczo całe ryzyko i wszystkie pożytki z posiadania leasingu, zaliczane są do umów leasingu operacyjnego. Definicję leasingu operacyjnego spełniają również umowy najmu i dzierżawy zawierane przez Bank w ramach normalnej działalności operacyjnej.

Bank jest stroną umów leasingu operacyjnego, na podstawie których przyjmuje do odpłatnego użytkowania środki trwałe na uzgodniony okres. Podstawą klasyfikacji umów leasingowych przez Bank jest zakres, w jakim ryzyko i pożytki z tytułu posiadania przedmiotu leasingu przypadają w udziale leasingodawcy, a w jakim leasingobiorcy.

Opłaty leasingowe z tytułu leasingu operacyjnego oraz późniejsze raty leasingowe ujmowane są jako koszty w rachunku zysków i strat metodą liniową w okresie trwania leasingu.

Bank jest stroną umowy leasingu operacyjnego na flotę samochodów, które zostały przekazane do użytkowania na okres 44 miesięcy za płatności czynszu leasingowego. Umowa nie może zostać wypowiedziana przez leasingobiorcę. Bank jest ponadto stroną umów najmu nieruchomości, w których mieści się siedziba Banku, biuro w Warszawie oraz centrum zapasowe. Umowa najmu siedziby została zawarta na okres 10 lat, zaś pozostałe umowy na czas nieokreślony. Okres wypowiedzenia tych umów wynosi od 6 do 12 miesięcy.

INFORMACJE FINANSOWE

ŁĄCZNA KWOTA PRZYSZŁYCH OPŁAT LEASINGOWYCH Z TYTUŁU NIEODWOŁALNEGO LEASINGU OPERACYJNEGO (netto)	31.12.2018	31.12.2017
Dla okresu umowy:		
do 1 roku	1 165	1 217
od 1 roku do 5 lat	3 006	2 964
powyżej 5 lat	1 127	1 822
Razem	5 297	6 002

Opłaty leasingowe (w tym z tytułu umów najmu nieruchomości) ujęte jako koszt danego okresu wyniosły 1 342 tys. PLN w 2018 roku i 1 385 tys. PLN w 2017 roku (wartości netto).

37. INFORMACJE UZUPEŁNIAJĄCE DO SPRAWOZDANIA Z PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

ŚRODKI PIENIĘŻNE I ICH EKWIWALENTY

Na środki pieniężne oraz ekwiwalenty środków pieniężnych składają się: Kasa, środki w Banku Centralnym, należności od banków w rachunku bieżącym oraz inne środki pieniężne o terminie wymagalności do 3 miesięcy licząc od daty nabycia.

INFORMACJE FINANSOWE

Środki pieniężne i ich ekwiwalenty	31.12.2018	31.12.2017
Kasa, środki w Banku Centralnym	6	561
Należności od banków - rachunki bieżące	22	5 350
Razem	28	5 911

Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku nie występowały środki pieniężne o ograniczonej możliwości dysponowania.

PRZYCHODY Z TYTUŁU ODSETEK - OTRZYMANE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Odsetki otrzymane z tytułu kredytów i pożyczek wobec klientów	645 790	386 277
Odsetki / dyskonto otrzymane od papierów wartościowych przy początkowym ujęciu wyznaczonych jako wyceniane do wartości godziwej przez rachunek zysków i strat	-	367
Odsetki otrzymane od papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	15 309	
Odsetki otrzymane od inwestycyjnych papierów wartościowych dostępnych do sprzedaży		8 232
Odsetki otrzymane od transakcji CIRS	31 517	2 496
Odsetki otrzymane od transakcji IRS	7 129	1 562
Odsetki otrzymane z tytułu lokat	47	75
Pozostałe odsetki otrzymane	2	67
Razem	699 794	399 076

KOSZTY Z TYTUŁU ODSETEK - ZAPŁACONE	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Odsetki zapłacone z tytułu kredytu w rachunku bieżącym	36 160	23 134
Odsetki zapłacone z tytułu kredytu terminowego	20	-
Odsetki zapłacone z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	96 154	36 254
Dyskonto zapłacone z tytułu wyemitowanych obligacji	57 403	34 522
Odsetki zapłacone z tytułu zobowiązania z tytułu nabycia wierzycielności	30 375	47 628
Odsetki zapłacone od transakcji CIRS	188 633	89 110
Odsetki zapłacone od transakcji IRS	6 541	2 913
Odsetki zapłacone z tytułu przekroczeń na rachunku bieżącym	149	6
Pozostałe odsetki zapłacone	22	1
Razem	415 457	233 568

UZGODNIENIE POZYCJI SPRAWOZDANIA Z SYTUACJI FINANSOWEJ ZE SPRAWOZDANIEM Z PRZEPEŁYWÓW PIENIĘŻNYCH	Nota	31.12.2017	W sprawozdaniu z przepływów pieniężnych ujęte w:				31.12.2018
			działalności finansowej		działalności operacyjnej		
			Zaciągnięcie	Splata	Inne zmiany, w tym różnice kursowe		
Zobowiązania wobec banków	27	4 125 379	5 380 879	(5 061 279)	(152 693)	4 292 286	
overdraft w ramach dostępnego limitu		-	-	-	10 513	10 513	
zobowiązanie z tytułu kredytów w rachunku bieżącym		1 627 461	5 280 879	(5 061 259)	34 431	1 881 512	
zobowiązanie z tytułu kredytów terminowych		-	100 000	(20)	27	100 007	
zobowiązanie z tytułu nabycia wierzycielności		2 497 918	-	-	(197 664)	2 300 254	
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	29	8 883 213	3 708 510	(96 154)	345 931	12 841 500	
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	30	2 428 025	7 771 985	(6 948 200)	59 338	3 311 148	
Razem		15 436 617	16 861 374	(12 105 633)	252 576	20 444 934	

38. TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI

38.1 TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI KAPITAŁOWO

Podmiotami powiązanymi kapitałowo z Bankiem są PKO Bank Polski SA oraz podmioty z Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA.

INFORMACJE FINANSOWE

DANE WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU

PODMIOT	AKTYWA	
	Należności	w tym z tytułu instrumentów pochodnych
PKO Bank Polski SA	171 355	168 289
Razem	171 355	168 289

PODMIOT	ZOBOWIĄZANIA				
	Kredyt w rachunku bieżącym, overdraft	Nabycie wierzytelności	Listy zastawne i obligacje	Pozostałe zobowiązania	w tym z tytułu instrumentów pochodnych
PKO Bank Polski SA	1 742 017	2 300 254	131 960	122 185	15 254
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	-	18	-
PKO Leasing SA	-	-	-	50	-
PKO VC -fizan	-	-	34 675	-	-
Razem	1 742 017	2 300 254	166 635	122 253	15 254

PODMIOT	Udzielone zobowiązania finansowe	Otrzymane zobowiązania warunkowe
PKO Bank Polski SA	-	3 117 320
Razem	-	3 117 320

DANE ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2018 ROKU DO 31 GRUDNIA 2018 ROKU

PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Wynik z pozycji wymiany
PKO Bank Polski SA	1 633	1 231	273 257	252 074	89	250 073
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	193	-	-	-
PKO Leasing SA	-	-	400	-	-	-
PKO Towarzystwo Ubezpieczeń SA	-	-	1 994	1 994	-	-
Qualia Sp. z o.o.	-	-	524	524	-	-
PKO VC -fizan	-	-	14	14	-	-
Razem	1 633	1 231	276 382	254 606	89	250 073

DANE WEDŁUG STANU NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU

PODMIOT	AKTYWA	
	Należności	w tym z tytułu instrumentów pochodnych
PKO Bank Polski SA	9 070	338
Razem	9 070	338

PODMIOT	ZOBOWIĄZANIA				
	Kredyt w rachunku bieżącym i overdraft	Nabycie wierzytelności	Listy zastawne i obligacje	Pozostałe zobowiązania	w tym z tytułu instrumentów pochodnych
PKO Bank Polski SA	1 477 453	2 497 918	58 441	223 178	217 777
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	-	17	-
PKO Leasing SA	-	-	-	1	-
Razem	1 477 453	2 497 918	58 441	223 195	217 777

PODMIOT	Udzielone zobowiązania finansowe	Otrzymane zobowiązania warunkowe
PKO Bank Polski SA	-	2 912 100
Razem	-	2 912 100

DANE ZA OKRES OD 1 STYCZNIA 2017 ROKU DO 31 GRUDNIA 2017 ROKU

PODMIOT	Przychody ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Koszty ogółem	w tym z tytułu odsetek i prowizji	Wynik na instrumentach finansowych wycenianych do wartości godziwej	Wynik z pozycji wymiany
PKO Bank Polski SA	2 179	1 029	183 413	168 177	(264)	(230 398)
PKO BP Finat Sp. z o.o.	-	-	184	-	-	-
PKO Leasing SA	-	-	324	-	-	-
Razem	2 179	1 029	183 921	168 177	(264)	(230 398)

Bank posiada rachunki bieżące oraz zakładał w ciągu okresu sprawozdawczego lokaty w PKO Banku Polskim SA. Ponadto Bank prowadzi strategiczną współpracę z PKO Bankiem Polskim SA. Sprzedaż kredytów mieszkaniowych oraz ich obsługa posprzedażowa, w zakresie nieobjmującym powierzenia zarządzania ryzykiem oraz czynności audytu i kontroli wewnętrznej, jest realizowana w ramach podpisanej 16 stycznia 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Outsourcingowej. W ramach tej umowy świadczone jest również wsparcie w zakresie czynności wspomagających.

Bank pozyskuje również finansowanie z PKO Banku Polskiego SA. 29 października 2015 roku PKO Bank Hipoteczny SA zawarł z PKO Bankiem Polskim SA Umowę odnawialnego kredytu obrotowego w rachunku bieżącym do kwoty limitu 900 000 tys. PLN na okres 3 lat. W wyniku podpisania aneksu do umowy kwota limitu wzrosła do 1 500 000 tys. PLN a okres kredytowania został wydłużony do 29 października 2021 roku. Na 31 grudnia 2018 roku kredyt był udostępniony w kwocie 1 400 000 tys. PLN. Ponadto 2 lutego 2017 roku PKO Bank Hipoteczny SA zawarł z PKO Bankiem Polskim SA Umowę odnawialnego kredytu obrotowego w rachunku bieżącym do kwoty limitu 1 500 000 tys. PLN na okres 3 lat, który był uruchamiany w transzach. Na 31 grudnia 2018 roku kredyt był udostępniony w kwocie 1 500 000 tys. PLN.

30 września 2015 roku zawarto z PKO Bankiem Polskim SA Umowę programu emisji („Program”) obligacji PKO Banku Hipotecznego SA do kwoty Programu 2 000 000 tys. PLN w okresie 4 lat oraz Umowę gwarancyjną na mocy której, w związku z podpisanymi do niej aneksami, Gwarant przyjmuje zobowiązanie do obejmowania Obligacji Emitenta na własny rachunek do kwoty 2 000 000 tys. PLN. Według stanu na 31 grudnia 2018 roku, w związku z podpisanymi aneksami, wartość Programu wynosiła 3 500 000 tys. PLN, natomiast na 31 grudnia 2017 roku 3 000 000 tys. PLN.

17 listopada 2015 roku podpisano z PKO Bankiem Polskim SA Umowę Ramową Sprzedaży Wierzytelności, na podstawie której kontynuowano w 2018 roku nabywanie portfeli wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie. Szczegółowy opis znajduje się w Notach 22 i 27.

9 listopada 2015 roku Bank zawarł z PKO Bankiem Polskim SA oraz z Powszechną Kasą Oszczędności Bank Polski SA – Oddziałem Domem Maklerskim PKO Banku Polskiego Umowę Programową. 30 sierpnia 2017 roku strony podpisały umowę zmieniającą i ujednolicającą do Umowy Programowej, w której Bank zleca Domowi Maklerskiemu PKO Banku Polskiego pełnienie funkcji subemitenta usługowego.

PKO Bank Polski SA pełni również rolę aranżera i dealera w ramach zawartej 28 września 2016 roku Umowy Programowej, na podstawie której Bank przeprowadza zagraniczne emisje listów zastawnych w ramach zatwierdzonego przez Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF) w Luksemburgu Prospektu Emisyjnego Podstawowego PKO Banku Hipotecznego SA.

Ponadto, w ramach transakcji z jednostkami powiązаныmi kapitałowo, PKO BP Finat Sp. z o.o. świadczy na rzecz Banku usługę prowadzenia ksiąg rachunkowych w zakresie gospodarki własnej oraz usługę kadrowo-płacową, PKO Leasing SA dostarcza samochody w ramach umowy leasingu, a w PKO Towarzystwo Ubezpieczeniowe SA Bank ubezpiecza swoje ryzyko kredytowe.

W okresie sprawozdawczym Bank nie zawierał transakcji z podmiotami powiązаныmi na warunkach innych niż rynkowe.

38.2 TRANSAKcje Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI OSOBOWO

Na 31 grudnia 2018 roku jednostkami powiązаныmi z Bankiem poprzez kluczowy personel kierowniczy PKO Banku Hipotecznego SA bądź bliskich członków rodziny kluczowego personelu kierowniczego pozostawało 12 podmiotów, natomiast według stanu na 31 grudnia 2017 roku 11 podmiotów.

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku oraz od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku w Banku nie wystąpiły transakcje wzajemne z tymi podmiotami.

38.3 ŚWIADCZENIA DLA KLUCZOWEGO PERSONELU KIEROWNICZEGO PKO BANKU HIPOTECZNEGO

ŚWIADCZENIA DLA CZŁONKÓW RADY NADZORCZEJ

Zgodnie z Zasadami wynagradzania członków Rady Nadzorczej Banku przyjętymi przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy 18 października 2017 roku, zaktualizowanymi 5 lipca 2018 roku, członkowie Rady Nadzorczej PKO Banku Hipotecznego SA w związku z pełnionymi funkcjami nie otrzymują wynagrodzenia. Wyjątek stanowią niezależni członkowie Rady Nadzorczej, którzy otrzymują miesięczne wynagrodzenie w wysokości równej przeciętnemu miesięcznemu wynagrodzeniu w sektorze przedsiębiorstw, bez wypłat nagród z zysku w IV kwartale 2016 roku, ogłoszonemu przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego. Wynagrodzenie zostaje podwyższone o 10% w przypadku gdy niezależny Członek Rady Nadzorczej uczestniczy w co najmniej jednym stałym Komitecie Rady Nadzorczej.

ŚWIADCZENIA DLA NIEZALEŻNYCH CZŁONKÓW RADY NADZORCZEJ	01.01.2018 - 31.12.2018	01.01.2017 - 31.12.2017
Artur Kluczny	60	7
Piotr Kwiecień	60	7
Razem	120	14

ŚWIADCZENIA DLA CZŁONKÓW ZARZĄDU OTRZYMANE, NALEŻNE ORAZ POTENCJALNIE NALEŻNE

ŚWIADCZENIA DLA CZŁONKÓW ZARZĄDU	01.01.2018 - 31.12.2018					
	Krótkoterminowe świadczenie pracownicze		Pozostałe świadczenie długoterminowe - zmienne wynagrodzenie w formie gotówkowej ²		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych	
	Wynagrodzenie 01.01.2018-31.12.2018 ¹	Inne otrzymane 01.01.2018-31.12.2018	Otrzymane 01.01.2018-31.12.2018	Potencjalnie należne na 31.12.2018	Otrzymane 01.01.2018-31.12.2018	Potencjalnie należne na 31.12.2018
Paulina Strugała	434	-	-	-	-	-
Agnieszka Krawczyk	475	-	-	-	-	-
Jakub Niesłuchowski	517	188	42	92	160	213
Marek Szcześniak	468	190	39	93	170	216
Członkowie Zarządu, którzy nie pełnili swoich funkcji w 2018 roku	-	219	53	112	210	260
Razem świadczenia dla Zarządu	1 894	597	134	297	540	689

ŚWIADCZENIA DLA CZŁONKÓW ZARZĄDU	01.01.2017 - 31.12.2017					
	Krótkoterminowe świadczenie pracownicze		Pozostałe świadczenie długoterminowe - zmienne wynagrodzenie w formie gotówkowej ²		Płatności na bazie akcji rozliczanych w środkach pieniężnych	
	Wynagrodzenie 01.01.2017-31.12.2017 ¹	Inne otrzymane 01.01.2017-31.12.2017	Otrzymane 01.01.2017-31.12.2017	Potencjalnie należne na 31.12.2017	Otrzymane 01.01.2017-31.12.2017	Potencjalnie należne na 31.12.2017
Rafał Kozłowski	612	203	18	137	98	291
Jakub Niesłuchowski	514	165	16	108	87	224
Marek Szcześniak	516	178	10	105	55	233
Członkowie Zarządu, którzy nie pełnili swoich funkcji w 2017 roku	-	-	1	2	5	2
Razem świadczenia dla Zarządu	1 642	546	45	352	245	750

¹⁾ Świadczenia obejmują wynagrodzenia zasadnicze, doliczenia z tytułu opieki medycznej oraz Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych.

²⁾ Odroczone składniki zmiennego wynagrodzenia (w formie gotówkowej).

ŚWIADCZENIA PO OKRESIE ZATRUDNIENIA

Zarówno w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku, jak i w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku nie wypłacono Zarządowi Banku świadczeń po okresie zatrudnienia.

ŚWIADCZENIA Z TYTUŁU ROZWIĄZANIA STOSUNKU PRACY

Zarówno w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku, jak i w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku nie wypłacano świadczenia z tytułu rozwiązania stosunku pracy.

KREDYTY I POŻYCZKI UDZIELONE PRZEZ BANK NA RZECZ KIEROWNICTWA

W okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku oraz od 1 stycznia do 31 grudnia 2017 roku Bank nie udzielił kredytów i pożyczek członkom kierownictwa.

W ramach podpisanej 17 listopada 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności Bank nabył portfele wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych, w których skład wchodziły dwa kredyty udzielone jednemu z Członków Rady Nadzorczej Banku. Na 31 grudnia 2018 roku ich wartość bilansowa wynosiła 656 tys. PLN, a na 31 grudnia 2017 roku 690 tys. PLN. Warunki oprocentowania i terminy spłaty nie odbiegają od warunków rynkowych.

38.4 ZASADY USTALANIA POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W BANKU

Zgodnie z wymogami Dyrektywy CRD IV, Rozporządzenia delegowanego Komisji Europejskiej (UE) nr 604/2014 uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady Europy nr 2013/36/UE w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych w zakresie kryteriów jakościowych i właściwych kryteriów ilościowych ustalania kategorii pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji, a także w związku z Rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Finansów z 6 marca 2017 roku w sprawie systemu zarządzania ryzykiem, systemu kontroli wewnętrznej, polityki wynagrodzeń oraz szczegółowego sposobu szacowania kapitału wewnętrznego w bankach, w Banku obowiązują następujące regulacje określające zasady ustalania zmiennych składników wynagrodzeń:

- Zasady zatrudniania i wynagradzania członków Zarządu Banku, przyjęte Uchwałą Rady Nadzorczej Banku,
- Wykaz stanowisk pracowników, których działalność zawodowa ma istotny wpływ na profil ryzyka instytucji, który został przyjęty Uchwałą Zarządu Banku,
- Regulamin zmiennych składników wynagradzania osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku („MRT” – Material Risk Takers), wprowadzony Zarządzeniem Prezesa Zarządu Banku.

Zasady i regulamin opisują tryb przyznawania członkom Zarządu i MRT zmiennych składników wynagrodzeń powiązanych z wynikami i efektami pracy. Zmienne składniki wynagrodzeń za dany okres oceny (rok kalendarzowy) przyznawane są po rozliczeniu celów premiowych.

Wynagrodzenie zmienne jest przyznawane i wypłacane w formie:

- nieodroczonej – w wysokości 60% wynagrodzenia zmiennego (w pierwszym roku po roku kalendarzowym stanowiącym okres oceny),
- odroczonej – w wysokości 40% wynagrodzenia zmiennego (w równych ratach w kolejnych trzech latach po pierwszym roku po okresie oceny).

Przy czym zarówno wynagrodzenie nieodroczone, jak i odroczone, jest przyznawane w równych częściach w formie gotówkowej oraz w formie instrumentu finansowego (tj. akcji fantomowych), których przeliczenie na gotówkę jest dokonywane po okresie retencyjnym, a w przypadku wynagrodzenia odroczonego – po okresie odroczenia. Każdy z naliczonych składników wynagrodzenia zmiennego może zostać obniżony poprzez zastosowanie rozwiązania typu malus obniżającego wielkość należnego wynagrodzenia zmiennego.

INFORMACJE FINANSOWE

REZERWA NA ZMIENNE SKŁADNIKI WYNAGRODZEŃ	31.12.2018 (za lata 2015-2018)	31.12.2017 (za lata 2015-2017)
Zarząd Banku ¹	2 754	2 748
pozostali MRT	2 151	1 770
Razem rezerwa	4 905	4 518
WYNAGRODZENIE WYPŁACONE W ROKU	01.01.2018 - 31.12.2018 (za lata 2015-2017)	01.01.2017 - 31.12.2017 (za lata 2015-2016)
przyznane w formie gotówki		
Zarząd Banku ¹	731	591
pozostali MRT	850	808
przyznane w formie instrumentu finansowego		
Zarząd Banku ¹	540	245
pozostali MRT	144	60
Razem wypłacone	2 265	1 704

¹ w tym członkowie Zarządu, którzy przestali pełnić swoje funkcje

39. WARTOŚĆ GODZIWA AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH

39.1 KATEGORIE WYCENY DO WARTOŚCI GODZIWEJ AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH WYCENIANYCH W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ DO WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

KLASYFIKACJA SKŁADNIKÓW AKTYWÓW I ZOBOWIĄZAŃ FINANSOWYCH	Bank klasyfikuje poszczególne składniki aktywów i zobowiązań finansowych wycenianych do wartości godziwej do następujących kategorii: Poziom 1: Ceny kwotowane na aktywnych rynkach, Poziom 2: Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych, Poziom 3: Pozostałe techniki wyceny. W zależności od kategorii klasyfikacji aktywów i zobowiązań finansowych stosuje się różnorodne metody ustalania ich wartości godziwej.
POZIOM 1 CENY KWOTOWANE NA AKTYWNYCH RYNKACH	Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest bezpośrednio o ceny notowane (nieskorygowane) z aktywnych rynków dla identycznych aktywów lub zobowiązań. Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których istnieje aktywny rynek i dla których wartość godziwa ustalana jest w oparciu o wartość rynkową będącą ceną kupna. Papiery wartościowe wyceniane są do fixingu z platformy Bondspot.
POZIOM 2 TECHNIKI WYCENY OPARTE NA OBSERWOWALNYCH DANYCH RYNKOWYCH	Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadkach w których wszystkie znaczące dane wejściowe są obserwowalne na rynku w sposób bezpośredni (jako ceny) lub pośredni (bazujące na cenach). Do tej kategorii Bank klasyfikuje instrumenty finansowe dla których brak jest aktywnego rynku, tj. instrumenty pochodne CIRS, IRS oraz FX-Forward.
POZIOM 3 POZOSTAŁE TECHNIKI WYCENY	Aktywa i zobowiązania finansowe, których wartość godziwa wyceniana jest za pomocą modeli wyceny, w przypadku których dane wejściowe nie są oparte na możliwych do zaobserwowania danych rynkowych (dane wejściowe nieobserwowalne). Bank nie posiadał instrumentów klasyfikowanych do tej kategorii.
PRZENIESIENIA	Przeniesienia instrumentów pomiędzy Poziomem 1 a Poziomem 2 występują na podstawie dostępności kwotowania z aktywnego rynku według stanu na koniec okresu sprawozdawczego. Przeniesienie z Poziomu 2 do Poziomu 3 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika obserwowalnego na nieobserwowalny lub zastosowania do wyceny nowego nieobserwowalnego czynnika ryzyka, która jednocześnie skutkuje istotnym wpływem na wycenę instrumentu. Przeniesienie z Poziomu 3 do Poziomu 2 następuje w sytuacji zamiany w wycenie czynnika nieobserwowalnego na obserwowalny lub gdy wpływ czynnika nieobserwowalnego na wycenę instrumentu przestaje być istotny. W ciągu 2018 roku oraz 2017 roku nie nastąpiły przeniesienia między poziomami w hierarchii wartości godziwej.

METODY WYCENY ORAZ OBSERWOWALNE DANE WEJŚCIOWE

INSTRUMENTY FINANSOWE WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ	Metody (techniki) wyceny	Obserwowalne dane wejściowe
CIRS	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA (Forward Rate Agreement), IRS (Interest Rate Swap), basis swap, kwotowania CDS (Credit Default Swap).
IRS	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FRA (Forward Rate Agreement), IRS (Interest Rate Swap).
FX-Forward	Model zdyskontowanych przepływów pieniężnych w oparciu o krzywe rentowności	Krzywe rentowności zbudowane są w oparciu o stawki rynkowe, dane rynkowe rynku pieniężnego, rynku transakcji FX-Forward

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	168 289	-	168 289	-
CIRS		162 100	-	162 100	-
FX-Forward		237	-	237	-
IRS		5 952	-	5 952	-
Papiery wartościowe	21	842 965	842 965	-	-
wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite		842 965	842 965	-	-
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		1 011 254	842 965	168 289	-
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	15 254	-	15 254	-
CIRS		14 786	-	14 786	-
FX-Forward		468	-	468	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		15 254	-	15 254	-

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA WYCENIANE DO WARTOŚCI GODZIWEJ NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU	Nota	Wartość bilansowa	Poziom 1	Poziom 2	Poziom 3
			Ceny kwotowane na aktywnych rynkach	Techniki wyceny oparte na obserwowalnych danych rynkowych	Pozostałe techniki wyceny
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	338	-	338	-
FX-Forward		338	-	338	-
Papiery wartościowe	21	830 489	830 489	-	-
inwestycyjne papiery wartościowe dostępne do sprzedaży		830 489	830 489	-	-
Aktywa finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		830 827	830 489	338	-
Pochodne instrumenty zabezpieczające	20	217 777	-	217 777	-
CIRS		217 009	-	217 009	-
FX-Forward		391	-	391	-
IRS		377	-	377	-
Zobowiązania finansowe wyceniane do wartości godziwej razem		217 777	-	217 777	-

39.2 AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE W SPRAWOZDANIU Z SYTUACJI FINANSOWEJ NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ

ZASADY RACHUNKOWOŚCI

Bank jest w posiadaniu instrumentów finansowych, które w sprawozdaniu z sytuacji finansowej nie są prezentowane w wartości godziwej.

Dla większości instrumentów finansowych wartości rynkowe są niedostępne, stąd wartości godziwe są oszacowane przy zastosowaniu szeregu technik wyceny. Do określenia wartości godziwej instrumentów finansowych zastosowano model oparty na szacowaniach wartości bieżącej przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu odpowiednich stóp dyskontowych. Wyliczenia modelowe zawierają pewne uproszczenia i są wrażliwe na przyjmowane założenia.

Poniżej przedstawiono podsumowanie głównych metod i założeń wykorzystywanych podczas szacowania wartości godziwych instrumentów finansowych niewycenianych do wartości godziwej.

W przypadku pewnych grup instrumentów finansowych, ze względu na brak oczekiwanych istotnych różnic pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą, wynikający z charakterystyki tych grup (np. krótkoterminowy charakter, wysoka korelacja z parametrami rynkowymi, krótkie okresy przeszacowania stóp, unikalność instrumentu lub krótki okres od daty emisji) przyjęto, że wartość bilansowa jest w przybliżeniu zgodna z wartością godziwą. Dotyczy to następujących grup instrumentów finansowych:

- kasa, środki w Banku Centralnym
- należności od banków,
- zobowiązania wobec banków,
- zobowiązania wobec klientów,
- wyemitowane listy zastawne w PLN, których oprocentowanie jest zmienne,
- wyemitowane obligacje.

W związku z emisją listów zastawnych w EUR i PLN, których oprocentowanie jest stałe w okresie, ich wartość godziwa została wyznaczona w oparciu o zaobserwowaną cenę na rynku regulowanym (giełda w Luksemburgu dla listów zastawnych w EUR oraz giełda w Warszawie dla listów zastawnych w PLN).

W odniesieniu do kredytów i pożyczek wobec klientów bez rozpoznanej utraty wartości zastosowano model oparty o szacowane wartości bieżące przyszłych przepływów pieniężnych poprzez zdyskontowanie przepływów pieniężnych przy zastosowaniu bieżących stóp procentowych uwzględniających wysokość marży na ryzyko kredytowe oraz urealnione terminy spłaty wynikające z umów kredytowych. Bieżący poziom marż został wyznaczony dla transakcji zawartych w ostatnim kwartale zakończonym dniem bilansowym. Dla kredytów z rozpoznaną utratą wartości przyjmuje się, że wartość godziwa jest równa ich wartości bilansowej.

INFORMACJE FINANSOWE

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA 31 GRUDNIA 2018 ROKU	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2018	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd.	wartość wymaganej zapłaty	6	6
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	22	22
Kredyty i pożyczki wobec klientów, w tym:			21 070 469	21 026 457
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	21 070 469	21 026 457
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	449	449
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 292 286	4 292 286
Zobowiązania wobec klientów	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 359	4 359
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	1,2	zdyskontowane przepływy pieniężne, notowania na rynku regulowanym	12 841 500	12 855 959
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	3 311 148	3 311 148
Pozostałe zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	14 388	14 388

AKTYWA I ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE, KTÓRE NIE SĄ PREZENTOWANE W WARTOŚCI GODZIWEJ NA 31 GRUDNIA 2017 ROKU	poziom hierarchii wartości godziwej	metoda wyceny	31.12.2017	
			wartość bilansowa	wartość godziwa
Kasa, środki w Banku Centralnym	nd.	wartość wymaganej zapłaty	561	561
Należności od banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	5 350	5 350
Kredyty i pożyczki wobec klientów, w tym:			16 042 473	16 042 473
kredyty mieszkaniowe	3	zdyskontowane przepływy pieniężne	16 042 473	16 042 473
Inne aktywa finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty z uwzględnieniem utraty wartości	99	99
Zobowiązania wobec banków	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	4 125 379	4 125 379
Zobowiązania wobec klientów	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 099	2 099
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	1,2	zdyskontowane przepływy pieniężne, notowania na rynku regulowanym	8 883 213	8 891 406
Zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	2	zdyskontowane przepływy pieniężne	2 428 025	2 428 025
Pozostałe zobowiązania finansowe	3	wartość wymaganej zapłaty	12 972	12 972

40. SEGMENTY DZIAŁALNOŚCI

W 2018 i 2017 roku, ze względu na specyfikę działalności biznesowej, Bank nie analizował wyników działalności w podziale na segmenty.

CELE I ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

41. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM W PKO BANKU HIPOTECZNYM SA

Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA ma na celu zapewnienie skutecznej kontroli ryzyka i jego utrzymania w warunkach zmieniającego się otoczenia makroekonomicznego i prawnego w ramach przyjętych przez Bank progów tolerancji na ryzyko, z uwzględnieniem rentowności działalności biznesowej. Zakładany poziom ryzyka stanowi ważny składnik procesu planistycznego.

W Banku zidentyfikowane zostały następujące rodzaje ryzyka, które podlegają zarządzaniu:

Rodzaj ryzyka	Rozdział
kredytowe	42
koncentracji	43
rezydualne	44
płynności	45
stopy procentowej	46
walutowe	47
modeli	48
operacyjne	49
biznesowe	50
braku zgodności	51
utruty reputacji	52
kapitałowe	53

41.1 GŁÓWNE ZASADY ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Zarządzanie ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA opiera się w szczególności na następujących zasadach:

- proces zarządzania ryzykiem, w tym proces kredytowy, jest określony i regulowany przez strategię, polityki i procedury przyjęte przez Zarząd i zaakceptowane przez Radę Nadzorczą PKO Banku Hipotecznego SA,
- Bank zarządza wszystkimi zidentyfikowanymi rodzajami ryzyka bankowego i przeprowadza proces ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Proces) przy czym:
  - a) proces zarządzania ryzykiem jest odpowiedni do skali działalności oraz do istotności, skali i złożoności danego ryzyka oraz na bieżąco dostosowywany do nowych czynników i źródeł ryzyka,
  - b) metody zarządzania ryzykiem, modele i ich systemy pomiaru ryzyka oraz ich założenia są dostosowane do skali i złożoności ryzyka oraz okresowo weryfikowane i walidowane,
- struktura organizacyjna zarządzania ryzykiem zapewnia niezależność obszaru ryzyka, w tym niezależność wyceny nieruchomości i podejmowania decyzji kredytowych od działalności biznesowej,
- proces zarządzania ryzykiem jest zintegrowany z procesami planistycznymi i kontrolingowymi oraz wspiera realizację strategii Banku, przy zachowaniu zgodności ze strategią zarządzania ryzykiem, w szczególności w zakresie poziomu tolerancji na ryzyko,
- proces zarządzania ryzykiem jest spójny z zasadami zarządzania ryzykiem Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego SA, w tym również w zakresie wykorzystania grupowych modeli ryzyka, dostosowanych do specyfiki działania PKO Banku Hipotecznego SA oraz zatwierdzonych przez właściwe organy PKO Banku Hipotecznego SA.

SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

System zarządzania ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA obejmuje następujące elementy:

41.2 ELEMENTY SYSTEMU ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

Na system zarządzania ryzykiem w PKO Banku Hipotecznym SA składają się:

IDENTYFIKACJA RYZYKA

Identyfikacja ryzyka polega na rozpoznaniu aktualnych i potencjalnych źródeł ryzyka oraz oszacowaniu istotności potencjalnego wpływu tego rodzaju ryzyka na sytuację finansową Banku. W ramach identyfikacji ryzyka określone są te rodzaje ryzyka, które uznawane są za istotne w działalności Banku. Przynajmniej raz do roku następuje aktualizacja oceny poszczególnych rodzajów ryzyka pod kątem ich istotności.

POMIAR I OCENA RYZYKA

Pomiar ryzyka obejmuje definiowanie miar ryzyka adekwatnych do rodzaju, istotności ryzyka i dostępności danych oraz ilościowej kwantyfikacji ryzyka za pomocą ustalonych miar, a ocena ryzyka polega na określeniu wielkości ryzyka z punktu widzenia realizacji celów zarządzania ryzykiem. W ramach pomiaru ryzyka przeprowadza się testy warunków skrajnych, których celem jest określenie potencjalnego wpływu niekorzystnych zmian w otoczeniu i funkcjonowaniu Banku na jego sytuację finansową.

KONTROLA RYZYKA

Kontrola ryzyka polega na określeniu narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania lub ograniczania poziomu ryzyka w poszczególnych obszarach działalności Banku. Kontrola ryzyka obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku mechanizmów kontroli ryzyka, w szczególności w postaci strategicznych limitów tolerancji na poszczególne rodzaje ryzyka, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia podejmowane są działania zarządcze.

PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA

Prognozowanie i monitorowanie ryzyka polega na sporządzaniu prognoz poziomu ryzyka oraz monitorowaniu odchyłeń realizacji od prognoz lub założonych punktów odniesienia (np. limitów, wartości progowych, planów, pomiarów z poprzedniego okresu, wydanych rekomendacji i zaleceń), a także przeprowadzaniu testów warunków skrajnych. Monitorowanie ryzyka odbywa się z częstotliwością adekwatną do istotności danego rodzaju ryzyka oraz jego zmienności.

RAPORTOWANIE RYZYKA

Raportowanie ryzyka polega na cyklicznym informowaniu organów Banku o wynikach pomiaru ryzyka, podjętych działaniach i rekomendacjach działań. Zakres, częstotliwość oraz forma raportowania są dostosowane do szczebla zarządczego odbiorców.

DZIAŁANIA ZARZĄDCZE

Działania zarządcze podejmowane przez Bank polegają w szczególności na wydawaniu przepisów wewnętrznych, określaniu poziomu tolerancji na ryzyko, ustalaniu wysokości limitów i wartości progowych, wydawaniu zaleceń,

podejmowaniu decyzji, w tym o wykorzystywaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem. Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie systemu zarządzania ryzykiem oraz poziomu ryzyka.

41.3 ORGANIZACJA ZARZĄDZANIA RYZYKIEM W BANKU

Zarządzanie ryzykiem jest nadzorowane przez Radę Nadzorczą Banku, która regularnie otrzymuje informacje o profilu ryzyka w PKO Banku Hipotecznym SA oraz najważniejszych działaniach podejmowanych w zakresie zarządzania ryzykiem.

Zarząd Banku odpowiada za zarządzanie ryzykiem, w tym za nadzorowanie i monitorowanie działań podejmowanych przez Bank w zakresie zarządzania ryzykiem. Zarząd Banku podejmuje najważniejsze decyzje mające wpływ na poziom ryzyka Banku oraz uchwała przepisy wewnętrzne dotyczące zarządzania ryzykiem.

Zarządzanie ryzykiem jest realizowane w trzech wzajemnie niezależnych liniach obrony:

- pierwsza linia obrony, którą stanowi przede wszystkim zarządzanie ekspozycją na ryzyko w zakresie podstawowej działalności biznesowej, której ramy stanowią: ustanowione limity na podstawie odrębnych przepisów wewnętrznych Banku posiadających wbudowane mechanizmy kontrolne, zasady wykonywania funkcji kontroli oraz zapewnienia zgodności działania z powszechnie obowiązującymi przepisami prawa, przepisami wewnętrznymi Banku oraz przyjętymi w Banku standardami rynkowymi,
- druga linia obrony, którą stanowi w szczególności identyfikacja, pomiar i ocena, monitorowanie, kontrolowanie i raportowanie istotnych dla Banku rodzajów ryzyka, zgłaszanie stwierdzonych zagrożeń i nieprawidłowości, tworzenie przepisów wewnętrznych określających zasady, metody, narzędzia i procedury zarządzania ryzykiem, a także pomiar efektywności działalności,
- trzecia linia obrony, którą stanowi audyt wewnętrzny realizujący niezależne audyty kluczowych elementów systemu zarządzania ryzykiem wbudowanych w działalność Banku.

Niezależność linii obrony polega na zachowaniu organizacyjnej niezależności w następujących płaszczyznach:

- funkcja drugiej linii obrony w zakresie tworzenia rozwiązań systemowych jest niezależna od funkcji pierwszej linii obrony,
- funkcja trzeciej linii obrony jest niezależna od funkcji pierwszej i drugiej linii obrony,
- funkcja zarządzania ryzykiem braku zgodności, wchodząca w skład drugiej linii obrony, podlega Prezesowi Zarządu.

Komórki organizacyjne PKO Banku Hipotecznego SA odpowiedzialne za zarządzanie ryzykiem w zakresie przyznaných kompetencji obejmują:

BIURO POMIARU RYZYKA

Biuro Pomiaru Ryzyka odpowiada w szczególności za zarządzanie następującymi typami ryzyka: kredytowym (w ujęciu portfelowym), koncentracji, płynności, stopy procentowej, walutowym, biznesowym, w tym zmian makroekonomicznych, operacyjnym oraz za zarządzanie adekwatnością kapitałową, w tym za:

- identyfikację czynników i źródeł ryzyka,
- pomiar, ocenę oraz cykliczne monitorowanie i raportowanie poziomu ryzyka,
- pomiar i ocenę adekwatności kapitałowej,
- współpracę z organami nadzoru w ramach obszaru ryzyka (BION, inspekcje, wyjaśnienia, ankiety, etc.).

BIURO RYZYKA KREDYTOWEGO, IT I OUTSOURCINGU

Biuro Ryzyka Kredytowego, IT i Outsourcingu odpowiada w szczególności za zarządzanie następującymi rodzajami ryzyka: kredytowym i rezydualnym, analizy rynku nieruchomości, zasady wyceny nieruchomości, w tym zasady wyznaczania bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości (BHWN). Biuro Ryzyka Kredytowego, IT i Outsourcingu odpowiada również za zarządzanie wierzytelnosćiami trudnymi i podejmowanie efektywnych działań w celu odzyskania tych należności.

ZESPÓŁ DS. ZGODNOŚCI W BIURZE ZGODNOŚCI, BEZPIECZEŃSTWA I OBSŁUGI PRAWNEJ

Zespół ds. Zgodności, stanowiący wyodrębnioną organizacyjnie komórkę wewnętrzną Biura Zgodności, Bezpieczeństwa i Obsługi Prawnej, odpowiada w szczególności za kształtowanie systemu zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz identyfikację tego ryzyka w Banku, we współpracy z komórkami organizacyjnymi Centrali Banku projektującymi przepisy wewnętrzne i przebieg procesów. Zespół ds. Zgodności odpowiada również za ocenę, kontrolę, monitorowanie i raportowanie ryzyka braku zgodności.

STANOWISKO DS. WALIDACJI MODELI

Stanowisko ds. Walidacji Modeli odpowiada w szczególności za zarządzanie ryzykiem modeli, walidację modeli ryzyka oraz współpracę w tym zakresie z jednostką walidacji modeli w PKO Banku Polskim SA.

STANOWISKO DS. KOMUNIKACJI

Stanowisko ds. Komunikacji odpowiada w szczególności za kształtowanie systemu zarządzania ryzykiem utraty reputacji oraz zarządzanie tym ryzykiem w Banku.

Zarządzanie ryzykiem wspierają komitety:

KOMITET AUDYTU I FINANSÓW RADY NADZORCZEJ („KAF”)

Komitety wspiera Radę Nadzorczą w szczególności poprzez:

- monitorowanie i okresowe wyrażanie opinii w przedmiocie: adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, stopnia efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank, stosowania Zasad ładu korporacyjnego dla instytucji nadzorowanych, zasad funkcjonowania audytu wewnętrznego i zgodności, adekwatności i skuteczności procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników naruszeń prawa oraz obowiązujących w Banku procedur i standardów etycznych,
- opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej, rekomendowanie Radzie Nadzorczej firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania sprawozdań finansowych Banku,
- monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej, w tym przegląd okresowych i rocznych sprawozdań finansowych Banku,
- monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej oraz niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych,
- opiniowanie zasad funkcjonowania systemu kontroli wewnętrznej, których zatwierdzanie należy do kompetencji Rady Nadzorczej.

KOMITET DS. RYZYKA RADY NADZORCZEJ („KR”)

Komitety wspiera Radę Nadzorczą w szczególności poprzez:

- opiniowanie całościowej bieżącej i przyszłej gotowości Banku do podejmowania ryzyka, strategicznych kierunków i zadań w zakresie ryzyka w kontekście strategii Banku i uwarunkowań wynikających z sytuacji makroekonomicznej oraz otoczenia regulacyjnego, a w szczególności opracowanej przez Zarząd strategii zarządzania ryzykiem i dopuszczalnego ogólnego poziomu ryzyka Banku,
- monitorowanie zgodności polityki Banku w zakresie podejmowania ryzyka ze strategią i planem finansowym,
- analizowanie okresowych raportów związanych z ryzykiem, w tym poziom wykorzystania strategicznych limitów tolerancji na ryzyko, i opracowywanie na ich bazie odpowiednich wytycznych, a także okresowe weryfikowanie realizacji strategii zarządzania ryzykiem,
- wydawanie opinii w sprawie adekwatności kapitałowej, zasad oceny zdolności kredytowej, modeli pomiaru ryzyka, modelu pomiaru utraty wartości,
- opiniowanie zasad polityki informacyjnej w zakresie adekwatności kapitałowej, zarządzania adekwatnością kapitałową, ryzykiem płynności, ryzykiem operacyjnym, ryzykiem modeli i pomiaru utraty wartości,
- opiniowanie Regulaminu Ustalania Bankowo-Hipotecznej Wartości Nieruchomości.

KOMITET ZARZĄDZANIA AKTYWAMI I PASYWAMI („KZAP”)

Komitety wspiera Zarząd Banku w szczególności poprzez:

- wsparcie funkcji zarządzania ryzykiem płynności, stopy procentowej, zmian makroekonomicznych, walutowym, kapitałowym oraz ryzykiem modeli ich pomiaru,
- zarządzanie adekwatnością kapitałową Banku,
- rozpatrywanie materiałów dotyczących adekwatności kapitałowej, kapitału własnego, kapitału wewnętrznego, testów warunków skrajnych, ryzyk wskazanych powyżej, jak również limitów tolerancji na te ryzyka,
- podejmowanie decyzji dotyczących działania Banku, w szczególności w zakresie miar i limitów dla ryzyk oraz uruchomienia kapitałowych i płynnościowych działań awaryjnych,
- wydawanie rekomendacji dla właściwych organów Banku, komórek organizacyjnych, członków Zarządu Banku, zespołów projektowych lub zadaniowych - w zakresie swoich kompetencji.

KOMITET KREDYTOWY („KK”)

Komitet wspiera Zarząd Banku w szczególności poprzez:

- wsparcie funkcji zarządzania ryzykiem kredytowym, koncentracji, rezydującym oraz ryzykiem modeli ich pomiaru,
- rozpatrywanie materiałów dotyczących ryzyk wskazanych powyżej, profilu i struktury jakościowej portfela kredytowego, odpisów z tytułu utraty wartości aktywów, nabywania portfeli wierzytelności kredytowych, rynku nieruchomości,
- podejmowanie decyzji dotyczących działania Banku, w szczególności w zakresie miar i limitów dla ryzyk, wyników walidacji modeli ryzyk, metodologii i modeli kalkulacji odpisów z tytułu utraty wartości aktywów kredytowych, punktów odcięcia (cut-offs) stosowanych w ramach oceny ryzyka kredytowego, wierzytelności kredytowych nabywanych przez Bank, pojedynczych transakcji kredytowych,
- wydawanie rekomendacji dla właściwych organów Banku, komórek organizacyjnych, członków Zarządu Banku, zespołów projektowych lub zadaniowych - w zakresie swoich kompetencji.

KOMITET STRATEGII I INICJATYW BIZNESOWYCH („KSIB”)

Komitet wspiera Zarząd Banku w szczególności poprzez:

- wsparcie funkcji zarządzania ryzykiem biznesowym, operacyjnym, utraty reputacji, braku zgodności oraz ryzykiem modeli ich pomiaru,
- rozpatrywanie materiałów dotyczących ryzyk wskazanych powyżej, kierunków rozwoju Banku, strategii Banku i strategii IT, inicjatyw związanych z realizacją strategii Banku i strategii IT wraz z analizą ryzyka operacyjnego, oferty produktowej, rentowności produktów, procesu kredytowego,
- podejmowanie decyzji dotyczących działania Banku, w szczególności w zakresie zarządzania ww. ryzykami oraz modeli ich pomiaru, a także miar i limitów dla tych ryzyk,
- wydawanie rekomendacji dla właściwych organów Banku, komórek organizacyjnych, członków Zarządu Banku, zespołów projektowych lub zadaniowych - w zakresie swoich kompetencji.

KOMITET JAKOŚCI DANYCH („KJD”)

Komitet wspiera Zarząd Banku w szczególności poprzez:

- określanie strategicznych kierunków działań w zakresie zarządzania jakością danych oraz architekturą danych w Banku w kontekście Systemu Zarządzania Danymi („SZD”),
- nadzór nad funkcjonowaniem SZD, w tym ocena jego efektywności i działań poszczególnych komórek organizacyjnych Centrali.

Komitety, Zarząd i Rada Nadzorcza są odbiorcami cyklicznych raportów dotyczących poszczególnych rodzajów ryzyka.

41.4 IDENTYFIKACJA ISTOTNYCH RODZAJÓW RYZYKA

ISTOTNOŚĆ POSZCZEGÓLNYCH RODZAJÓW RYZYKA

Istotność poszczególnych rodzajów ryzyka ustalana jest w oparciu o analizę całej działalności Banku.

Przy określaniu kryteriów uznawania danego rodzaju ryzyka za istotne uwzględniany jest wpływ danego rodzaju ryzyka na działalność Banku, przy czym rozróżniane są trzy typy rodzajów ryzyka:

- ryzyka istotne – podlegające aktywnemu zarządzaniu,
- ryzyka podlegające monitorowaniu – dla których przeprowadza się monitoring istotności,
- inne niezdefiniowane lub niewystępujące w Banku rodzaje ryzyka (nieistotne i niemonitorowane).

Ocena istotności poszczególnych rodzajów ryzyka dokonywana jest cyklicznie, na podstawie informacji ilościowych i jakościowych. W pierwszej kolejności, wynikiem takiej oceny jest zdefiniowanie wszystkich występujących w Banku ryzyk, a następnie klasyfikacja danego rodzaju ryzyka do jednej z dwóch kategorii: ryzyko istotne lub ryzyko podlegające monitorowaniu. Ocena istotności dokonywana jest również każdorazowo w przypadku istotnej zmiany zakresu lub profilu działalności Banku.

Rodzaje ryzyka uznane za istotne:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko płynności,
- ryzyko stopy procentowej,

- ryzyko operacyjne,
- ryzyko modeli.

Dodatkowo, następujące rodzaje ryzyka zostały uznane przez Bank za potencjalnie istotne:

- ryzyko koncentracji,
- ryzyko walutowe,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyko biznesowe, w tym zmian makroekonomicznych,
- ryzyko braku zgodności,
- ryzyko utraty reputacji,
- ryzyko kapitałowe, w tym dźwigni finansowej.

Dla rodzajów ryzyka podlegających monitorowaniu Bank określił i monitoruje kryteria istotności. Spełnienie kryteriów istotności powoduje uznanie tego rodzaju ryzyka za istotne dla Banku.

W Strategii Zarządzania Ryzykiem Bank zdefiniował szereg limitów strategicznych definiujących apetyt na poszczególne rodzaje ryzyka. Limity te są na bieżąco monitorowane. W trakcie 2018 roku i 2017 roku żaden z limitów strategicznych nie został przekroczony.

42. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KREDYTOWYM

Ryzyko kredytowe jest rozumiane jako ryzyko poniesienia straty w wyniku niewywiązania się klienta z zobowiązań wobec Banku lub jako ryzyko spadku wartości ekonomicznej wiarygodności Banku w wyniku pogorszenia się zdolności klienta do obsługi zobowiązań. Celem zarządzania ryzykiem kredytowym jest ograniczenie strat na portfelu kredytowym oraz minimalizacja ryzyka wystąpienia ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości, przy zachowaniu oczekiwanego poziomu dochodowości i wartości portfela kredytowego.

PKO Bank Hipoteczny SA posiada zasady zarządzania ryzykiem kredytowym, które mają na celu właściwą ocenę ryzyka transakcji kredytowej na etapie wniosku o udzielanie kredytu oraz w trakcie życia transakcji (monitoring), jak również odpowiednie zabezpieczenie ryzyka poprzez stosowanie odpowiednich technik ograniczania ryzyka kredytowego.

Realizację zasad zapewnia stosowanie przez Bank zaawansowanych metod zarządzania ryzykiem kredytowym, zarówno na poziomie pojedynczych ekspozycji kredytowych, jak i na poziomie całego portfela kredytowego Banku. Metody te są weryfikowane i rozwijane w kierunku zgodności z wymaganiami metody wewnętrznych ratingów (IRB), tzn. zaawansowanej metody pomiaru ryzyka kredytowego.

42.1 POMIAR I OCENA RYZYKA KREDYTOWEGO

PKO Bank Hipoteczny SA dokonuje pomiaru i oceny ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczej transakcji kredytowej oraz na poziomie portfelowym.

Pomiar i ocena ryzyka pojedynczej transakcji kredytowej dokonywana jest przez PKO Bank Hipoteczny SA z wykorzystaniem grupowych modeli ryzyka dostosowanych do specyfiki działania PKO Banku Hipotecznego SA oraz zatwierdzonych przez właściwe organy PKO Banku Hipotecznego SA. Grupowe modele ryzyka wykorzystywane w PKO Banku Hipotecznym SA bazują na danych aplikacyjnych, behawioralnych oraz danych z Biura Informacji Kredytowej. Przegląd (monitoring) modeli i ich walidacja są dokonywane osobno na bazie portfela Banku, portfela PKO Banku Polskiego SA i połączonych portfeli obu banków.

Szczegółowe zasady i zakres współpracy w ramach Grupy PKO Banku Polskiego w zakresie grupowych modeli ryzyka określają zapisy zawartej z PKO Bankiem Polskim SA Umowy outsourcingowej opisanej w Nocie 38.1.

W procesie kredytowym w ramach oceny ryzyka pojedynczej transakcji kredytowej Bank dokonuje oceny zdolności kredytowej klienta w ujęciu jakościowym i ilościowym, a także ocenia zabezpieczenie. Jakościowa ocena zdolności kredytowej to analiza dostępnych informacji o kliencie pochodzących z wewnętrznych oraz zewnętrznych źródeł informacji, a także ocena wybranych cech socjodemograficznych opisujących klienta z punktu widzenia statystycznego ryzyka danego dłużnika. Ocena ilościowa polega natomiast na zbadaniu sytuacji finansowej klienta w celu stwierdzenia czy klient posiada wystarczające środki finansowe na terminową spłatę zobowiązań, w tym z tytułu wnioskowanego kredytu. Zdolność kredytowa jest badana m.in. na podstawie przedkładanej przez klienta dokumentacji, której kompletność, autentyczność oraz zgodność ze stanem faktycznym i prawnym podlega weryfikacji. Ocena zabezpieczenia, a w szczególności bankowo-hipotecznego wartości nieruchomości, polega na

zweryfikowaniu kryteriów decydujących o dopuszczalności i skuteczności zabezpieczenia jako możliwego źródła odzyskania wierzytelności.

W przypadku nabywania wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych od PKO Banku Polskiego SA, Bank również dokonuje oceny ryzyka kredytowego transakcji będących przedmiotem nabycia zgodnie z obowiązującą w Banku metodyką oceny nabywanych wierzytelności. W szczególności Bank ocenia: zdolność kredytową klienta według danych na moment udzielania przez PKO Bank Polski SA kredytu będącego przedmiotem przelewu, bieżącą ocenę scoringu behawioralnego (w oparciu o grupowy model scoringowy) oraz bieżącą terminowość spłat, eliminując z transferu wierzytelności niespełniające kryteriów metodyki.

Dodatkowo portfele nabywanych wierzytelności podlegają wycenie przeprowadzanej przez niezależną stronę trzecią, w celu zapewnienia obiektywnej oceny wartości nabywanych portfeli. W ramach tej wyceny dokonywana jest również ocena kosztów ryzyka oczekiwanych dla danego portfela wierzytelności, która znajduje odzwierciedlenie w finalnej cenie jaką Bank płaci za dany portfel.

W celu określenia ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym, Bank wykorzystuje następujące metody pomiaru i wyceny ryzyka:

- prawdopodobieństwo niewypłacalności (*ang. probability of default - „PD”*),
- stratę w przypadku niewypłacalności (*ang. loss given default - „LGD”*),
- oczekiwaną stratę kredytową (*ang. expected credit loss - „ECL”*),
- udział i strukturę kredytów z rozpoznaną utratą wartości (*ang. non performing loans - „NPL”*),
- wskaźnik pokrycia kredytów z rozpoznaną utratą wartości odpisami (*ang. coverage ratio - „CR”*),
- koszt ryzyka (*ang. Risk costs - „RC”*),
- analizy typu vintage.

Metody pomiaru portfelowego ryzyka kredytowego pozwalają m.in. na wyznaczanie poziomu odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

Bank przeprowadza analizy oraz testy warunków skrajnych dotyczące wpływu potencjalnych zmian w otoczeniu makroekonomicznym na jakość portfela kredytowego. Wyniki analiz udostępnianych organom Banku umożliwiają identyfikowanie i podejmowanie właściwych działań ograniczających ryzyko prowadzonej działalności.

Strukturę portfela kredytowego po parametrach PD prezentuje tabela w Nocie 42.4.4.

42.2 KONTROLA RYZYKA KREDYTOWEGO

Kontrola ryzyka kredytowego polega na określeniu narzędzi do diagnozowania poziomu ryzyka kredytowego oraz stosowaniu mechanizmów kontroli ryzyka do ograniczania poziomu ryzyka kredytowego, zarówno w procesach kredytowych, jak i na poziomie portfelowym. Głównym narzędziem kontrolowania ryzyka kredytowego są ustalone strategiczne limity tolerancji na ryzyko kredytowe. Bank kontroluje poziom ekspozycji kredytowej wobec klientów Banku lub grup powiązanych klientów w rozumieniu ustawy Prawo bankowe, ustalając limity kompetencji określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych.

42.3 UTRATA WARTOŚCI EKSPOZYCJI KREDYTOWYCH

PKO Bank Hipoteczny SA dokonuje miesięcznego przeglądu ekspozycji kredytowych w celu zidentyfikowania ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości lub dla których nastąpił istotny wzrost ryzyka kredytowego od momentu początkowego ujęcia, pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych oraz utworzenia stosownych odpisów na oczekiwane straty kredytowe.

W okresie objętym sprawozdaniem finansowym Bank szacował utratę wartości ekspozycji kredytowych zgodnie z MSSF 9. Metoda pomiaru wraz z kryteriami klasyfikacji do poszczególnych koszyków została szerzej opisana w Nocie 4.2 „Utrata wartości”.

Strukturę portfela kredytowego oraz wartość odpisów utworzonych na oczekiwane straty kredytowe PKO Banku Hipotecznego SA prezentują tabele w Nocie 23 „Oczekiwane straty kredytowe”.

42.4 PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

Monitorowanie ryzyka kredytowego odbywa się na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych oraz na poziomie portfelowym.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie pojedynczych transakcji kredytowych określają przepisy wewnętrzne Banku dotyczące m.in. wczesnego monitorowania opóźnień w spłacie wierzytelności.

Monitorowanie ryzyka kredytowego na poziomie portfelowym polega na:

- nadzorowaniu poziomu portfelowego ryzyka kredytowego z uwzględnieniem zidentyfikowanych źródeł ryzyka kredytowego oraz analizy skutków i działań podjętych w ramach zarządzania systemowego,
- rekomendowaniu działań zaradczych w przypadku stwierdzenia podwyższonego poziomu ryzyka kredytowego.

42.4.1 MAKSYMALNA EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE

W poniższej tabeli zaprezentowano maksymalną ekspozycję na ryzyko kredytowe w odniesieniu do instrumentów finansowych, które są objęte zakresem MSSF 7, ale do których nie mają zastosowania wymogi dotyczące utraty wartości określone w MSSF 9.

MAKSYMALNA EKSPOZYCJA NA RYZYKO KREDYTOWE	31.12.2018	01.01.2018
Instrumenty pochodne zabezpieczające	168 289	338
Ekspozycja bilansowa - razem	168 289	338

42.4.2 NALEŻNOŚCI OD BANKÓW

NALEŻNOŚCI OD BANKÓW	31.12.2018	01.01.2018
Należności nieprzeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości (rating kontrahenta A2)	22	5 350
Razem brutto	22	5 350
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-
Razem netto	22	5 350

42.4.3 PAPIERY WARTOŚCIOWE

PAPIERY WARTOŚCIOWE	31.12.2018	01.01.2018
Emitowane przez Skarb Państwa, obligacje skarbowe PLN (rating A)	842 965	830 489
Razem brutto	842 965	830 489
Odpisy na oczekiwane straty kredytowe	-	-
Razem netto	842 965	830 489

42.4.4 KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW

Portfel kredytowy charakteryzuje się niskim poziomem ekspozycji z utratą wartości. Według stanu na 31 grudnia 2018 roku rozpoznano 42 kredyty ze stwierdzoną utratą wartości, których udział w łącznej wartości portfela kredytowego wynosił 0,04%, natomiast według stanu na 31 grudnia 2017 roku było to odpowiednio 13 kredytów o udziale 0,02%.

Istotnie wyższa wartość odpisów według stanu na 31 grudnia 2018 roku w porównaniu do 31 grudnia 2017 roku w dużej części wynika z wdrożenia MSSF 9. Ujawnienia w tym zakresie zawarte są w Nocie 4.7 „Ujawnienia dotyczące uzgodnienia salda odpisów aktualizujących i rezerw na udzielone zobowiązania finansowe zgodnie z MSR 39 i MSR 37 do bilansu otwarcia odpisów i rezerw kalkulowanych zgodnie z MSSF 9”.

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW	31.12.2018	01.01.2018
Kredyty nieprzeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości	20 998 000	15 982 738
Kredyty przeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości	92 650	62 097
Kredyty z rozpoznaną utratą wartości	8 092	2 847
Razem brutto	21 098 742	16 047 682
Odpis na kredyty nieprzeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości	(19 205)	(16 279)
Odpis na kredyty przeterminowane, bez rozpoznanej utraty wartości	(5 882)	(2 460)
Odpis na kredyty z rozpoznaną utratą wartości	(3 186)	(968)
Razem netto	21 070 469	16 027 975

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW, BEZ ROZPOZNANEJ UTRATY WARTOŚCI	31.12.2018	01.01.2018
nieprzeterminowane	20 998 000	15 982 738
przeterminowane do 30 dni	84 269	57 543
przeterminowane od 31 do 60 dni	6 922	3 764
przeterminowane od 61 do 90 dni	1 459	790
Razem brutto	21 090 650	16 044 835

PORTFEL KREDYTOWY ORAZ UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE W PODZIALE NA ZAKRESY PD

Prezentowany w poniższych tabelach parametr PD określa prawdopodobieństwo niewypłacalności w horyzoncie 12-miesięcznym.

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW	31.12.2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem brutto
<0,01%	1 092 324	625	-	-	1 092 949
0,01% - 0,02%	2 880 865	1 438	-	-	2 882 303
0,02% - 0,05%	5 577 867	2 817	-	-	5 580 684
0,05% - 0,1%	4 672 304	2 070	-	-	4 674 374
0,1% - 0,3%	5 077 344	3 424	-	-	5 080 768
0,3% - 1,0%	1 201 972	74 853	-	-	1 276 825
1,0% - 10%	312 451	150 920	-	-	463 371
10% - 100%	8 595	30 781	8 092	-	47 468
Razem wartość brutto	20 823 722	266 928	8 092	-	21 098 742

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW	01.01.2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem brutto
<0,01%	2 142 132	589	-	-	2 142 721
0,01% - 0,02%	3 113 668	797	-	-	3 114 465
0,02% - 0,05%	4 657 612	861	-	-	4 658 473
0,05% - 0,1%	3 144 074	1 684	-	-	3 145 758
0,1% - 0,3%	2 281 846	2 522	-	-	2 284 368
0,3% - 1,0%	416 339	26 242	-	-	442 581
1,0% - 10%	120 062	131 665	-	-	251 727
10% - 100%	987	3 755	2 847	-	7 589
Razem wartość brutto	15 876 720	168 115	2 847	-	16 047 682

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	31.12.2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
ZAKRES PD					
<0,01%	131 526	-	-	-	131 526
0,01% - 0,02%	122 745	-	-	-	122 745
0,02% - 0,05%	118 025	-	-	-	118 025
0,05% - 0,1%	250 835	110	-	-	250 945
0,1% - 0,3%	79 044	-	-	-	79 044
0,3% - 1,0%	15 633	995	-	-	16 628
1,0% - 10%	-	304	-	-	304
10% - 100%	-	-	-	-	-
Razem wartość nominalna	717 808	1 409	-	-	719 217

UDZIELONE ZOBOWIĄZANIA FINANSOWE	01.01.2018				
	Koszyk 1	Koszyk 2	Koszyk 3	POCI	Razem
ZAKRES PD					
<0,01%	205 593	-	-	-	205 593
0,01% - 0,02%	96 144	486	-	-	96 630
0,02% - 0,05%	277 627	-	-	-	277 627
0,05% - 0,1%	55 737	-	-	-	55 737
0,1% - 0,3%	40 576	-	-	-	40 576
0,3% - 1,0%	6 458	76	-	-	6 534
1,0% - 10%	-	235	-	-	235
10% - 100%	-	-	-	-	-
Razem wartość nominalna	682 135	797	-	-	682 932

42.4.5 PRAKTYKI FORBEARANCE

Bank jako forbearance traktuje działania mające na celu dokonanie uzgodnionych z dłużnikiem zmian warunków umowy wymuszonych jego trudną sytuacją finansową. Celem działań forbearance jest przywrócenie dłużnikowi zdolności do wywiązania się z zobowiązań wobec Banku oraz maksymalizacja efektywności zarządzania wierzytelnościami trudnymi, tj. uzyskanie możliwie najwyższych odzysków, przy jednoczesnym ograniczaniu do minimum ponoszonych w związku z tym kosztów.

Działania forbearance polegają na zmianie warunków spłaty wierzytelności, które są indywidualnie ustalane wobec każdego kontraktu. Zmiany mogą polegać między innymi na:

- rozłożeniu zadłużenia wymagalnego na raty,
- zmianie harmonogramu,
- zmianie formuły spłaty (raty annuitetowe, raty malejące),
- zmianie oprocentowania,
- zmianie marży,
- redukcji wierzytelności.

W wyniku terminowej obsługi umowy typu forbearance dana wierzytelność staje się wierzytelnością niewymagalną. Elementem procesu forbearance jest ocena możliwości wywiązania się przez dłużnika z warunków umowy ugody (spłaty zadłużenia w ustalonych terminach). Zawarte umowy typu forbearance są na bieżąco monitorowane.

Ekspozycje ze statusem forbearance klasyfikowane do Koszyka 3 reklasyfikuje się do Koszyka 2, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:

- wierzytelność nie spełnia przesłanki utraty wartości,
- upłynęło przynajmniej 12 miesięcy od zawarcia umowy restrukturyzacyjnej,
- umową restrukturyzacyjną objęto całość zadłużenia,

- dłużnik wykazał zdolność do wywiązania się z warunków umowy restrukturyzacyjnej.
- Ekspozycje przestają spełniać kryteria ekspozycji ze statusem forbearance, gdy spełnione są łącznie następujące warunki:
- upłynęło przynajmniej 24 miesiące od włączenia ekspozycji forborne do portfela ekspozycji obsługiwanych (okres warunkowy),
  - na koniec okresu warunkowego, o którym mowa powyżej, klient nie posiada zadłużenia przeterminowanego wobec Banku przekraczającego 30 dni,
  - nastąpiła terminowa spłata przynajmniej 12 rat w docelowej wysokości.

WARTOŚĆ EKSPOZYCJI PODLEGAJĄCYCH FORBEARANCE W PORTFELU KREDYTOWYM	31.12.2018	01.01.2018
Kredyty i pożyczki wobec klientów brutto, w tym:	21 098 742	16 047 682
podlegające forbearance	2 420	878
Odpisy z tytułu utraty wartości kredytów i pożyczek wobec klientów, w tym:	(28 273)	(19 707)
podlegające forbearance	(801)	(271)
Kredyty i pożyczki wobec klientów netto, w tym:	21 070 469	16 027 975
podlegające forbearance	1 619	607

42.5 RAPORTOWANIE RYZYKA KREDYTOWEGO

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka kredytowego. Raportowanie ryzyka kredytowego obejmuje cykliczne informowanie o strukturze oraz skali narażenia na ryzyko portfela kredytowego Banku. Raporty przedstawiane są Komitetowi Kredytowemu w trybie miesięcznym oraz Zarządowi Banku, Komitetowi ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Radzie Nadzorczej w trybie kwartalnym.

42.6 DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA KREDYTOWEGO

Do podstawowych narzędzi zarządzania ryzykiem kredytowym stosowanych w PKO Banku Hipotecznym SA należą w szczególności:

- strategiczne i wewnętrzne limity tolerancji (portfelowe),
- minimalne warunki transakcji (m.in. maksymalna wartość LTV, maksymalna kwota kredytu, wymagany wkład własny klienta, wymagane zabezpieczenie, kwota pojedynczego kredytu do wartości BHWN),
- system scoringowy, w tym określone punkty odjęcia (minimalna liczba punktów scoringowych pozwalająca na akceptację transakcji kredytowej),
- limity związane z ekspozycjami kredytowymi klientów Banku – limity określające tolerancję Banku na ryzyko kredytowe wynikające między innymi z Rekomendacji S (takie jak np. akceptowany przez Radę Nadzorczą poziom relacji wydatków związanych z obsługą zobowiązań kredytowych i finansowych do dochodu klienta - Dtl),
- limity kompetencyjne – określające maksymalny poziom uprawnień do podejmowania decyzji kredytowych wobec klientów Banku; wysokość limitów kompetencyjnych zależy od poziomu podejmowania decyzji kredytowej (w strukturze organizacyjnej Banku),
- minimalne marże kredytowe, uwzględniające koszty ryzyka kredytowego.

W zakresie ryzyka kredytowego szczególną rolę w ustanawianiu minimalnych warunków transakcji stanowi polityka zabezpieczeń. Realizowana jest poprzez ustanawianie zabezpieczenia hipotecznego na kredytowanych nieruchomościach, a jej podstawowym zadaniem jest ograniczenie strat kredytowych wynikających z braku możliwości klientów do spłaty swoich zobowiązań wobec Banku. Jednocześnie Bank kieruje się nadrzędną zasadą, iż zabezpieczenia przyjmowane są tylko jako instrument wsparcia kredytu i nie mogą być wykorzystane jako substytut zdolności klienta do regulowania swoich zobowiązań.

43. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KONCENTRACJI

Ryzyko koncentracji jest analizowane w Banku w odniesieniu do działalności kredytowej i definiowane jako zagrożenie wynikające z nadmiernego zaangażowania Banku w:

- ekspozycje wobec pojedynczych klientów lub grup powiązanych klientów,
- ekspozycje podlegające wspólnym lub skorelowanym czynnikom ryzyka,

- charakteryzujące się potencjałem do generowania strat na tyle dużych, by zagrozić kondycji finansowej Banku lub zdolności do prowadzenia podstawowej działalności lub doprowadzić do istotnej zmiany profilu ryzyka Banku.

W ramach zarządzania ryzykiem koncentracji Bank dokonuje cyklicznej identyfikacji ryzyka, jego pomiaru, kontroli, monitorowania i raportowania.

Mając na uwadze wysoki stopień rozproszenia portfela Banku pod względem ekspozycji pojedynczych klientów, Bank identyfikuje i ocenia ryzyko koncentracji analizując strukturę portfela względem czynników ryzyka (cech ekspozycji) istotnych z punktu widzenia ryzyka kredytowego i na tej podstawie wyodrębnił grupy ekspozycji, których nadmierna koncentracja jest niepożądana i w skrajnych warunkach może generować straty przewyższające apetyt na ryzyko kredytowe Banku.

Poniższa tabela przedstawia wskaźnik koncentracji portfela kredytów i pożyczek mierzony udziałem największych zaangażowań w całym portfelu kredytowym Banku.

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW BRUTTO - WSKAŹNIK KONCENTRACJI	31.12.2018	31.12.2017
10 największych zaangażowań	0,06%	0,08%
20 największych zaangażowań	0,10%	0,15%
50 największych zaangażowań	0,24%	0,32%
100 największych zaangażowań	0,45%	0,60%

Pomiar i kontrola ryzyka koncentracji w PKO Banku Hipotecznym SA dokonywane są poprzez ustalenie wielkości zaangażowania, które generuje ryzyko koncentracji oraz odniesienie tej wielkości do ustalonych limitów wynikających z przepisów prawa oraz limitów wewnętrznych.

Wewnętrzne limity zaangażowań określone są w stosunku do wielkości funduszy własnych Banku oraz w stosunku do łącznej ekspozycji kredytowej Banku i odzwierciedlają przyjęty przez Bank apetyt na ryzyko kredytowe z uwzględnieniem warunków normalnych oraz skrajnych.

Bank ogranicza ryzyko koncentracji stosując następujące limity, których wykorzystanie jest monitorowane i raportowane w cyklach miesięcznych:

- limit zaangażowania wobec pojedynczego podmiotu lub grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie,
- limit koncentracji wierzytelności wewnętrznych,
- limit zaangażowania w ekspozycje kredytowe wobec klientów pozyskujących dochody z działalności gospodarczej,
- limit zaangażowania w ekspozycje kredytowe wobec klientów z poziomem Dtl (*ang. debt to income*) powyżej 50%.

W okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie zakończonym 31 grudnia 2017 roku Bank nie przekroczył żadnego z limitów koncentracji.

W Banku sporządzane są miesięczne i kwartalne raporty na temat ryzyka koncentracji. Raporty przedstawiane są Komitetowi Kredytowemu w trybie miesięcznym oraz Zarządowi Banku, Komitetowi ds. Ryzyka Rady Nadzorczej i Radzie Nadzorczej w trybie kwartalnym.

44. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM REZYDUALNYM

Ryzyko rezydualne to ryzyko wynikające z mniejszej niż założona przez Bank skuteczności stosowanych technik ograniczania ryzyka kredytowego.

Celem zarządzania w zakresie ryzyka rezydualnego jest zapewnienie skuteczności techniki ograniczenia ryzyka kredytowego oraz eliminowanie ryzyka związanego ze stosowaniem zabezpieczeń kredytowych.

Z uwagi na powyższe oraz ze względu na specjalistyczny charakter działalności, Bank przykłada szczególną rolę do monitorowania wartości zabezpieczeń. Dlatego też, kluczową rolę w ustanawianiu minimalnych warunków transakcji stanowi polityka zabezpieczeń w zakresie ryzyka kredytowego. Polityka zabezpieczeń hipotecznych ma na celu należyte zabezpieczenie ryzyka kredytowego na jakie narażony jest Bank, w tym ustanowienie zabezpieczeń hipotecznych dających możliwie najwyższy poziom odzysku w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Polityka Banku w zakresie zabezpieczeń kredytowych i ich wyceny uwzględnia zapisy ustaw: Prawo bankowe, o listach zastawnych i bankach hipotecznych, o księgach wieczystych i hipotece. Dodatkowo, do kwestii zabezpieczeń

prawnych odnoszą się zalecenia i rekomendacje Komisji Nadzoru Finansowego, w tym rekomendacja F, S i J oraz zapisy wewnętrznych regulacji bankowych.

Bank posiada i stosuje Regulamin ustalania bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości, zatwierdzony przez Komisję Nadzoru Finansowego, wydany na podstawie Ustawy z 29 sierpnia 1997 roku o listach zastawnych i bankach hipotecznych, a także z uwzględnieniem zapisów Rekomendacji F dotyczącej podstawowych kryteriów stosowanych przez Komisję Nadzoru Finansowego przy zatwierdzaniu regulaminów ustalania bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości wydawanych przez banki hipoteczne.

Bankowo-hipoteczna wartość nieruchomości (BHWN) jest to ustalona przez Bank wartość, która w ocenie Banku odzwierciedla poziom ryzyka związanego z nieruchomością jako przedmiotem zabezpieczenia kredytów oraz służy do określenia kwoty, do jakiej może być udzielony lub nabyty kredyt zabezpieczony hipoteką na danej nieruchomości lub do decyzji, czy wierzytelność zabezpieczona na przedmiotowej nieruchomości może być nabyta przez Bank.

PKO Bank Hipoteczny SA ustala BHWN w oparciu o ekspertyzę bankowo-hipotecznej wartości nieruchomości. Ekspertyza wykonywana jest z zachowaniem należytej staranności i ostrożności. Uwzględnia ona jedynie te cechy nieruchomości i nakłady konieczne do jej budowy, które będą miały charakter trwały i przy założeniu racjonalnej eksploatacji będą możliwe do uzyskania przez każdego posiadacza nieruchomości. W ekspertyzie, sporządzonej na określoną datę, udokumentowane są założenia i parametry przyjęte do analizy, proces ustalania BHWN i wynikająca z niego propozycja BHWN. Ekspertyza uwzględnia analizy i prognozy dotyczące parametrów specyficznych dla danej nieruchomości mających wpływ na ocenę ryzyka kredytowego, a także czynniki o charakterze ogólnym np.: rozwój liczby ludności, stopę bezrobocia, miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

Bank jako obowiązkowe prawne zabezpieczenie spłaty udzielonego bądź nabytego kredytu przyjmuje:

- hipotekę na nieruchomości, wpisaną w księdze wieczystej na pierwszym miejscu,
- cesję praw z polisy ubezpieczeniowej od ognia i innych zdarzeń losowych nieruchomości obciążonej hipoteką na rzecz Banku.

Poniższa tabela przedstawia wskaźnik koncentracji portfela kredytów i pożyczek mierzony wartością wskaźnika LTV opartym o wycenę rynkową.

KREDYTY BRUTTO WEDŁUG LTV OPARTEGO O WYCENĘ RYNKOWĄ	31.12.2018	31.12.2017
poniżej 50%	29%	28%
51% - 60%	18%	16%
61% - 70%	23%	21%
71% - 80%	21%	23%
80% - 90%	9%	12%
powyżej 90%	0%	0%
Razem	100%	100%
Średni poziom LTV opartego o wycenę rynkową	58,7%	60,3%

Poniższa tabela przedstawia wskaźnik koncentracji portfela kredytów i pożyczek według regionu geograficznego nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie kredytu.

KREDYTY I POŻYCZKI WOBEC KLIENTÓW BRUTTO - REGION GEOGRAFICZNY	31.12.2018	01.01.2018
mazowiecki	24,2%	23,7%
śląsko-opolski	11,3%	11,4%
dolnośląski	10,5%	10,1%
wielkopolski	9,4%	9,4%
małopolsko-świętokrzyski	8,3%	8,6%
pomorski	8,1%	7,8%
lubelsko-podkarpacki	6,8%	7,3%
zachodnio-pomorski	6,2%	6,1%
łódzki	4,8%	4,9%
kujawsko-pomorski	4,7%	4,8%
warmińsko-mazurski	3,3%	3,4%
podlaski	2,4%	2,5%
Razem	100,0%	100,0%

45. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM PŁYNNOCI

Ryzyko płynności to ryzyko braku możliwości terminowego wywiązania się z zobowiązań w wyniku braku płynnych środków. W ramach ryzyka płynności wyróżnia się ryzyko finansowania, rozumiane jako brak możliwości odnowienia wymagalnych środków finansowania lub utraty dostępu do nowych źródeł finansowania.

Sytuacja braku płynności może wynikać w szczególności z niewłaściwej struktury sprawozdania z sytuacji finansowej, niedopasowania przepływów pieniężnych, nieotrzymania płatności od kontrahentów, nagłej realizacji udzielonych zobowiązań warunkowych, braku możliwości zrolowania emisji lub innych wydarzeń na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem płynności jest zapewnienie niezbędnej wysokości środków finansowych koniecznych do wywiązywania się z bieżących i przyszłych (również potencjalnych) zobowiązań, z uwzględnieniem charakteru prowadzonej działalności oraz potrzeb mogących się pojawić w wyniku zmian otoczenia rynkowego. Bank utrzymuje właściwy poziom płynności finansowej poprzez odpowiednie kształtowanie struktury bilansu oraz udzielonych zobowiązań finansowych.

Bank zarządza ryzykiem płynności w sposób zapewniający utrzymanie płynności bieżącej, krótkoterminowej, średnioterminowej i długoterminowej. Podstawą polityki PKO Banku Hipotecznego SA w zakresie płynności jest utrzymywanie odpowiedniego portfela płynnych papierów wartościowych, zapewnienie właściwych narzędzi wsparcia płynnościowego oraz wzrost stabilnych źródeł finansowania (w szczególności z tytułu emisji listów zastawnych). W ramach zarządzania ryzykiem płynności wykorzystuje się również instrumenty rynku pieniężnego i emisję obligacji własnych niezabezpieczonych.

Proces zarządzania ryzykiem płynności jest wkomponowany w system zarządzania ryzykiem opisany w Nocie 41.2.

Nadzór nad polityką zarządzania płynnością pełni Rada Nadzorcza Banku, która analizuje raporty o poziomie płynności Banku, ponoszonym przez Bank ryzyku płynności, wykorzystaniu limitów wewnętrznych i skutkach decyzji w zakresie zarządzania ryzykiem płynności. Rada Nadzorcza Banku zatwierdza zestaw limitów strategicznych określający tolerancję na ryzyko płynności oraz zasady przeprowadzania testów warunków skrajnych w zakresie płynności.

Zarząd Banku nadzoruje proces zarządzania ryzykiem płynności dokonując, przynajmniej raz w roku, przeglądu, oceny i ewentualnej nowelizacji regulacji wewnętrznych (w tym zasad przeprowadzania testów warunków skrajnych) oraz informuje Radę Nadzorczą o wynikach przeprowadzonej oceny i realizacji zasad zarządzania ryzykiem płynności. Zarząd podejmuje decyzje co do działań naprawczych, w szczególności w przypadku wystąpienia stanu wysokiego ryzyka utraty płynności Banku oraz przyjmuje plan finansowy zgodnie z odrębnymi przepisami wewnętrznymi Banku dotyczącymi zasad planowania rocznego. W sytuacji wystąpienia potencjalnych problemów płynnościowych Banku, Zarząd niezwłocznie informuje Radę Nadzorczą o poziomie płynności Banku, zagrożeniach i podejmowanych działaniach zaradczych, Zarząd nadzoruje również dokonywany przynajmniej raz w roku przegląd oraz test możliwości pozyskania finansowania, na podstawie którego dokonuje oceny możliwości pozyskania finansowania krótko-, średnio- i długoterminowego.

Do kompetencji Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (KZAP) należy ustalanie limitów wewnętrznych na ryzyko płynności, weryfikacja nie rzadziej niż raz w roku poziomu obowiązujących limitów wewnętrznych na ryzyko płynności, formułowanie rekomendacji dotyczących działań mających na celu utrzymanie akceptowalnego poziomu ryzyka płynności w Banku oraz monitorowanie ryzyka płynności na podstawie otrzymanych raportów. KZAP również inicjuje działania mające na celu zabezpieczanie Banku przed ryzykiem płynności, w szczególności w celu realizacji przyjętej w Banku strategii zarządzania ryzykiem.

Za operacyjne zarządzanie płynnością krótkoterminową odpowiedzialne jest Biuro Skarbu, a za nadzór nad tym działaniem oraz za opracowanie narzędzi pomiaru ryzyka i kontrolę przestrzegania limitów odpowiedzialne jest Biuro Pomiaru Ryzyka.

45.1 POMIAR I OCENA RYZYKA PŁYNNOCI

W Banku wykorzystywane są następujące miary ryzyka płynności:

- kontraktowa, urealniona i stress-testowa luka płynności,
- nadwyżka płynności i horyzont przeżycia bez zewnętrznego wsparcia,
- nadzorcze miary płynności:
  - M3 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych funduszami własnymi,
  - M4 – współczynnik pokrycia aktywów niepłynnych i aktywów o ograniczonej płynności funduszami własnymi i środkami obcymi stabilnymi,

- miara płynności krótkoterminowej:
  - LCR (*ang. liquidity coverage ratio*) – wskaźnik pokrycia wypływów netto do 1 miesiąca,
- koncentracja źródeł finansowania,
- testy warunków skrajnych (stress-testy płynności).

Poniżej prezentowane są zestawienia urealnionej luki płynności na 31 grudnia 2018 oraz na 31 grudnia 2017 roku.

LUKA PŁYNNOŚCI 31.12.2018	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
Urealniona luka okresowa	1 171 448	393 495	(45 787)	(1 760 766)	(397 478)	(4 098 827)	(5 517 552)	9 610 867
Urealniona skumulowana luka okresowa	1 171 448	1 564 943	1 519 156	(241 610)	(639 088)	(4 737 915)	(10 255 467)	(644 600)

Według stanu na 31 grudnia 2018 roku w przedziałach do 3 miesięcy skumulowana urealniona luka płynności była dodatnia, co oznacza nadwyżkę zapadających aktywów powiększoną o szacowane wpływy z tytułu dostępnego limitu w rachunku bieżącym nad wymagalnymi zobowiązaniami w perspektywie krótko- i średnioterminowej.

LUKA PŁYNNOŚCI 31.12.2017	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiące	6 - 12 miesiące	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiące	pow. 60 miesiące
Urealniona luka okresowa	933 111	20 105	(20 132)	(104 202)	(677 924)	(4 214 887)	(3 453 207)	6 652 686
Urealniona skumulowana luka okresowa	933 111	953 216	933 084	828 882	150 958	(4 063 929)	(7 517 136)	(864 450)

Nadwyżka płynności jest wyznaczana z uwzględnieniem stress-testowych wypływów środków. Horyzont przeżycia oznacza okres, w którym w warunkach stress-testowych Bank posiada nadwyżkę wpływów nad wypływami.

Dodatnia nadwyżka płynności w okresie do 1 miesiąca świadczy o wystarczającym poziomie płynności krótkoterminowej.

Nadwyżka płynności składa się z:

- podstawowej nadwyżki płynności, którą stanowią pozycje możliwe do pozyskania w horyzoncie do 7 dni włącznie. Podstawową część nadwyżki płynności stanowią:
  - aktywa płynne,
  - wpływy i wypływy w horyzoncie do 7 dni włącznie,
  - dodatkowe, stress-testowe wypływy w horyzoncie do 7 dni włącznie.
- uzupełniającej nadwyżki płynności, którą stanowią pozycje możliwe do uzyskania w terminie od 8 do 30 dni. Część uzupełniającą nadwyżki płynności stanowią:
  - wpływy i wypływy w horyzoncie od 8 do 30 dni,
  - dodatkowe stress-testowe wypływy w horyzoncie od 8 do 30 dni.

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	31.12.2018	31.12.2017
Nadwyżka płynności w horyzoncie do 1 miesiąca (mln PLN)	1 452	1 135

Nadwyżka płynności jest to różnica pomiędzy sumą najbardziej płynnych aktywów i bezwarunkową linią kredytową stand-by, a oczekiwanymi i potencjalnymi zobowiązaniami, które stają się wymagalne w danym horyzoncie czasowym.

Bank monitoruje wszystkie normy płynności określone w uchwale KNF 386/2008 z 17 grudnia 2008 roku. Tabela poniżej prezentuje wartości norm płynnościowych obowiązujących na 31 grudnia 2018 roku oraz wartości średnie, minimalne i maksymalne w trakcie całego okresu sprawozdawczego:

31.12.2018	wartość na koniec okresu	średnia w okresie	minimum w okresie	maksimum w okresie	nadzorczy poziom minimalny
M3	1 493,58	921,62	78,48	2 164,57	>1,0
M4	1,03	1,04	1,03	1,05	>1,0

31.12.2017	wartość na koniec okresu	średnia w okresie	minimum w okresie	maksimum w okresie	nadzorczy poziom minimalny
M3	202,77	131,89	45,36	899,76	>1,0
M4	1,03	1,04	1,03	1,05	>1,0

Wskaźnik pokrycia wypływów netto do 1 miesiąca (LCR) został przedstawiony w poniższej tabeli:

NAZWA MIARY WRAŻLIWOŚCI	31.12.2018	31.12.2017
Wskaźnik pokrycia wypływów netto do 1 miesiąca (LCR)	1255%	2520%
Limit nadzorczy wskaźnika LCR	100%	100%

45.2 KONTROLA RYZYKA PŁYNNOŚCI

Kontrola ryzyka płynności obejmuje ustalanie dostosowanych do skali oraz złożoności Banku strategicznych limitów tolerancji oraz limitów wewnętrznych na ryzyko płynności krótko-, średnio- i długoterminowej, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia Bank uruchamia działania zarządcze.

45.3 PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA PŁYNNOŚCI

Ekspozycja PKO Banku Hipotecznego SA na ryzyko płynności na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku kształtowała się w ramach przyjętych limitów strategicznych i wewnętrznych. W okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz w okresie zakończonym 31 grudnia 2017 roku Bank nie przekroczył żadnej z norm płynności oraz żadnych limitów wewnętrznych i strategicznych.

W Banku regularnie analizowane są założenia biznesowe, które mogą mieć istotny wpływ na projekcję miar ryzyka płynności. Cyklicznie i na bieżąco sporządzane są prognozy podstawowych miar ryzyka płynności, w szczególności tych, na które nałożone są limity wewnętrzne.

45.4 ŁUKA PŁYNNOŚCI W UJĘCIU PRZEPŁYWÓW KONTRAKTOWYCH

Łuka płynności w ujęciu przepływów kontraktowych oznacza niedopasowanie powstałe pomiędzy zaklasyfikowanymi do danego przedziału wpływami a wypływami. Przy kalkulacji luki płynności w ujęciu przepływowym Bank uwzględnia wszystkie instrumenty zawarte na datę bilansową. Nie uwzględnia się wzrostu udzielonych kredytów ani odnowienia zapadającego finansowania. Zakłada się natomiast wykorzystanie środków dostępnych w ramach linii kredytowych.

31.12.2018	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesięcy	pow. 60 miesięcy	Razem
Wpływy	1 171 448	330 069	244 439	373 354	759 740	1 693 151	4 807 427	23 000 979	32 380 607
papiery wartościowe	-	190 767	-	1 280	5 572	167 719	290 033	181 920	837 291
kredyty i pożyczki wobec klientów	-	122 533	244 439	372 074	754 168	1 525 432	4 517 394	22 819 059	30 355 099
linie kredytowe	1 171 420	-	-	-	-	-	-	-	1 171 420
inne	28	16 769	-	-	-	-	-	-	16 797
Wypływy	5 496	688 391	656 458	4 103 379	926 399	2 200 035	8 770 547	5 992 147	23 342 852
zobowiązania wobec banków	5 496	10 778	12 120	1 804 054	678 562	1 628 999	1 517 526	-	5 657 535
zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	-	38 803	9 810	23 775	70 874	174 505	7 251 797	5 992 147	13 561 711
zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	-	386 239	455 400	2 121 798	23 037	352 340	-	-	3 338 814
wypłata udzielonych zobowiązań finansowych	-	186 996	179 128	153 752	153 926	44 191	1 224	-	719 217
inne	-	65 575	-	-	-	-	-	-	65 575
Wpływy z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	27 913	882	5 017	27 011	63 510	4 699 897	4 451 008	9 275 238
Wypływy z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	26 465	28 673	61 503	129 001	282 588	5 297 119	4 442 569	10 267 918
Łuka okresowa	1 165 952	(356 874)	(439 810)	(3 786 511)	(268 649)	(725 962)	(4 560 342)	17 017 271	8 045 075
Łuka skumulowana	1 165 952	809 078	369 268	(3 417 243)	(3 685 892)	(4 411 854)	(8 972 196)	8 045 075	

31.12.2017	a'vista	0 - 1 miesiąc	1 - 3 miesiące	3 - 6 miesiący	6 - 12 miesiący	12 - 24 miesiące	24 - 60 miesiący	pow. 60 miesiący	Razem
Wpływy	933 111	214 415	184 689	282 504	577 525	1 358 078	3 852 899	17 331 511	24 734 732
papiery wartościowe	-	106 133	-	832	4 550	195 616	396 735	124 016	827 882
kredyty i pożyczki wobec klientów	-	91 052	184 689	281 672	572 975	1 162 462	3 456 164	17 207 495	22 956 509
linie kredytowe	927 200	-	-	-	-	-	-	-	927 200
inne	5 911	17 230	-	-	-	-	-	-	23 141
Wypływy	5 453	582 141	1 313 169	1 235 395	3 728 142	181 197	5 878 142	4 828 883	17 752 522
zobowiązania wobec banków	5 453	-	70 122	80 230	3 508 502	57 384	1 547 538	-	5 269 229
zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	-	13 712	9 797	14 451	46 324	90 441	4 330 185	4 828 883	9 333 793
zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	-	364 500	1 052 500	984 100	39 100	-	-	-	2 440 200
wypłata udzielonych zobowiązań finansowych	-	177 507	180 750	156 614	134 216	33 372	419	-	682 878
inne	-	26 422	-	-	-	-	-	-	26 422
Wpływ z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	10 882	855	4 875	23 014	43 393	2 431 567	4 321 756	6 836 342
Wypływ z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	-	13 134	28 388	43 437	88 706	194 873	3 043 169	4 542 702	7 954 409
Luka okresowa	927 658	(369 978)	(1 156 013)	(991 453)	(3 216 309)	1 025 401	(2 636 845)	12 281 682	5 864 143
Luka skumulowana	927 658	557 680	(598 333)	(1 589 786)	(4 806 095)	(3 780 694)	(6 417 539)	5 864 143	

45.5 KONCENTRACJA ŹRÓDEŁ FINANSOWANIA

W ramach ryzyka płynności Bank rozpoznaje ryzyko koncentracji źródeł finansowania, dotyczące sytuacji w której struktura finansowania staje się podatna na pojedyncze zdarzenie lub jeden czynnik, taki jak znaczne i nagłe wycofanie środków finansowych lub niewystarczający dostęp do nowych środków finansowania.

Model biznesowy Banku zakłada, że ryzyko koncentracji źródeł finansowania w Banku wynika z:

- wysokiego udziału listów zastawnych w strukturze finansowania (listy zastawne są stabilnym źródłem finansowania, ale balonowy charakter wykupu sprawia, że w większości przypadków w chwili wykupu powstaje potrzeba zastąpienia tego finansowania kolejnymi emisjami lub alternatywnym źródłem finansowania),
- finansowania pozyskanego od podmiotu dominującego,
- emisji krótkoterminowych obligacji własnych.

Poniższa tabela przedstawia strukturę źródeł finansowania Banku:

STRUKTURA FINANSOWANIA BANKU	31.12.2018	31.12.2017
Kapitały własne	6,7%	7,2%
Środki od podmiotu dominującego	18,7%	23,6%
Emisje listów zastawnych	58,1%	52,6%
Emisje obligacji	15,0%	14,4%
Pozostałe	1,5%	2,2%
Razem	100,0%	100,0%

Udział finansowania pozyskanego od podmiotu dominującego wyniósł 18,7% na 31 grudnia 2018 roku oraz 23,6% na 31 grudnia 2017 roku. Taki poziom wskaźnika jest zgodny z planem finansowym na obecnym etapie działalności Banku i oczekuje się dalszego zmniejszenia jego poziomu wraz z kolejnymi emisjami listów zastawnych i obligacji. Ryzyko koncentracji finansowania ocenia się jako akceptowalne.

W celu ograniczenia ryzyka koncentracji źródeł finansowania w Banku wdrożony został system wewnętrznych limitów krótko i długoterminowych, w tym uwzględniających terminy dokonanych przez Bank emisji listów zastawnych. W okresie zakończonym 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku żaden z tych limitów nie został przekroczony.

45.6 TESTY WARUNKÓW SKRAJNYCH (STRESS-TESTY PŁYNNOCI)

Testy warunków skrajnych (stress-testy płynności) przedstawiają wpływ wystąpienia skrajnych warunków rynkowych na poziom płynności Banku. Analizy szokowe przeprowadzane są w oparciu o scenariusze hipotetycznych zmian następujących czynników:

- szokowych zmian parametrów rynkowych na rynkach finansowych,
- wpływu skrajnych zmian czynników rynkowych oraz spadków cen na rynku nieruchomości na oczekiwane straty na portfelu kredytów mieszkaniowych,
- spadku ratingów kontrahentów Banku oraz ratingu Banku,
- braku możliwości odnowienia zapadających i pozyskania nowych emisji krótkoterminowych obligacji,
- braku możliwości odnowienia zapadających i pozyskania nowych emisji listów zastawnych.

Wyniki testów warunków skrajnych wykorzystywane są w szczególności w:

- monitorowaniu ekspozycji Banku na ryzyko płynności w warunkach skrajnych,
- procesie ustalania limitów wewnętrznych nałożonych na miary ryzyka płynności,
- kontrolowaniu utrzymania płynności w każdym dniu w trakcie okresu do 30 dni,
- procesie planowania bilansu Banku,
- procesie określania symptomów powodujących powstanie płynnościowych planów awaryjnych Banku.

Wyniki testów prezentowane są na posiedzeniach Zarządu i Rady Nadzorczej Banku.

Testy warunków skrajnych przeprowadzone w oparciu o dane finansowe Banku na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku nie wykazały zagrożenia działalności Banku z tytułu wystąpienia hipotetycznych skrajnych warunków rynkowych. Ze względu na zbilansowaną strukturę finansowania, odległe terminy zapadalności większości zobowiązań i wystarczający poziom aktywów płynnych, Bank wykazuje wysoką zdolność przetrwania sytuacji kryzysowej.

45.7 RAPORTOWANIE RYZYKA PŁYNNOCI

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka płynności w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierające informacje o ekspozycji na ryzyko płynności oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko przedstawiane są Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami w trybie miesięcznym oraz Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej w trybie kwartalnym.

45.8 DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA PŁYNNOCI

Głównymi narzędziami zarządzania ryzykiem płynności w PKO Banku Hipotecznym SA są:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem płynności, w tym w szczególności plany awaryjne,
- wewnętrzne limity ograniczające ryzyko płynności,
- transakcje lokacyjne i pochodne, w tym walutowe transakcje strukturalne, oraz transakcje kupna i sprzedaży papierów wartościowych,
- instrumenty bezwarunkowego wsparcia płynnościowego pozyskane od PKO Banku Polskiego SA,
- transakcje zapewniające długoterminowe finansowanie działalności kredytowej.

Bank zwraca szczególną uwagę na dopasowanie terminów przepływów w momentach wymagalności znacznych wartościowo zobowiązań (wykup listów zastawnych).

46. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM STOPY PROCENTOWEJ

W działalności PKO Banku Hipotecznego SA identyfikuje się ryzyko stopy procentowej, definiowane jako ryzyko poniesienia straty na pozycjach bilansowych i udzielonych przez Bank zobowiązaniach finansowych wrażliwych na zmiany stóp procentowych w wyniku zmian stóp procentowych na rynku.

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej jest ograniczenie ewentualnych strat z tytułu zmian rynkowych stóp procentowych do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury pozycji bilansowych i udzielonych zobowiązań finansowych, m.in. z punktu widzenia dopasowania terminów przeszacowania.

Ryzyko stopy procentowej uznawane jest za ryzyko istotne, co wynika z modelu biznesowego Banku.

46.1 POMIAR I OCENA RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ

W procesie zarządzania ryzykiem stopy procentowej Bank w szczególności wykorzystuje miarę wrażliwości dochodu odsetkowego (WDO), miarę wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału (opartą na BPV), testy warunków skrajnych oraz raporty luki przeliczeń.

Wrażliwość dochodu odsetkowego (WDO) jest miarą określającą zmianę dochodu odsetkowego wynikającą ze skokowej zmiany stóp procentowych, a wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału (BPV) jest miarą określającą wpływ takiej zmiany na wartość ekonomiczną kapitału. Miary te uwzględniają zróżnicowanie terminów przeliczeń poszczególnych pozycji odsetkowych w każdym kolejnym przedziale czasowym.

Testy warunków skrajnych (stress-testy) służą do oszacowania potencjalnych strat wynikających z utrzymywanej struktury bilansu i udzielonych zobowiązań finansowych w przypadku realizacji scenariuszy hipotetycznych, w ramach których arbitralnie przyjmowane są równoległe przesunięcia krzywych stóp procentowych o ± 50 p.b., ± 100 p.b. i ± 200 p.b. oraz scenariusze odwróconych testów warunków skrajnych zakładające spadek wyniku finansowego Banku do 0 zł oraz utratę wartości ekonomicznej Banku w wysokości 1% funduszy własnych.

Luka przeliczeń prezentuje różnicę między wartością bieżącą pozycji aktywnych oraz pasywnych narażonych na ryzyko stopy procentowej, podlegających przeliczeniu w danym przedziale czasowym, przy czym pozycje które nie podlegają wycenie do wartości godziwej (np. kredyty) ujmowane są w wartościach będących podstawą naliczanych odsetek.

Zaprezentowane poniżej zestawienie luki przeliczeń obejmuje aktywa i zobowiązania oraz udzielone zobowiązania finansowe wrażliwe na zmiany stóp procentowych. Nie ujęto w nich zobowiązań warunkowych niewrażliwych na ryzyko stopy procentowej, funduszy własnych Banku, należności od banków w formie środków na rachunkach bieżących oraz przekroczeń salda w rachunku bieżącym.

31.12.2018	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiące	6-12 miesiące	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
Aktywa	7 614 779	14 063 152	144 689	3 636	7 794	-	-	21 834 050
papiery wartościowe	702 749	-	143 644	-	-	-	-	846 393
kredyty i pożyczki wobec klientów	6 912 030	14 063 152	1 045	3 636	7 794	-	-	20 987 657
Zobowiązania	(3 642 594)	(5 357 824)	(2 119 700)	(18 500)	-	(4 797 200)	(4 467 500)	(20 403 318)
zobowiązania wobec banków	(1 227 794)	(3 022 424)	-	-	-	-	-	(4 250 218)
zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	(2 030 000)	(1 530 000)	-	-	-	(4 797 200)	(4 467 500)	(12 824 700)
zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	(384 800)	(805 400)	(2 119 700)	(18 500)	-	-	-	(3 328 400)
Pozycje aktywne z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	435	-	1 202	295	2 040	4 799 644	4 466 738	9 270 354
Pozycje pasywne z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	(4 232 565)	(4 951 687)	(1 128)	(286)	(1 908)	(9 971)	(4 122)	(9 201 667)
Luka okresowa	(259 945)	3 753 641	(1 974 937)	(14 855)	7 926	(7 527)	(4 884)	1 499 419
Luka skumulowana	(259 945)	3 493 696	1 518 759	1 503 904	1 511 830	1 504 303	1 499 419	

31.12.2017	0-1 miesiąc	1-3 miesiące	3-6 miesiący	6-12 miesiący	1-2 lata	2-5 lat	>5 lat	Razem
Aktywa	5 981 946	10 723 756	93 663	3 768	6 235	-	-	16 809 368
papiery wartościowe	738 153	-	92 288	-	-	-	-	830 441
kredyty i pożyczki wobec klientów	5 243 793	10 723 756	1 375	3 768	6 235	-	-	15 978 927
Zobowiązania	1 014 500	6 546 596	984 100	39 100	-	2 575 679	4 275 173	15 435 147
zobowiązania wobec banków	150 000	3 964 096	-	-	-	-	-	4 114 096
zobowiązania z tytułu wyemitowanych listów zastawnych	500 000	1 530 000	-	-	-	2 575 679	4 275 173	8 880 851
zobowiązania z tytułu wyemitowanych obligacji	364 500	1 052 500	984 100	39 100	-	-	-	2 440 200
Pozycje aktywne z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	86	-	1 174	265	1 604	2 578 329	4 275 075	6 856 533
Pozycje pasywne z tyt. instrumentów pochodnych zabezpieczających	2 130 986	4 891 687	1 094	253	1 472	9 357	2 826	7 037 675
Luka okresowa	2 836 547	(714 527)	(890 358)	(35 321)	6 368	(6 707)	(2 923)	1 193 079
Luka skumulowana	2 836 547	2 122 020	1 231 662	1 196 341	1 202 709	1 196 002	1 193 079	

46.2 KONTROLA RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ

Kontrola ryzyka stopy procentowej obejmuje ustalanie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów i wartości progowych dotyczących ryzyka stopy procentowej, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko stopy procentowej, które podlegają monitorowaniu, a w przypadku ich przekroczenia Bank uruchamia działania zarządcze.

46.3 PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ

Ekspozycja PKO Banku Hipotecznego SA na ryzyko stopy procentowej kształtowała się na 31 grudnia 2018 oraz na 31 grudnia 2017 roku w ramach przyjętych limitów strategicznych i wewnętrznych. Dzięki skutecznym działaniom mitygującym, pomimo dynamicznie rosnącej sumy bilansowej, ryzyko stopy procentowej było relatywnie niskie i zdeterminowane niedopasowaniem terminów przeszacowań stóp procentowych aktywów i zobowiązań Banku w najbliższych terminach przeszacowania tj. do 3 miesięcy.

46.4 RAPORTOWANIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ

W Banku opracowywane są raporty dotyczące ryzyka stopy procentowej w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierające informacje o ekspozycji na ryzyko stopy procentowej oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko przedstawiane są Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami w trybie miesięcznym oraz Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej w trybie kwartalnym.

46.5 DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem stopy procentowej w PKO Banku Hipotecznym SA należą:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej,
- wewnętrzne limity na ryzyko stopy procentowej m.in. na wrażliwość cenową oraz wrażliwość dochodu odsetkowego,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji opartych na stopie procentowej,
- zawieranie transakcji pochodnych ograniczających poziom ryzyka stopy procentowej,
- odpowiednie dobieranie parametrów transakcji umożliwiających zastosowanie zabezpieczenia (hedgingu) naturalnego pomiędzy aktywami i pasywami.

Bank zarządza ryzykiem stopy procentowej poprzez dopasowanie struktury terminowej przeszacowania aktywów i źródeł finansowania (hedging naturalny) oraz - w razie potrzeby - stosuje transakcje zabezpieczające (transakcje pochodne).

47. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM WALUTOWYM

W działalności PKO Banku Hipotecznego SA występuje ryzyko walutowe, definiowane jako ryzyko poniesienia straty z tytułu zmian kursów walutowych, generowane przez utrzymywanie otwartych pozycji w poszczególnych walutach.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym jest ograniczanie ewentualnych strat z tytułu zmian kursów walut do akceptowalnego poziomu poprzez odpowiednie kształtowanie struktury walutowej pozycji bilansowych i udzielonych zobowiązań finansowych oraz wykorzystanie instrumentów pochodnych.

W obecnej fazie działalności Banku ryzyko walutowe zostało uznane za potencjalnie istotne i niewymagające pokrycia kapitałem wewnętrznym.

W procesie zarządzania ryzykiem walutowym Bank w szczególności wykorzystuje indywidualne i zagregowane pozycje walutowe oraz testy warunków skrajnych. Testy warunków skrajnych (stress-testy) służą do oszacowania potencjalnej straty z zajętych pozycji walutowych w przypadku wystąpienia nadzwyczajnej sytuacji na rynku walutowym. W Banku stosowane są scenariusze hipotetyczne, w których przyjmuje się hipotetyczną aprecjację lub deprecjację kursów walutowych (20-procentową oraz 50-procentową).

POZYCJA WALUTOWA	31.12.2018	31.12.2017
EUR	78	32
USD	2	1

Ekspozycja PKO Banku Hipotecznego SA na ryzyko walutowe kształtowała się na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku w ramach przyjętych limitów strategicznych i wewnętrznych.

Bank na bieżąco zamyka wszelkie otwarte pozycje walutowe, a istniejące w Banku procedury kontroli i raportowania istotnie ograniczają wpływ zmian kursów walut na wynik finansowy Banku, stąd ryzyko walutowe na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku pozostawało na poziomie niskim.

W Banku sporządzane są raporty dotyczące ryzyka walutowego w trybie dziennym, tygodniowym, miesięcznym oraz kwartalnym. Raporty zawierające informacje o ekspozycji na ryzyko walutowe oraz informacje na temat wykorzystania limitów na to ryzyko przedstawiane są Komitetowi Zarządzania Aktywami i Pasywami w trybie miesięcznym oraz Zarządowi Banku i Radzie Nadzorczej w trybie kwartalnym.

Do głównych narzędzi zarządzania ryzykiem walutowym w PKO Banku Hipotecznym SA należą:

- procedury dotyczące zarządzania ryzykiem walutowym,
- limity i wartości progowe na ryzyko walutowe m.in. na pozycje walutowe,
- określenie dopuszczalnych typów transakcji walutowych.

48. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM MODELI

Ryzyko modeli jest to ryzyko poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli.

Celem zarządzania ryzykiem modeli jest ograniczanie ryzyka poniesienia strat w wyniku podejmowania błędnych decyzji biznesowych na podstawie funkcjonujących modeli poprzez odpowiednio zdefiniowany i realizowany proces zarządzania modelami.

Wszystkie modele istotne w Banku objęte są procesem regularnej, niezależnej walidacji przeprowadzanej przez jednostkę walidacyjną Banku.

Proces zarządzania ryzykiem modeli w PKO Banku Hipotecznym SA jest spójny z rozwiązaniami Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego.

48.1 POMIAR I OCENA RYZYKA MODELI

Identyfikacja ryzyka modeli polega w szczególności na:

- gromadzeniu informacji o wykorzystywanych, a także planowanych do wdrożenia modelach,

- cyklicznym określaniu istotności modeli.

Ocena ryzyka modeli ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka modeli. Oceny dokonuje się na poziomie pojedynczego modelu, a także w ujęciu zagregowanym na poziomie Banku.

48.2 KONTROLA RYZYKA MODELI

Celem kontroli ryzyka modeli jest utrzymanie zagregowanej oceny ryzyka modeli na akceptowanym przez Bank poziomie. Kontrola ryzyka modeli polega na określeniu mechanizmów wykorzystywanych do diagnozowania poziomu ryzyka modeli oraz narzędzi ograniczania poziomu tego ryzyka.

W ramach narzędzi wykorzystywanych do diagnozowania ryzyka modeli wyróżnia się w szczególności strategiczny limit tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowe ryzyka modeli.

48.3 PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA MODELI

Celem monitorowania ryzyka modeli jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych. Monitorowanie ryzyka modeli obejmuje w szczególności:

- aktualizację poziomu ryzyka modeli,
- ocenę wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli oraz wartości progowych ryzyka modeli,
- weryfikację statusu wykonania oraz ocenę skuteczności realizacji działań w ramach ograniczania ryzyka modeli.

48.4 RAPORTOWANIE RYZYKA MODELI

Wyniki monitorowania są cyklicznie prezentowane w raportach skierowanych do Zarządu oraz Rady Nadzorczej i zawierają kompleksową ocenę ryzyka modeli, a w szczególności:

- informacje o stopniu wykorzystania strategicznego limitu tolerancji na ryzyko modeli,
- informacje o poziomie ryzyka modeli,
- mapę ryzyka modeli,
- status realizacji zaleceń wynikających z przeglądów lub walidacji modeli,
- ewentualne propozycje działań zarządczych ograniczających ryzyko modeli.

48.5 DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA MODELI

Celem podejmowania działań zarządczych jest kształtowanie procesu zarządzania ryzykiem modeli i poziomu tego ryzyka, w szczególności poprzez ustalanie akceptowalnych poziomów ryzyka oraz podejmowanie decyzji o zastosowaniu narzędzi wspierających zarządzanie ryzykiem.

49. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM OPERACYJNYM

Ryzyko operacyjne jest rozumiane jako ryzyko powstania straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności wewnętrznych procesów, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych. Ryzyko operacyjne uwzględnia ryzyko prawne, a nie obejmuje ryzyka utraty reputacji i ryzyka biznesowego. Ryzyko operacyjne klasyfikuje się do ryzyk istotnych.

Celem zarządzania ryzykiem operacyjnym jest zwiększenie bezpieczeństwa prowadzonej przez Bank działalności operacyjnej przez udoskonalanie efektywnych, dostosowanych do profilu i skali działalności mechanizmów identyfikacji, oceny i pomiaru, ograniczania oraz monitorowania i raportowania ryzyka operacyjnego.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym realizowany jest na poziomie całego Banku oraz na poziomach poszczególnych obszarów systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym. Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu rozwiązań służących sprawowaniu przez Bank kontroli nad poziomem ryzyka operacyjnego umożliwiającym realizację celów Banku. Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym realizowane jest przez każdego pracownika Banku w zakresie swoich zadań i obowiązków.

Dla potrzeb związanych z zarządzaniem ryzykiem operacyjnym Bank gromadzi dane o zdarzeniach operacyjnych i czynnikach otoczenia biznesowego, wyniki samooceny ryzyka operacyjnego, dane dotyczące wartości kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI) oraz dane dotyczące jakości kontroli wewnętrznej.

Biorąc pod uwagę skalę outsourcingu i potencjalny jego wpływ na profil ryzyka operacyjnego, Bank przygotował proces zarządzania ryzykiem związanym z powierzaniem czynności podmiotom zewnętrznym, m.in. w zakresie obsługi sprzedażowej, posprzedażowej oraz IT. Zarządzanie tym ryzykiem, realizowane w różnych jednostkach organizacyjnych Banku obejmuje szereg komponentów takich jak wprowadzenie procedury powierzania wykonywania czynności na rzecz Banku, analizę i ocenę ryzyka związanego z powierzeniem podmiotom zewnętrznym wykonywania czynności na rzecz Banku, ocenę wiarygodności i sytuacji finansowej dostawcy usług, zapewnienie planów awaryjnych Banku, jak i dostawcy (zwłaszcza w obszarze IT), właściwe zabezpieczenie interesów Banku w umowie o powierzenie czynności, wymóg posiadania odpowiedniej polisy ubezpieczeniowej przez insourcera, monitorowanie poprawnego wykonywania umów oraz sytuacji insourcerów łącznie z ich okresową weryfikacją, rejestrację incydentów i strat związanych z realizacją usług przez insourcerów.

49.1 POMIAR I OCENA RYZYKA OPERACYJNEGO

Pomiar ryzyka operacyjnego w Banku ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka operacyjnego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka. Pomiar ryzyka operacyjnego obejmuje:

- ustalenie strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne,
- obliczanie kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- obliczanie wymogu w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka operacyjnego zgodnie z podejściem BIA (wymóg BIA),
- testy warunków skrajnych,
- wyliczanie kapitału wewnętrznego.

Samoocena ryzyka operacyjnego obejmuje identyfikację i ocenę ryzyka operacyjnego dla procesów Banku. Samooceny ryzyka operacyjnego dokonuje się raz w roku oraz przed wprowadzeniem w życie nowych lub zmienionych produktów, procesów i aplikacji wykorzystywanych w Banku z wykorzystaniem:

- zgromadzonych danych o zdarzeniach operacyjnych,
- wyników inspekcji, postępowań oraz kontroli wewnętrznej funkcjonalnej,
- KRI.

49.2 KONTROLA RYZYKA OPERACYJNEGO

Celem kontroli ryzyka operacyjnego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka operacyjnego Banku na ustalonym poziomie.

Kontrola ryzyka operacyjnego obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku limitów dotyczących ryzyka operacyjnego, w szczególności strategicznych limitów tolerancji na ryzyko operacyjne oraz limitów KRI wraz z wartościami progowymi i krytycznymi.

Strategiczne limity tolerancji na ryzyko operacyjne określa Zarząd i zatwierdza Rada Nadzorcza.

49.3 PROGNOZOWANIE I MONITOROWANIE RYZYKA OPERACYJNEGO

Monitorowanie ryzyka operacyjnego ma na celu kontrolę ryzyka operacyjnego oraz diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych.

Bank regularnie monitoruje w szczególności:

- stopień wykorzystania strategicznych limitów tolerancji oraz limitów strat na ryzyko operacyjne,
- skuteczność i terminowość podejmowanych działań w ramach redukcji lub transferu ryzyka operacyjnego,
- wartości KRI,
- wyniki samooceny ryzyka operacyjnego,
- wyniki testów warunków skrajnych,
- zdarzenia operacyjne i ich skutki.

49.4 RAPORTOWANIE RYZYKA OPERACYJNEGO

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzi się na potrzeby:

- wewnętrzne Banku, w szczególności: Zarządu oraz Rady Nadzorczej,

- instytucji nadzorczych,
- akcjonariuszy i rynku finansowego.

Raportowanie na potrzeby wewnętrzne Banku informacji dotyczących ryzyka operacyjnego prowadzone jest w cyklach kwartalnych. Raporty kwartalne zawierają w szczególności informacje na temat:

- wyników pomiaru i monitorowania ryzyka operacyjnego,
- profilu ryzyka operacyjnego Banku wynikającego z procesu identyfikacji i oceny zagrożeń dla produktów, procesów i aplikacji Banku,
- poziomu ryzyka operacyjnego oraz stosowanych instrumentów zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- działań podjętych celem ograniczenia ryzyka operacyjnego oraz oceny skuteczności podejmowanych działań w celu obniżenia poziomu ryzyka operacyjnego,
- rekomendacji, decyzji i zaleceń Zarządu.

Raporty kwartalne uwzględniają również informacje na temat ryzyka operacyjnego zidentyfikowanego w ramach czynności zleczanych przez Bank do wykonania podmiotom zewnętrznym, w tym w szczególności do PKO Banku Polskiego SA.

49.5 DZIAŁANIA ZARZĄDCZE DOTYCZĄCE RYZYKA OPERACYJNEGO

Działania zarządcze podejmowane są w przypadku gdy poziom ryzyka operacyjnego dla samooceny ryzyka, KRI lub skorygowany poziom ryzyka operacyjnego w Banku osiągnął stan podwyższony lub wysoki.

W przypadku, gdy poziom ryzyka osiągnął stan podwyższony lub wysoki, Bank stosuje następujące podejścia:

- redukcja ryzyka – łagodzenie wpływu czynników ryzyka lub skutków jego materializacji,
- transfer ryzyka – przeniesienie odpowiedzialności za pokrycie ewentualnych strat na podmiot zewnętrzny,
- unikanie ryzyka – rezygnacja z działalności generującej ryzyko lub wyeliminowanie prawdopodobieństwa wystąpienia czynnika ryzyka.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym podlega systemowi kontroli wewnętrznej obejmującemu:

- przegląd strategii i procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym,
- audyt wewnętrzny.

49.6 PONIESIONE STRATY OPERACYJNE

W 2018 roku w Banku zostało ujawnionych 6 zdarzeń z tytułu ryzyka operacyjnego, które wygenerowały stratę finansową na łączną kwotę netto 6 tys. PLN, natomiast w 2017 roku było to 117 tys. PLN.

W celu ograniczania strat z tytułu ryzyka operacyjnego w Banku podejmowane są działania zarządcze zarówno mające charakter doraźny, jak i systemowy. Działania doraźne obejmują bezpośrednie reagowanie na identyfikowane ryzyka, niwelowanie nieprawidłowości o charakterze odwracalnym oraz odzyskiwanie utraconych środków.

50. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM BIZNESOWYM

Ryzyko biznesowe to ryzyko nieosiągnięcia założonych celów finansowych, w tym poniesienia strat, wynikające z niekorzystnych zmian zachodzących w otoczeniu biznesowym, podjęcia niekorzystnych decyzji, nieprawidłowego wprowadzenia podjętych decyzji lub braku podjęcia odpowiednich działań, które miałyby być odpowiedzią na zmiany zachodzące w otoczeniu biznesowym, uwzględniające ryzyko zmian makroekonomicznych (ryzyko pogorszenia sytuacji finansowej Banku w wyniku niekorzystnego wpływu zmiany warunków makroekonomicznych).

Identyfikacja ryzyka biznesowego polega na rozpoznaniu i określeniu czynników zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku i które mogą negatywnie wpływać na sytuację finansową Banku, powstanie lub zmianę wysokości przychodów i kosztów Banku.

Pomiar ryzyka biznesowego ma na celu określenie skali zagrożeń związanych z występowaniem ryzyka biznesowego przy wykorzystaniu ustalonych miar ryzyka.

Celem kontroli ryzyka biznesowego jest dążenie do utrzymania poziomu ryzyka biznesowego Banku na akceptowalnym poziomie. Kontrola ryzyka biznesowego obejmuje ustalanie i cykliczny przegląd mechanizmów kontroli ryzyka w postaci limitów tolerancji na ryzyko biznesowe, adekwatnych do skali i złożoności działalności Banku.

Celem prognozowania ryzyka biznesowego jest określenie przewidywanego scenariusza zmian pozycji przychodowych i kosztowych.

Celem monitorowania ryzyka biznesowego jest diagnozowanie obszarów wymagających działań zarządczych.

Monitorowaniu ryzyka biznesowego podlegają w szczególności:

- strategiczny limit tolerancji na ryzyko biznesowe,
- odchylenia prognozy ryzyka biznesowego od realizacji.

Raportowanie ryzyka biznesowego odbywa się w formie raportów okresowych, których odbiorcami są Komitet Strategii i Inicjatyw Biznesowych, Zarząd i Rada Nadzorcza.

Działania zarządcze polegają w szczególności na:

- weryfikacji i aktualizacji kwartalnych prognoz finansowych, z uwzględnieniem działań zmierzających do ograniczenia poziomu ryzyka biznesowego zgodnie z przyjętymi limitami,
- monitorowaniu poziomu strategicznego limitu tolerancji na ryzyko biznesowe.

51. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM BRAKU ZGODNOŚCI

W PKO Banku Hipotecznym SA ryzyko braku zgodności rozumiane jest jako ryzyko poniesienia sankcji prawnych, powstania strat finansowych bądź utraty reputacji wskutek niezastosowania się Banku, pracowników Banku lub podmiotów działających w jego imieniu do przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów rynkowych.

Celem zarządzania ryzykiem braku zgodności jest:

- utrwalanie wśród klientów, pracowników, partnerów biznesowych i innych uczestników rynku, wizerunku Banku jako instytucji działającej zgodnie z prawem i przyjętymi standardami rynkowymi, godnej zaufania, rzetelnej i uczciwej,
- przeciwdziałanie występowaniu po stronie Banku strat finansowych lub sankcji prawnych oraz przypadków utraty reputacji, które mogą być konsekwencją naruszenia przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz przyjętych przez Bank standardów rynkowych.

Identyfikacja i ocena ryzyka braku zgodności przeprowadzana jest na podstawie stosowanej w ramach Grupy Kapitałowej PKO Banku Polskiego metodyki identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności i następuje przez określenie źródeł i czynników powstawania ryzyka braku zgodności oraz analizę ewentualnych związków pomiędzy tym ryzykiem a ryzykiem operacyjnym.

Ocena ryzyka braku zgodności dokonywana jest cyklicznie przez tzw. właścicieli procesów wewnętrznych, we współpracy z Zespołem ds. Zgodności i obejmuje w szczególności:

- oszacowanie potencjalnej dotkliwości skutków wystąpienia przypadków braku zgodności w postaci:
  - strat finansowych, w szczególności kar administracyjnych lub odszkodowań,
  - utraty reputacji,
  - innych sankcji prawnych.
- wykorzystanie informacji na temat ustaleń z kontroli zewnętrznych i audytów wewnętrznych, sformułowanych zaleceń pokontrolnych i stopniu ich realizacji.

Dokonując oceny określa się charakter i potencjalną skalę strat oraz wskazuje, w jaki sposób można ograniczyć lub wyeliminować ryzyko braku zgodności.

W ramach kontroli ryzyka braku zgodności, Bank zabezpiecza się przed ryzykiem lub je ogranicza, wprowadzając mechanizmy kontroli ryzyka braku zgodności oraz zapewniając ich przestrzeganie.

Monitorowaniem ryzyka braku zgodności obejmuje się:

- wyniki identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- przypadki braku zgodności - przyczyny ich wystąpienia i wywołane skutki,
- działania podejmowane przez Bank w ramach:
  - zarządzania ryzykiem braku zgodności,
  - realizacji zaleceń po audytach wewnętrznych i kontrolach zewnętrznych,
  - dostosowania do nowych przepisów prawa i standardów postępowania,
  - realizacji zaleceń Zespołu ds. Zgodności,

- skuteczność funkcjonowania mechanizmów kontroli związanych z ograniczaniem ryzyka braku zgodności,
- wybrane obszary związane ze specyfiką działalności Banku podlegające cyklicznym testom zgodności przeprowadzanym przez Zespół ds. Zgodności.

Raportowanie informacji dotyczących ryzyka braku zgodności odbywa się w cyklach kwartalnych. Odbiorcami raportów są: Zarząd, Rada Nadzorcza oraz Komitet Audytu i Finansów Rady Nadzorczej. Raporty zawierają między innymi informacje na temat:

- wyników identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności,
- przypadków materializacji ryzyka braku zgodności w Banku i sektorze finansowym,
- najważniejszych zmian otoczenia regulacyjnego oraz uwarunkowań wynikających z aktywności zewnętrznych organów nadzoru i kontroli,
- wyników kontroli zewnętrznych przeprowadzonych w Banku,
- najważniejszych działań podejmowanych w ramach zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz realizacji zaleceń po kontrolach zewnętrznych.

Działalność Zespołu ds. Zgodności opiera się na rocznym planie zatwierdzanym przez Radę Nadzorczą Banku. Sprawozdanie z realizacji planu oraz informacje uzupełniające i podsumowujące w stosunku do raportów kwartalnych przedstawiane są Zarządowi, Radzie Nadzorczej oraz Komitetowi Audytu i Finansów w cyklach rocznych.

52. ZARZĄDZANIE RYZYKIEM UTRATY REPUTACJI

Ryzyko utraty reputacji jest rozumiane jako ryzyko pogorszenia reputacji wśród klientów, kontrahentów, inwestorów, organów nadzoru i kontroli oraz opinii publicznej, na skutek decyzji biznesowych Banku, zdarzeń operacyjnych, przypadków braku zgodności lub innych zdarzeń.

Celem zarządzania ryzykiem utraty reputacji jest ochrona reputacji Banku poprzez przeciwdziałanie występowaniu strat reputacyjnych oraz ograniczanie negatywnego wpływu zdarzeń wizerunkowych na reputację Banku.

Identyfikacja ryzyka utraty reputacji obejmuje zjawiska obserwowane w procesach wewnętrznych Banku oraz w otoczeniu zewnętrznym, w szczególności:

- zdarzenia wizerunkowe,
- czynniki otoczenia biznesowego, tj. informacje ilościowe i jakościowe, obejmujące w szczególności dane opisujące Bank oraz otoczenie zewnętrzne Banku niosące wartość informacyjną o ryzyku utraty reputacji.

W ramach gromadzenia informacji o zdarzeniach wizerunkowych, uwzględniany jest zidentyfikowany negatywny przekaz informacyjny dotyczący Banku, wpływający na pogorszenie jego reputacji, w postaci:

- informacji rozpowszechnianych w środkach masowego przekazu,
- informacji ujawnianych przez Bank,
- ocen firm audytorskich, instytucji analitycznych oraz zewnętrznych organów nadzoru i kontroli,
- publicznych protestów i wystąpień.

Ocena ryzyka utraty reputacji polega na określeniu wpływu zdarzeń wizerunkowych na reputację Banku, w szczególności przez określenie liczby i dotkliwości strat reputacyjnych. Ocena straty reputacyjnej uwzględnia wydzwięk, wiarygodność lub opiniotwórczość oraz zasięg ujawnionych opinii publicznej zdarzeń wizerunkowych.

Kontrolowanie ryzyka utraty reputacji obejmuje ustalenie dostosowanych do skali i złożoności działalności Banku, mechanizmów kontroli ryzyka utraty reputacji w postaci wewnętrznego limitu tolerancji na ryzyko utraty reputacji.

Monitorowanie ryzyka utraty reputacji polega na regularnej ocenie wartości miar ryzyka utraty reputacji w stosunku do przyjętych wartości granicznych.

Raportowanie informacji o ryzyku utraty reputacji dokonywane jest w formie:

- półrocznego raportu zarządczego przeznaczonego dla Zarządu Banku,
- informacji dotyczących bieżących zdarzeń o istotnym wpływie na reputację Banku przedkładanych doraźnie Prezesowi Zarządu,
- informacji przekazywanych na żądanie zewnętrznych organów nadzoru i kontroli.

Na podstawie określonego poziomu ryzyka utraty reputacji podejmowane są działania zarządcze, które mogą obejmować:

- analizę przyczyn wystąpienia danego poziomu ryzyka,

- ocenę skutków zaistnienia takiego poziomu,
- przygotowanie propozycji działań zarządczych mających na celu obniżenie poziomu ryzyka utraty reputacji lub uzasadnienie braku konieczności podjęcia tych działań, np. w przypadku wystąpienia incydentalnych zdarzeń o charakterze nadzwyczajnym.

53. ADEKWATNOŚĆ KAPITAŁOWA I ZARZĄDZANIE RYZYKIEM KAPITAŁOWYM

Adekwatność kapitałowa to proces mający na celu zapewnienie, iż poziom ryzyka, które Bank podejmuje w związku z rozwojem działalności biznesowej, może zostać pokryty posiadanym kapitałem, biorąc pod uwagę określony poziom tolerancji na ryzyko oraz horyzont czasowy. Proces zarządzania adekwatnością kapitałową obejmuje w szczególności przestrzeganie obowiązujących regulacji organów nadzoru, a także określonego w Banku poziomu tolerancji na ryzyko oraz proces planowania kapitałowego, w tym politykę pozyskiwania źródeł kapitału.

Ryzyko kapitałowe to ryzyko niezapewnienia odpowiedniego poziomu i struktury funduszy własnych lub braku możliwości osiągnięcia ich poziomu adekwatnego do ponoszonego przez Bank ryzyka prowadzonej działalności, niezbędnego do pokrycia nieoczekiwanych strat oraz spełniającego wymogi nadzorcze umożliwiające dalsze samodzielne funkcjonowanie Banku. W ramach ryzyka kapitałowego wyróżnia się ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej tj. ryzyko wynikające z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plany biznesowe, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów.

Zarządzanie adekwatnością kapitałową obejmuje:

- Filar I: minimalne wymogi kapitałowe określone w przepisach,
- Filar II: kapitał wewnętrzny, wyznaczony za pomocą modeli własnych Banku, dla rodzajów ryzyka uznanych za istotne.

Celem zarządzania adekwatnością kapitałową jest utrzymywanie, w sposób ciągły, funduszy własnych na poziomie adekwatnym do skali oraz profilu ryzyka działalności Banku, z uwzględnieniem wymogów nadzorczych.

Podstawę prawną procesu oceny adekwatności kapitałowej na 31 grudnia 2018 roku stanowią:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z 26 czerwca 2013 roku w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 (zwane dalej „Rozporządzenie CRR”),
- Ustawa z 29 sierpnia 1997 roku Prawo bankowe,
- Ustawa z 5 sierpnia 2015 roku o nadzorze makroostrożnościowym nad systemem finansowym i zarządzaniu kryzysowym w systemie finansowym (zwane dalej „Ustawą Makroostrożnościową”),
- Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Finansów z 25 maja 2017 roku w sprawie wyższej wagi ryzyka dla ekspozycji zabezpieczonych hipotekami na nieruchomościach.

Proces adekwatności kapitałowej jest opisany w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z 26 czerwca 2013 roku w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi zmieniającej Dyrektywę 2002/87/WE i uchylającej dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (dalej zwana „Dyrektywą CRD”). Dyrektywa CRD została zaimplementowana do prawa krajowego w trybie aktualizacji Prawa bankowego.

Proces zarządzania adekwatnością kapitałową Banku obejmuje:

- określanie oraz realizację pożądaných przez Bank celów kapitałowych,
- identyfikację i monitorowanie istotnych rodzajów ryzyka,
- szacowanie kapitału wewnętrznego na pokrycie istotnych rodzajów ryzyka oraz łącznego kapitału wewnętrznego,
- ustalanie wewnętrznych limitów na poziom adekwatności kapitałowej,
- prognozowanie, monitorowanie oraz raportowanie poziomu i struktury kapitału własnego oraz adekwatności kapitałowej,
- kapitałowe działania awaryjne.

Ryzyko kapitałowe jest klasyfikowane do kategorii ryzyk podlegających monitorowaniu. W 2018 roku, jak i w całym okresie działalności operacyjnej Banku, poziom adekwatności kapitałowej utrzymywał się na bezpiecznym poziomie, powyżej limitów nadzorczych.

Na 31 grudnia 2018 roku łączny współczynnik kapitałowy Banku wyniósł 15,2% (na 31 grudnia 2017 roku 15,2%).

53.1 FUNDUSZE WŁASNE DLA POTRZEB ADEKWATNOŚCI KAPITAŁOWEJ

Fundusze własne Banku na potrzeby adekwatności kapitałowej zostały wyznaczone zgodnie z przepisami ustawy Prawo bankowe oraz postanowieniami Rozporządzenia CRR wraz z aktami wykonawczymi.

Fundusze własne Banku składają się wyłącznie z funduszy podstawowych Tier I (CET 1). Przy wyznaczeniu funduszy własnych Bank korzysta z przepisów przejściowych wynikających z wdrożenia MSSF 9.

FUNDUSZE WŁASNE BANKU	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Kapitał zakładowy	1 295 000	1 200 000	1 200 000
Kapitał zapasowy	54 932	-	-
Wynik z lat ubiegłych	(11 787)	38 883	(749)
Wynik bieżącego okresu	85 849	-	51 419
Skumulowane inne dochody całkowite - rachunkowość zabezpieczeń	59 462	(31 372)	(31 372)
Skumulowane inne dochody całkowite - papiery wartościowe dostępne do sprzedaży			2 480
Skumulowane inne dochody całkowite - papiery wartościowe wyceniane do wartości godziwej przez inne dochody całkowite	4 427	2 480	
Kapitały własne	1 487 883	1 209 991	1 221 778
Korekty do kapitałów własnych	(94 036)	(15 289)	(27 155)
Wynik z lat ubiegłych przed zatwierdzeniem	-	(51 419)	-
Wynik bieżącego okresu	(85 849)	-	(51 419)
Wynik bieżący zaliczony za zgodą KNF	42 588	-	-
Skumulowane inne dochody całkowite - rachunkowość zabezpieczeń	(59 462)	31 372	31 372
Wartości niematerialne	(4 165)	(5 584)	(5 584)
Korekta wartości aktywów wycenianych do wartości godziwej (AVA)	(949)	(871)	(871)
Korekta z tytułu okresu przejściowego ¹⁾			(653)
Korekta z tytułu okresu przejściowego w związku z wdrożeniem MSSF 9	13 800	11 213	
Fundusze własne	1 393 847	1 194 702	1 194 623

¹⁾ Przepisy przejściowe dla uwzględnienia skumulowanych innych dochodów całkowitych w zakresie niezrealizowanych zysków i strat na instrumentach zaliczonych do portfela papierów wartościowych wycenianych do wartości godziwej przez inne dochody całkowite.

53.2 BUFORY KAPITAŁOWE

Przepisy Dyrektywy CRD, w szczególności dotyczące regulacyjnych buforów kapitałowych, zostały zaimplementowane do prawa krajowego poprzez przyjęcie Ustawy Makroostrożnościowej oraz aktualizację ustawy Prawo bankowe. W Ustawie Makroostrożnościowej określone zostały bufory kapitałowe, które obowiązują Banki od stycznia 2016 roku.

Począwszy od 1 stycznia 2016 roku Bank był zobowiązany do utrzymywania dodatkowego bufora kapitałowego na poziomie 1,25% łącznej kwoty ekspozycji na ryzyko. Bufor zabezpieczający obowiązuje wszystkie banki i co roku sukcesywnie będzie zwiększany do ostatecznego, stałego poziomu równego 2,5% (w 2019 roku).

W związku z wejściem w życie od 1 stycznia 2018 roku Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Finansów z 1 września 2017 roku w sprawie bufora ryzyka systemowego (Dz. U. z 2017, poz. 1776), banki w 2018 roku są zobowiązane do utrzymywania współczynników kapitałowych w wysokości:

- łączny współczynnik kapitałowy (TCR) = 8% + add-on + wymóg połączonego bufora,
- współczynnik kapitału Tier I (T1) = 6% + 75%*add-on + wymóg połączonego bufora,
- współczynnik kapitału podstawowego Tier I (CET1) = 4,5% + 56%*add-on + wymóg połączonego bufora,

gdzie add-on rozumiany jest jako wymóg wynikający z art. 138 ust. 1 pkt. 2a ustawy Prawo bankowe, a wymóg połączonego bufora stanowi sumę obowiązujących buforów, tj.:

- bufora zabezpieczającego w wysokości 1,875% (od 2019 roku w wysokości 2,5%),
- bufora antycyklicznego w wysokości 0% dla ekspozycji kredytowych na terytorium RP,
- bufora innej instytucji o znaczeniu systemowym określanego w drodze indywidualnej decyzji KNF,

- bufora ryzyka systemowego w wysokości 3%.

PKO Bank Hipoteczny SA nie został przez KNF uznany za inną instytucję o znaczeniu systemowym, w związku z czym nie ma obowiązku utrzymywania dodatkowych wymogów kapitałowych z tego tytułu.

Bank nie jest również zobowiązany do utrzymywania wymogów wynikających z art. 138 ust. 1 pkt. 2a ustawy Prawo bankowe (add-on).

53.3 DŹWIGNIA FINANSOWA

Ryzyko nadmiernej dźwigni finansowej definiowane jest jako ryzyko wynikające z podatności na zagrożenia z powodu dźwigni finansowej lub warunkowej dźwigni finansowej, które może wymagać podjęcia niezamierzonych działań korygujących plany biznesowe, w tym awaryjnej sprzedaży aktywów mogącej przynieść straty lub spowodować konieczność korekty wyceny pozostałych aktywów.

Dźwignia finansowa definiowana jest jako względna – w stosunku do funduszy własnych Banku – wielkość posiadanych przez Bank aktywów, zobowiązań warunkowych dotyczących płatności lub dostawy lub dostarczenia zabezpieczenia, z uwzględnieniem zobowiązań z tytułu otrzymanych środków finansowych, zaciągniętych zobowiązań, umów dotyczących instrumentów pochodnych lub umów z udzielonym przyrzeczeniem odkupu, lecz z wyjątkiem zobowiązań, które można wyegzekwować wyłącznie w przypadku likwidacji Banku.

Bank kalkuluje poziom dźwigni finansowej zgodnie z Rozporządzeniem CRR.

Poziom wskaźnika dźwigni finansowej podlega monitorowaniu w cyklach miesięcznych, przy czym Bank za bezpieczny i nie wymagający podejmowania dodatkowych działań uznaje poziom wskaźnika powyżej 5%.

DŹWIGNIA FINANSOWA	31.12.2018	31.12.2017
Współczynnik dźwigni finansowej (LR)	6,3%	6,9%

Współczynnik dźwigni finansowej kształtował się na 31 grudnia 2018 roku oraz na 31 grudnia 2017 roku powyżej rekomendowanego dla banków przez Komitet Bazylejski poziomu 3%.

53.4 WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH (FILAR I)

Zgodnie z Rozporządzeniem CRR Bank wylicza wymogi w zakresie funduszy własnych dla następujących rodzajów ryzyka:

- z tytułu ryzyka kredytowego – metodą standardową,
- z tytułu ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej (CVA) – metodą standardową,
- z tytułu ryzyka rozliczenia i dostawy – metodą standardową,
- z tytułu ryzyka operacyjnego – metoda wskaźnika bazowego (BIA),
- z tytułu ryzyka rynkowego (tylko walutowe) – metodami podstawowymi.

Na 31 grudnia 2018 roku oraz 31 grudnia 2017 roku wymogi w zakresie funduszy własnych z tytułu ryzyka związanego z korektą wyceny kredytowej, rozliczenia i dostawy oraz rynkowego były zerowe, zatem na łączny wymóg w zakresie funduszy własnych składały się wymogi z tytułu ryzyka kredytowego oraz operacyjnego.

WYMOGI W ZAKRESIE FUNDUSZY WŁASNYCH	31.12.2018	01.01.2018	31.12.2017
Ryzyko kredytowe	718 961	611 678	611 860
Ryzyko operacyjne	15 655	15 655	15 062
Łączny wymóg w zakresie funduszy własnych	734 616	627 333	626 922
Współczynnik kapitału podstawowego Tier 1 (CET1)	15,2%	15,2%	15,2%
Współczynnik kapitału Tier 1 (T1)	15,2%	15,2%	15,2%
Łączny współczynnik kapitałowy (TCR)	15,2%	15,2%	15,2%

ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

54. ZDARZENIA NASTĘPUJĄCE PO DNIU KOŃCZĄCYM OKRES SPRAWOZDAWCZY

W okresie od 1 stycznia 2019 roku do dnia podpisania niniejszego sprawozdania finansowego PKO Bank Hipoteczny SA nabył w ramach podpisanej w dniu 17 listopada 2015 roku z PKO Bankiem Polskim SA Umowy Ramowej Sprzedaży Wierzytelności kolejny portfel wierzytelności z tytułu kredytów mieszkaniowych zabezpieczonych hipotecznie w kwocie 861 072 tys. PLN.

28 stycznia 2019 roku PKO Bank Hipoteczny wyemitował listy zastawne denominowane w EUR o wartości 500 000 tys. EUR oraz okresie wykupu ustalonym na 2 lata i 10 miesięcy od dnia emisji. Oprocentowanie stałe w okresie emisji wynosi 0,250%. Listy zastawne zostały nabyte przez inwestorów po cenie 99,933% w stosunku do wartości nominalnej. Wyemitowane listy zastawne są notowane na giełdzie w Luksemburgu oraz w Warszawie. Następnie 25 lutego 2019 roku PKO Bank Hipoteczny przeprowadził transakcję zwiększenia wartości emisji (Tap), emitując drugą transzę o nominale 100 000 tys. EUR. Data emisji drugiej transzy została określona na 1 marca 2019 roku.

21 lutego 2019 roku kapitał zakładowy PKO Banku Hipotecznego został podwyższony o kwotę 100 000 000 PLN, tj. do kwoty 1 395 000 000 PLN w wyniku zarejestrowania akcji serii I w Rejestrze przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego. Emisja akcji serii I została opisana w Nocie 33.

22 lutego 2019 roku Pan Jakub Niesłuchowski złożył rezygnację z pełnionej funkcji Wiceprezesa Zarządu Banku z dniem 28 lutego 2019 roku.

26 lutego 2019 roku Komisja Nadzoru Finansowego wyraziła zgodę na powierzenie Panu Piotrowi Kochankowi funkcji Członka Zarządu PKO Banku Hipotecznego SA nadzorującego zarządzanie ryzykiem istotnym w działalności Banku.

Podpisy wszystkich Członków Zarządu Banku

27.02.2019 r.	Paulina Strugała	Prezes Zarządu	<i>podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym</i> ..... (podpis)
27.02.2019 r.	Piotr Kochanek	Wiceprezes Zarządu	<i>podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym</i> ..... (podpis)
27.02.2019 r.	Agnieszka Krawczyk	Wiceprezes Zarządu	<i>podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym</i> ..... (podpis)
27.02.2019 r.	Jakub Niesłuchowski	Wiceprezes Zarządu	<i>podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym</i> ..... (podpis)

Podpis osoby, której powierzono prowadzenie ksiąg rachunkowych

27.02.2019 r.

Tomasz Rynkowski
Dyrektor, Główny Księgowy Banku

*podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym*
.....
(podpis)